

**Kristent fredsarbeid:
Christian Peacemaker Teams i Hebron og At-Tuwani
- metoder, motivasjon og mål**

Mia Charlotte Østergaard

**Masteroppgave i religionshistorie
Institutt for kulturstudier og orientalske språk
Universitetet i Oslo**

Vår 2006

Innholdsfortegnelse

FORORD.....	i
SAMMENDRAG.....	ii
KAPITTEL 1: INNLEDNING.....	1
1.1 Bakgrunn for oppgaven.....	1
1.2 Temapresentasjon.....	1
1.2.1 Christian Peacemaker Teams.....	2
1.2.2 Hebron og At-Tuwani.....	2
1.3 Problemstilling.....	3
1.4 Materiale.....	3
1.4.1 Muntlige kilder.....	4
1.4.2 Skriftlige primærkilder.....	4
1.4.3 Skriftlige sekundærkilder.....	5
1.5 Disposisjon for oppgaven.....	6
KAPITTEL 2: METODE.....	7
2.1 Kvalitativ metode.....	7
2.1.1 Planlegging og utførelse av feltarbeidet	7
2.1.2 Informantene.....	8
2.1.3 Hovedspørsmål.....	9
2.1.4 Intervjuene.....	10
2.1.5 Analyse av feltarbeidsmaterialet.....	11
2.1.6 Feltarbeid i konfliktområde.....	12
KAPITTEL 3: HISTORISK BAKGRUNN OG AKTUELL SITUASJON.....	14
3.1 Christian Peacemaker Teams.....	14
3.2 Anabaptismen.....	16
3.2.1 Mennonittene.....	17
3.2.2 Pasifisme.....	17
3.2.3 Pasifisme i en ny tid.....	20
3.3 Situasjonen i Hebron og At-Tuwani.....	22
3.4 Oppsummering.....	25
KAPITTEL 4: PRESENTASJON AV FELTARBEIDSMATERIALET.....	27
4.1 Motivasjon.....	27
4.1.1 Religiøs motivasjon.....	27
4.1.2 Følelse av ansvar.....	30
4.1.3 Selvrealisering og søken etter mening.....	31
4.1.4 Sosialt liv og gruppetilhørighet.....	32
4.2 Metoder.....	32
4.2.1 Team.....	33
4.2.2 Tilstedeværelse og solidaritet.....	34
4.2.3 Bekjempelse av vold.....	37
4.2.4 Protest.....	39
4.2.5 Informasjonsarbeid og dokumentering.....	40
4.3 Risiko.....	41
4.3.1 Frykt.....	42
4.3.2 Martyridealet.....	47
4.4 Oppsummering.....	48
KAPITTEL 5: CPTS VIRKELIGHETSFORSTÅELSE – MOTIVASJON OG MÅL.....	50
5.1 Verdensbilde.....	50
5.1.1 System of Domination.....	51
5.2 Menneskesyn.....	54
5.3 Kristusbilde.....	55

5.3.1 Lidelse og sårbarhet.....	57
5.3.2 CPT og René Girard.....	58
5.3.3 Lidelse som teodicé.....	61
5.3.4 Ikke-vold for enhver pris?.....	63
5.4 Kirkeforståelse.....	65
5.4.1 Guds kongedømme.....	66
5.5 Unntaket.....	67
5.6 Oppsummering.....	68
KAPITTEL 6: CPT – IKKE-VOLD I EN GLOBALISERT VERDEN.....	69
6.1 CPT som religiøse militante fundamentalister.....	69
6.2 CPTs metoder.....	75
6.2.1 Tre hovedtyper av ikke-voldelige handlinger.....	76
6.2.2 Ikke-voldelig kamp.....	77
6.3 Arbeid for fred eller kamp for rettferdighet?.....	81
6.4 CPTs arbeid som religiøs performans.....	84
6.5 Oppsummering.....	87
AVSLUTNING.....	88
Videre perspektiver.....	89
LITTERATURLISTE.....	I
APPENDIKS 1.....	V
APPENDIKS 2.....	VII
APPENDIKS 3.....	IX
APPENDIKS 4.....	XI
APPENDIKS 5.....	XVIII

FORORD

Mange har bidratt til å gjøre dette prosjektet mulig og mange har gjort veien gjennom oppgaveskrivingen mindre kronglete. Jeg vil først og fremst takke alle i Christian Peacemaker Teams som ga meg muligheten til å besøke teamene i Hebron og At-Tuwani og teammedlemmene der, som delte sine historier, tanker og følelser med meg. Uten deres tillit og åpenhet ville ikke dette prosjektet sett dagens lys. Jeg vil også takke min veileder, Sigurd Hjelde, for nøye gjennomlesning og uvurderlige råd. Tilslutt vil jeg takke Sébastien Fornerod: for ledsaging og støtte under feltarbeidet og uendelig tålmodighet i lange diskusjoner, Astrid Folkedal: for korrekturlesning, og Erik Thorstensen: for et kritisk blikk.

SAMMENDRAG

Hva får vestlige, kristne kvinner og menn til å dra til Hebron og At-Tuwani på den palestinske Vestbredden, der de med livet som innsats arbeider ikke-voldelig til støtte for den palestinske lokalbefolkningen? Temaet for denne masteroppgaven er å undersøke motivasjonen, metodene og målene til medlemmer i fredsgruppa Christian Peacemaker Teams (CPT) og å se nærmere på deres virkelighetsforståelse. CPT ble opprettet som en fredsgruppe med forankring i mennonittenes etterfølgelseskristendom og pasifisme, og har i dag team av fredsarbeidere i flere av verdens tøffeste konfliktområder. I Hebron og At-Tuwani er konfliktene mellom palestinske sivile, israelske militære og israelske ideologiske bosettere til tider voldsomme. CPTs motto er «getting in the way», og CPT-erne prøver å gå i mellom og beskytte den svake parten i konflikten mot vold og urettferdighet. Ved å kommunisere med sine kirkelige nettverk rapporterer CPT om daglige voldsepisoder på grasrotnivå, og søker å engasjere sine kontakter til handling.

Den religiøse motivasjonen for å dra til Hebron og At-Tuwani som CPT-er er sterk. Ikke-vold er det tydeligste uttrykket for CPT-ernes tro, og er for dem den riktige måten å være kristen på. Frivillig å ta på seg andres lidelse er essensielt i CPT. Konfronterende ikke-vold, der man er villig til å bli skadet og kanskje dø, blir den viktigste måten man kan imøtegå vold og kjempe mot en undertrykker på. Det ikke-voldelige arbeidet i Hebron og At-Tuwani bekrefter CPT-ernes verdensbilde, der sterke krefter i verdenssamfunnet har herredømme over svakere parter, og der fredsarbeiderne som handler og lever slik de mener Jesus gjorde, allerede er del av Guds kongedømme på jord.

CPT kan karakteriseres som en fundamentalistisk gruppe. Fundamentalisme er ikke noe man vanligvis forbinder med en ikke-voldelig fredsgruppe. Men eksempelet CPT viser at fundamentalisme ikke nødvendigvis har noe med voldelig framferd å gjøre. CPTs fundamentalisme har heller ikke å gjøre med gruppens metoder, som lett oppfattes som ekstreme fordi CPT er en tredjepart som intervenerer i en konflikt som ikke angår dem direkte, og fordi de ser på ikke-vold som en kamp som i likhet med krig krever ofre og lidelse. Likevel er det altså ikke metodene som gjør CPT-erne til fundamentalister, men hvordan de ser seg selv og sin tro i forhold til omverdenen.

KAPITTEL 1: INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Etter å ha vært deltaker på Kirkenes Verdensråds Ledsagerprogram¹ vinteren 2003-2004, der tre av i alt seks måneder ble tilbrakt i Hebron på den palestinske Vestbredden, ville jeg bruke min kunnskap om situasjonen i Israel og Palestina generelt og Hebron spesielt i dette prosjektet. På tross av gode bakgrunnskunnskaper syntes jeg likevel at mulighetene for valg av tema av flere grunner var noe begrenset. Under mitt opphold i Hebron opplevde jeg konfliktene mellom israelske bosettere, soldater og palestinere på nært hold. På grunn av dette ville det vært vanskelig for meg å studere grupper som er direkte involvert i konflikten og som kanskje også er med på å opprettholde konflikten, fordi mine egne opplevelser fra Hebron og mine sympatier med en presset lokalbefolkning, sannsynligvis ville stått i veien for en mest mulig objektiv og åpen tilnærming til prosjektet og informanter.

På et tidlig tidspunkt var det derfor klart for meg at jeg ville fokusere på en form for positiv religionsutøvelse i en by og en konflikt som ellers ofte er preget av ofte religiøst legitimert vold. Jeg hadde møtt Christian Peacemaker Teams (CPT) sin gruppe som arbeidet i Hebron ved flere anledninger under mitt opphold, både i sosiale sammenhenger og i situasjoner knyttet til arbeidet jeg utførte der. Fra starten av så jeg på CPT som en solid og kunnskapsrik gruppe som med over ti års erfaring i Hebron kunne lære meg mye om situasjonen i byen. I tillegg var jeg full av beundring og forundring over medlemmenes sterke engasjement og deres vide mandat, eksemplifisert ved deres slagord «getting in the way», som til tider kunne gå utover deres egen fysiske og psykiske helse. Slik jeg så det, måtte det være en tydelig sammenheng mellom mandatet og gruppens religiøse profil, og mellom team-medlemmenes engasjement og deres individuelle religiøsitet.

1.2 Temapresentasjon

Tema for oppgaven er motivasjonen som ligger til grunn for vestlige, kristne kvinner og menns valg om å bli med i CPT i Hebron og At-Tuwani² for å arbeide ikke-voldelig, til tider med eget liv som innsats. Jeg ønsker å se på hvordan disse ikke-voldelige metodene er knyttet til informantenes

1 Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel.

2 Det er mange måter å transkribere arabiske ord, navn og stedsnavn til latinske bokstaver på. I denne oppgaven gjelder det navnet på landsbyen CPT arbeider i. Jeg har valgt å bruke stavemåten At-Tuwani som er måten CPT skriver navnet på. Hebron heter Al-Khalil på arabisk og Hevron på hebraisk, mens Hebron er den vanligste stavemåten i Vesten.

religiøse ståsted. Motivasjon til å ta store valg i livet henger ofte sammen med ens verdensbilde, som kan få valg til å synes logiske og kanskje også religiøst påkrevd (McGuire 1992). Å forstå informantenes verdensbilde er grunnlaget for å forstå deres motivasjon, metoder og mål.

1.2.1 Christian Peacemaker Teams

CPT ble stiftet i 1986 i Chicago etter at Ron Sider³ på mennonittenes verdenskonferanse i Strasbourg i 1984 oppfordret kristne til å ta opp sitt kors og følge Jesus. Han ville starte en hær av kristne ikke-voldelige fredsarbeidere, som ved å ta de samme risikoer som soldater tar i krig, skulle endre verden. To tiår senere er rundt 240 medlemmer på frivillig basis, 40 CPT-ere er medlemmer på fulltid og omtrent 200 på deltid. CPT tar sikte på å rekruttere stadig flere aktivister til sine team og ønsker å rekrutterer innen alle kristne kirkesamfunn. CPT har allerede en økumenisk profil med medlemmer fra omtrent alle vestlige kirkesamfunn. En rekke kirker og kirkelige organisasjoner, hovedsaklig med røtter fra den radikale reformasjonen, sitter i CPTs styre. CPT kan ses på som en mellomting mellom en ideell organisasjon og en religiøs sosial bevegelse fordi de enkelte team har stor autonomitet, men likevel er knyttet til et administrativt kontor med et sentralt styre. CPTs ikke-voldelige linje er et resultat av et historisk fokus på pasifisme innen den mennonittiske tradisjonen og utviklingen begrepets betydning har hatt i løpet av 1900-tallet. CPT benytter seg av et spekter av ikke-voldelige metoder. Enkelte av metodene kan virke til dels ekstreme ved at CPT-erne frivillig setter eget liv og egen helse i fare for å hjelpe mennesker som lever i konfliktområder. Med team i forskjellige konfliktområder i verden tar CPT sikte på å stå side om side med den svake parten i en konflikt, og man søker ved hjelp av ikke-voldelige metoder å hindre at vold blir utøvet. Samtidig ønsker man å rette fokuset mot brudd på menneskerettigheter.

1.2.2 Hebron og At-Tuwani

CPT har hatt team i den palestinske byen Hebron og landsbyen At-Tuwani sør på Vestbredden henholdsvis siden 1995 og september 2004. Hebron blir ansett som et av de mest intense konfliktområdene på Vestbredden. Dette skyldes tilstedeværelsen av israelske bosettere i Hebron by⁴ som støtter seg til en ideologi knyttet til det bibelske Israel som Det hellige landet.

Bosetningene er ulovlige i henhold til internasjonal lov, men blir likevel beskyttet av et høyt antall

---

3 Ron Sider er amerikansk teolog med et evangelisk utgangspunkt. Han tilhører Brethren in Christ-kirken og har stiftet Evangelicals for Social Action.

4 Bosetningene i Hebron skiller seg fra de fleste andre bosetninger på Vestbredden og Øst-Jerusalem ved at de befinner seg midt i den palestinske byen og har palestinere som nærmeste naboer. Ellers bygges bosetninger ofte på bakketopper og åser i nærheten av palestinske byer eller landsbyer. Disse bosetningene er adskilt fra de palestinske områdene og israelere og palestinere har adskilte veinett.

israelske soldater. Konflikten mellom bosettere og palestinere har ført til en deling av byen, samt opprettelsen av et internasjonalt observatørkorps. At-Tuwani er en av flere små landsbyer sør for Hebron. I nærheten av landsbyen er det bygget israelske bosetninger og såkalte utposter⁵.

Innbyggerne i landsbyene har flere ganger blitt angrepet av bosettere fra de omkringliggende bosetningene. Fordi CPT uttalt er tilstede i Hebron og At-Tuwani for å støtte palestinerne, blir CPT sett på med fiendtlighet fra bosetternes side. Av samme grunn blir de blant de fleste palestinere sett på med positive øyne.

1.3 Problemstilling

For å forstå hva som får vestlige, kristne menn og kvinner til å dra til Hebron og At-Tuwani og risikere sitt eget liv for å hjelpe palestinere som lever under okkupasjon, måtte jeg fokusere på den enkelte CPT-ers motivasjon og se etter likhetstrekk mellom informantenes begrunnelser. For å forstå CPT-ernes grunner til å dra til Hebron og At-Tuwani spurte jeg følgende spørsmål:

Hva ligger bak CPT-ernes motivasjon for å bli med i CPT? Hvordan forklarer CPT-erne sine handlinger i lys av sitt religiøse ståsted? Hvilket verdensbilde og hvilken kristendomsforståelse ligger til grunn for CPT-ernes motivasjon, metoder og mål?

Spørsmålene henger sammen. Målet kan være grunnlag for motivasjonen, det samme kan metodene. Informantenes mål og motivasjon kan også være overlappende. Både metoder, mål og motivasjon kan ha utspring i informantenes kristendomssyn og må ses i sammenheng med deres verdensbilde. Motivasjon, mål og begrunnelsen for metodene kan også bunne i individuelle «ikke-religiøse» aspekter, som kan være en del av deres verdensbilde, men som gjerne er av mer sosial og psykologisk karakter.

1.4 Materiale

Jeg har brukt både muntlige og skriftlige kilder i arbeidet med oppgaven. De primære muntlige kildene består av data samlet inn under feltarbeidet. De skriftlige primærkildene er hovedsaklig publikasjoner fra CPT og litteratur informantene hadde blitt anbefalt å lese. Skriftlige sekundærkilder består av bøker og artikler som danner det teoretiske grunnlaget for oppgaven.

---

⁵ Satelitt fra en permanent bosetning. Bosettere setter opp karavaner et stykke fra bosetningen de bor i og hevder at jorda er deres. Vanligvis utvides bosetningen etter hvert slik at den tilslutt omslutter utposten.

1.4.1 Muntlige kilder

Fordi CPT er en eksisterende gruppe var det naturlig å basere oppgaven på feltarbeid og ikke kun på deres publikasjoner, nettsider og det som er skrevet om dem i faglitteraturen. Jeg var opptatt av hvilke faktorer som gjør at medlemmene har valgt å være med i CPT og hvordan de ser sitt arbeid i forhold til sin tro. Dette er informasjon som ikke kommer fram på annen måte enn ved å møte den enkelte CPT-er. Feltarbeidet ble utført i Hebron og At-Tuwani i august måned i 2005. I løpet av hele måneden utførte jeg tilsammen 14 intervjuer med teammedlemmene i Hebron og At-Tuwani. I tillegg hadde jeg kortere samtaler med deltakere i en delegasjon der flere vurderte å bli med i CPT. Feltarbeidet ga meg også muligheten til å tilbringe tid med teamet i Hebron, delta på noen av de faste teamaktivitetene og observere noe av arbeidet deres.

1.4.2 Skriftlige primærkilder

I tillegg til muntlige kilder og observasjoner har CPTs egne publikasjoner, i form av bøker, brosjyrer, e-post-oppdateringer, dokumenter til opplæringen og nettsider vært viktige skriftlige kilder. En informant gav meg også et personlig brev han hadde skrevet til et familiemedlem for å forklare sin deltakelse i CPT.

CPT har utgitt en håndfull bøker. De fleste er skrevet av enkeltstående CPT-ere, som for eksempel Art Gish sin bok *Hebron Journal. Stories of Nonviolent Peacemaking*. Andre bøker er satt sammen av kapitler skrevet av CPT-ere som har arbeidet i forskjellige team, slik som *Getting in the Way - Stories from Christian Peacemaker Teams*⁶. Bøkene skildrer CPT-ernes arbeid og deres opplevelse av å være ikke-voldsaktivister. En annen kilde til informasjon om CPT-ernes arbeid og deres tanker om ikke-vold er teamenes e-postoppdateringer. Via CPTs nettsider meldte jeg meg på en e-post-liste for å få tilsendt hvert CPT-teams oppdateringer om situasjonen på det enkelte sted. Disse oppdateringene blir sendt ut omtrent hver annen uke. Teammedlemmers refleksjoner rundt egne opplevelser blir jevnlig publisert via den samme lista. CPT er opptatt av å gjøre verden oppmerksom på hva som skjer på grasrotnivå i konflikter og e-postene er CPT sin hovedkanal for dette formålet. Fordi disse kildene er skrevet av CPT-erne selv gir de et godt innblikk i hvordan CPT-erne ser situasjonen der de arbeider, og hvordan de ønsker at utenforstående skal forstå den samme situasjonen. At jeg selv har kjennskap til området CPT Hebron og At-Tuwani arbeider i, har gjort det mulig å se dette materialet med et visst kritisk blikk.

---

6 Brown (ed) (2005).

Via adgang til CPTs lagringssted på nettet fikk jeg også tilgang til store deler av materialet CPT bruker i opplæringen av nye CPT-ere. De viktigste dokumentene her var oversikter over utvalgte bibelske kilder til ikke-vold, *Hebron Statement*⁷ og dokumenter som gir råd om metoder, teamstruktur og lignende. Kontoret i Chicago har vært behjelpelig med å svare på spørsmål om rekruttering og opplæring av nye CPT-ere via e-post. Derfra fikk jeg også tilsendt en liste over kilder til opplæringsmaterialet. Jeg fikk også opplyst at alle CPT-ere anbefales å lese Water Winks *Engaging the Powers*⁸ før de kommer til opplæringen.

1.4.3 Skriftlige sekundærkilder

En rekke bøker og artikler har blitt brukt som grunnlag for det teoretiske arbeidet i oppgaven. Disse omhandler blant annet ikke-vold, religion i en globalisert verden, kristen dogmatikk, teori om religion og vold, mennonittene og fredsarbeid. Meredith McGuires teori om religion og mening har utgjort det teoretisk grunnlag for å kunne si noe om informantenes verdensbilde, og René Girards teori om religion og vold har vært nyttig for å utdype informantenes kristusbilde. Robert E. Frykenbergs kjennetegn på fundamentalisme har vært grunnlag for å kunne karakterisere CPT-ernes virkelighetsforståelse. Et annet viktig punkt i oppgaven har vært å analysere CPT-ernes metoder i lys av sekulær ikke-voldsteori. Her har jeg brukt Gene Sharp sin utfyllende forskning på ikke-vold. Peter Beyers teori om religionens rolle i en globalisert verden har satt informantenes måte å handle på inn i en større sammenheng.

I tillegg til primærkildene og det teoretiske grunnlaget har jeg benyttet meg av litteratur som beskriver CPTs arbeid. En mengde litteratur har blitt skrevet om religionens rolle i fredsarbeid, men så langt jeg har kunnet se er Scott Appleby og Marc Gopin de eneste fagpersonene som har skrevet spesifikt om CPT fra en utenforståendes synspunkt.

Lite faglitteratur om mennonittene og de øvrige fredskirkene er skrevet av fagpersoner som ikke selv tilhører tradisjonene. Men en mengde litteratur skrevet av fagpersoner innen miljøene har vært en viktig kilde til informasjon, for å kunne si noe om for eksempel utviklingen av pasifisme innen den mennonittiske tradisjonen. Innen faglitteratur skrevet om mennonittenes historie, trosoppfatninger og fredsarbeid har forfatterne Cornelius Dyck, Leo Driediger, Donald B. Kraybill, Calvin Redekop, John Paul Lederach, som alle selv tilhører den mennonittiske tradisjonen, vært de viktigste for arbeidet mitt.

---

7 Se appendiks 5.

8 Wink 1992.

1.5 Disposisjon for oppgaven

I kapittel 2 vil jeg gå nærmere inn på hvordan jeg gikk fram i arbeidet med oppgaven og reflektere rundt det å gjøre feltarbeid i et konfliktområde. Det tredje kapittelet i oppgaven presenterer bakgrunnen for opprettelsen av CPT. Her ser jeg nærmere på utviklingen begrepet pasifisme har hatt i den mennonittiske tradisjonen. Mennonittene har sitt utspring i anabaptismen, og jeg vil i dette kapittelet kort presentere anabaptismen og den menonittiske retningen. Kapittelet tar i korte trekk også for seg situasjonen i Hebron og At-Tuwani, fordi konteksten CPT-erne arbeider i er viktig for å forstå forskjellige aspekter ved deres handlinger. Fjerde kapittel er en presentasjon av materialet som ble samlet inn under feltarbeidet. Her prøver jeg å gi en så fylldig beskrivelse som mulig av hva som kom fram i intervjuene og under observasjonene. Femte og sjette kapittel består av min analyse av feltarbeidsmaterialet. I kapittel fem ser jeg nærmere på informantenes verdensbilde med utgangspunkt i materiale fra feltarbeidet og de skriftlige primærkildene, samt i teori som brukes av fredskirkene. Ved å bruke kilder «innenfra» kan jeg beskrive informantenes verdensbilde på deres eget grunnlag. I kapittel seks analyserer jeg kildene i lys av teorier «utenfra», som teorier om ikke-vold og om religionens rolle i en globalisert verden. Jeg prøver her å plassere CPT i forhold til ulike beskrivelser av CPT og deres metoder i faglitteraturen. I avslutningen trekker jeg fram hovedfunnene, oppsummere oppgaven og ser arbeidet til CPT i et videre perspektiv.

*Blessed are the peacemakers,
for they shall be called
the children of God
(Matt 5:9)*

KAPITTEL 2: METODE

2.1 Kvalitativ metode

Kvalitativ metode egner seg i forsøk på å forstå komplekse årsaksammenhenger der skjematisk undersøkelse ville kunne gi forenklete forklaringer. Et feltarbeid der man utfører kvalitative intervjuer og deltar ved observasjoner og uformelle samtaler, gjør det mulig for en forsker å ta del i andres verden, forstå hvorfor folk handler som de gjør og hvordan de forstår sin verden (Rubin og Rubin 1995:5). I et kvalitativt intervju må forskeren være emosjonelt involvert og kan ikke være nøytral til det informanten forteller. Empati, sensitivitet og humor er viktige redskaper forskeren må bruke for å kunne oppnå åpenhet og oppriktighet fra informanten i et intervju. Informanten blir påvirket av forskerens humør, personlighet og interesse (Rubin og Rubin 1995:12). Uten empati vil forskeren ikke fullt ut kunne forstå informasjonen som kommer fram i et kvalitativt dybdeintervju. Samtidig kan for stor grad av empati også være et hinder for forskeren, ved at hans eller hennes evne til å se negative aspekter blir hindret, eller at forskeren føler det vanskelig å ta med negative aspekter i den ferdige rapporten (Rubin og Rubin 1995:13). En tolkning av data fra feltarbeid må gjøres med respekt for informantens eget verdensbilde: Deres verdensbilde må ses som meningsfullt og rasjonelt på dets egne premisser. Å forstå handlinger som uttrykk for et verdensbilde eller en kultur, forutsetter at man som forsker søker å fatte og tolke dem ved å spørre seg hvordan menneskelige handlinger er formet og hvorfor de er formet nettopp slik⁹. Tolkningen av informantens verdensbilde vil likevel skje gjennom forskerens øyne og vil derfor være preget av forskerens forforståelse. Det er nødvendig å finne en balanse mellom empati og en objektiv respekt for informantene i behandlingen av dataene fra feltarbeidet.

2.1.1 Planlegging og utførelse av feltarbeidet

Jeg tok kontakt med CPT sitt hovedkontor i Chicago via e-post første gang i februar 2005. Da forklarte jeg hva prosjektet mitt gikk ut på og at jeg ønsket å intervju teamet i Hebron. Kontoret i Chicago sendte min forespørsel videre til teamet som var i Hebron og overlot til dem å ta avgjørelsen. Etter kort tid fikk jeg positivt svar, samt forslag om å også intervju teamet i At-Tuwani. Jeg hadde kontakt med teamet i Hebron et par ganger i løpet av våren 2005, og like i forkant av feltarbeidet i august. Fordi teamenes medlemmer roterer mellom prosjektstedet og hjemlandet eller fordi de ikke er CPT-ere på fulltid, var ingen av teammedlemmene jeg hadde vært i

---

⁹ Dette er i tråd med Clifford Geertz sin «thick description» (Geertz 1973). Geertz mener datainnsamlingen må være så utførlig og detaljert at man kan gjøre greie for forskjellige lag av mening i en kultur. Dette må gjøres ved å forklare konteksten og diskursen rundt handlinger på en slik måte at det blir meningsfullt for en utenforstående.

kontakt med i løpet av våren lenger tilstede i Hebron i august, og kontakten med teamet ved denne siste anledningen var preget av misforståelser og noe usikkerhet rundt mitt prosjekt. Dette løste seg da jeg ved mitt første møte med teamet i Hebron igjen fikk forklart bakgrunnen for prosjektet og teamet fikk stille spørsmål til meg direkte. Etter dette var all kontakt preget av åpenhet og hva jeg tolket som stor tillit til meg og mitt prosjekt. Det var nok viktig at jeg fra før kjente situasjonen i Hebron og at jeg hadde møtt andre CPT-ere under mitt opphold for Kirkenes Verdensråd. Fordi programmet til Kirkenes Verdensråd arbeider for en rettferdig løsning på konflikten og tydelig står i solidaritet med palestinere og israelere som arbeider for fred, var det klart for informantene at jeg i utgangspunktet ikke var i opposisjon til deres arbeid på Vestbredden.

2.1.2 Informantene

Utvalg av informanter var på mange måter tilfeldig, i og med at jeg reiste til Vestbredden og avtalte intervjuer med CPT-erne som var i Hebron og At-Tuwani på dette tidspunktet. Etersom CPT til en hver tid prøver å ha varierte team med hensyn til erfaring, alder og kjønn, vil jeg si at utvalget av informanter nettopp var variert. Jeg fikk intervjuet flere fra hver «gruppe» av unge, eldre, CPT-ere med lang og kort erfaring, CPT-ere på fulltid og CPT-ere som var reservister, og både kvinner og menn.

Av de 14 CPT-erne jeg intervjuet var de fleste i alderen 20-35 og 45-80 år. Flertallet av CPT-erne var skilte, ugifte, enker eller enkemenn. Kun et par av informantene hadde direkte omsorgsansvar for andre familiemedlemmer og bare noen få var gift, men hadde voksne barn. CPT-erne framstod som en svært ressurssterk gruppe. De aller fleste hadde høyere universitets- eller collegeutdanning, og flere framstilte seg selv som pådrivere og initiativtakere til prosjekter av forskjellige slag på sine hjemsteder. Både menn og kvinner var aktive CPT-ere. I gruppen jeg snakket med var det i den eldre delen av gruppen flere kvinner enn menn, mens det i den yngre delen av gruppen var en overvekt av menn. Informantene var fra USA, Canada, England og New Zealand.

De aller fleste informantene hadde lenge vært aktive i fredsbevegelse i sine hjemland. Mange av de eldre hadde deltatt i anti-atomvåpen bevegelsen, demonstrert mot Koreakrigen og krigen i Vietnam. Flere hadde tatt et pasifistisk standpunkt som en protest og reaksjon mot disse krigene og hadde lenge vært aktive i grupper som aktivt brukte sivil ulydighet som virkemiddel i sine protester. De yngre CPT-erne nevnte at de hadde vært aktive i arbeidet mot Gulfkrigen og krigen i Irak.

Hvor lenge informantene hadde vært aktive i CPT varierte. Tre av informantene hadde vært fulltids CPT-ere mer eller mindre kontinuerlig i mellom fem til ti år, fire informanter hadde vært fulltids CPT-ere mellom ett til tre år, mens seks av CPT-erne hadde vært reservister, det vil si på deltid, mellom ett og to år. En informant hadde vært reservist i CPT i seks år. Et par av informantene var egentlig utstasjonert på andre prosjekter, som for eksempel i Irak, og var i Hebron og At-Tuwani for å styrke teamene i forbindelse med uttrekningen av bosettere i Gaza¹⁰.

De aller fleste informantene hadde Hebron og At-Tuwani som hovedprosjekt og hadde vært med i CPTs team i området flere ganger. CPT-erne som hadde vært aktive i flere år hadde alle lang erfaring fra Hebron og et par av informantene hadde vært med på dette teamet mer eller mindre kontinuerlig i 5-10 år. Disse informantene hadde også erfaringer fra andre prosjekter, som i Chiapas, Mexico, og med urbefolkning i Onita Community, USA. Kun et par av informantene hadde vært aktive i forhold til Palestina/Israel-konflikten før de ble med i CPT.

Blant informantene var de tre historiske fredskirkene: mennonitter, kvekere – både evangeliske og ikke-evangeliske – og Church of Brethren representert, samt metodister, katolikker og anglikanere. Et par var inspirert av buddhismen og en kalte seg selv «gandhian». Alle informantene sa at de hadde vokst opp i religiøse familier og fått en religiøs oppdragelse. Felles for alle var at de hadde beveget seg fra en mer tradisjonell religionsutøvelse og tro, til en mer frikirkelig inspirert tro som kan spores tilbake til den radikale reformasjonen. Som voksne hadde flere skiftet kirkesamfunn: Fra å være anglikaner til å bli kveker, fra katolikk til mennonitt, en hadde vokst opp som praktiserende jøde og hadde som voksen konvertert til kristendommen. Andre hadde bevisst valgt å bli i den kirken de vokste opp, mens de personlig hadde utviklet en mer radikal kristendomsforståelse. En av informantene sa at han ikke identifiserte seg selv som kristen, men la vekt på det fellesmenneskelige fokuset, humanismen og rettighetsarbeidet til CPT som verdier han stod inne for. Bortsett fra denne CPT-eren, beskrev alle informantene seg selv som dypt troende mennesker. Samtlige informanter sa at de hadde konsultert religiøse ledere, trosfeller, venner og familie før de hadde besluttet å delta i CPT.

2.1.3 Hovedspørsmål

Hovedspørsmålene i intervjuguiden min handlet om motivasjon, metoder og mål. Gjennom dette kom det fram informasjon om informantenes virkelighetsforståelse: deres verdensbilde, deres

---

¹⁰ CPT ventet en mer spent situasjon i Hebron og At-Tuwani i forbindelse med den israelske uttrekningen fra Gaza i august 2005, fordi bosetterne i Hebron og At-Tuwani sympatiserer sterkt med bosetterne i Gaza og er i sterk opposisjon til all ettergiving av land. Jamfør Kook-ideologien beskrevet i kapittel 3.

forståelse av kristendommen og om informantenes religiøse liv – og hvordan valget om å bli med i CPT og synet på arbeidet informantene utfører i CPT hang sammen med disse elementene. I tillegg spurte jeg informantene en rekke underspørsmål: Hvordan hadde CPT-erne hørt om CPT? Hadde de vært aktive innen ikke-voldsaktivisme før de ble med i CPT? Hvordan syntes de teamet fungerte? Hvilke idealer hadde informantene for å leve et kristent liv? Følte de frykt for å dø eller bli skadet og hvordan ble denne frykten håndtert? Vil en CPT-er drept av israelske bosettere eller soldater bli omtalt som martyr? Hvordan handlet de i konfrontasjoner med soldater og bosettere? Hvilket syn hadde de på bosetternes tilstedeværelse i Hebron, og hvordan så de på palestinerne? Jeg spurte også informantene om deres kirketilhørighet, og om familie-, utdannings- og arbeidsbakgrunn.

2.1.4 Intervjuene

De fleste intervjuene, som alle ble gjort på engelsk, varte omtrent to timer, et par i underkant av fire timer og et par rundt en time. Jeg ønsket å intervju to av informantene mer enn én gang, men fikk ikke mulighet til å gjøre mer enn ett intervju og måtte spørre noen av tilleggsspørsmålene i andre sammenhenger. Det å være med i CPT var for de fleste informantene et av de viktigste valgene de hadde tatt, og det representerte et valg av hvordan de ønsket å leve sitt liv. Å forklare en uteforstående bakgrunnen for dette valget og å få snakke om arbeidet i CPT, var noe de fleste informantene gjorde med velvilje.

Jeg valgte en åpen intervjuform der jeg ikke fulgte et rigid sett med spørsmål. Denne relativt ustrukturerte formen ble valgt fordi den viktigste enkeltfaktoren i et kvalitativt intervju ofte er å få i gang en samtale som fungerer. Ved at jeg spurte spørsmålene mine etter hvert som det falt seg naturlig var det lettere å få til en samtale, enn hvis jeg hadde fulgt mer skjematisk oppsatte spørsmål. På denne måten kunne informantene også i større grad selv reflektere over spørsmålene og gå i dybden på temaer som var viktige for informanten. Informantene stod friere til å assosiere og tenke fritt og kom ved flere anledninger med opplysninger og tanker som kanskje ikke hadde blitt nevnt hvis jeg hadde fulgt et mer skjematisk oppsett. En slik form er avhengig av at den passer både intervjueren og informanten. Graden av struktur varierte derfor fra intervju til intervju og i enkelte intervjuer var behovet for å bruke en mer strukturert intervjuguide større. Jeg måtte endre spørsmålene mine noe underveis i feltarbeidet fordi enkelte av dem etter hvert syntes å ha liten relevans for prosjektet.

Bortsett fra et par spørsmål virket det som de fleste temaene i intervjuene ble oppfattet som ukontroversielle av informantene. Dette kom til uttrykk i at samtlige informanter syntes det var uproblematisk at intervjuet ble tatt opp på bånd og i at de ikke syntes det var nødvendig å anonymisere dataene. Når jeg likevel valgte å anonymisere materialet var dette for å gjøre informanten tryggere på å svare på personlige spørsmål og kanskje gjøre det lettere for enkelte å uttrykke kritiske meninger. Hvem som har sagt hva er heller ikke viktig for forståelsen av den ferdige oppgaven. Opptakene ble transkribert like i etterkant av intervjuene for å få notert mest mulig av informasjonen som ikke kommer med på et lydopptak, som kroppspråk og ansiktsuttrykk. Fordi intervjuene ble tatt opp på bånd kunne jeg konsentrere meg mer om hva og hvordan informanten svarte enn det som hadde vært mulig hvis jeg hadde valgt å notere svarene underveis. Opptakene har også gjort det mulig å sitere informantene direkte i teksten.

Noen spørsmål syntes jeg var vanskeligere å stille enn andre, som for eksempel spørsmål omkring martyridealet, fordi jeg var usikker på hvordan spørsmålet ville bli oppfattet. I det første intervjuet jeg gjorde tok informanten selv opp dette temaet, noe som førte til at jeg i det neste intervjuet ikke spurte direkte om dette temaet i håp om at informanten selv skulle komme inn på det. I de to neste spurte jeg ikke spørsmålet før helt til slutt i intervjuet – da var kanskje informanten sliten og svarte kortere enn om det hadde kommet tidligere i intervjuet. På den positive siden hadde informanten snakket seg varm og vi hadde gjennom intervjuet bygget opp tillit. Etter hvert som jeg ble tryggere på intervjusituasjonen og spørsmålene mine, ble det lettere å stille også dette spørsmålet på en mer naturlig måte.

2.1.5 Analyse av feltarbeidsmaterialet

Analysen av feltarbeidsmaterialet har foregått i to stadier: Først ved å bearbeide feltarbeidsmaterialet slik at dataene fra intervjuene og observasjonene ble kategorisert, deretter ved å analysere disse kategoriene i lys av teorier «innenfra» og teorier «utenfra». Hovedkategoriene i bearbeidelsen av feltarbeidsmaterialet overlapper med hovedspørsmålene i intervjuguiden – spørsmål om motivasjon, metoder og mål. Fordi jeg under feltarbeidet spurte alle informantene de samme hovedspørsmålene var det i etterkant mulig å sammenlikne svarene. Informantenes svar ble i første omgang kategorisert etter hovedspørsmålenes struktur. Deretter ble viktige aspekter ved hver hovedkategori til en underkategori. Empirikapittelet avspeiler dette ved at kategoriene og underkategoriene kan ses som egne overskrifter og underoverskrifter. Kategoriene og underkategoriene kom tydelig fram på et tidlig tidspunkt i arbeidet – allerede under transkriberingen

av intervjuene skilte flere temaer seg ut som egne kategorier. Det andre stadiet av analysen, der feltarbeidsmaterialet blir sett i lys av forskjellige teorier, ble gjort med mål om å beskrive informantenes virkelighetsforståelse og i et forsøk på å plassere CPT og deres arbeid.

2.1.6 Feltarbeid i konfliktområde

Det finnes få retningslinjer for hvordan man skal utføre feltarbeid i et konfliktområde og det har blitt gjort få undersøkelser om hvordan det å gjøre feltarbeid under en voldelig konflikt påvirker både datainnsamlingen i seg selv og forskerens forståelse av det innsamlede materialet (Lee 1995:2). Siden CPT-erne ikke er israelere eller palestinere og dermed ikke direkte en part i konflikten, møtte jeg sannsynligvis færre problemer og hadde færre faktorer å ta hensyn til under feltarbeidet enn hvis CPT hadde vært mer direkte involvert i konflikten¹¹. Likevel var det å utføre feltarbeid i et konfliktområde noe jeg måtte ta hensyn til både med tanke på min egen sikkerhet og i forhold til spørsmålet om hvordan det å oppholde seg i et konfliktområde kunne påvirke intervju- og observasjonssituasjonen (Lee 1995:28).

Selve intervjuene ble gjort i CPT-teamenes lokaler, steder som er forholdsvis trygge. Selv følte jeg lite stress under intervjuene, men kan likevel ha vært påvirket av presset som fulgte med utryggheten jeg følte ved å bevege meg til og fra CPT-ernes lokaler. Dette gjaldt spesielt besøkene til At-Tuwani der man må gå en lengre strekning til fots i et område der bosettere ville se meg som en fiende fordi jeg beveget meg mellom palestinske landsbyer, og der jeg av palestinere kunne bli oppfattet som bosetter som tok seg inn på deres områder. De politiske omstendighetene i august 2005 da bosettere ble trukket ut fra Gaza var en ekstra stressfaktor, fordi det hele tiden var ventet at bosetterne i Hebron, i solidaritet med bosetterne i Gaza, ville utføre voldelige protest-reaksjoner rettet mot både palestinere og internasjonale representanter.

Man kan ikke utelukke at stresset jeg følte i disse situasjonene kan ha hatt en negativ innvirkning på min evne til å oppfatte alle signaler som kroppsspråk, ansiktsuttrykk og steminger under intervjuene. Jeg tror likevel ikke dette påvirket informasjonsinnsamlingen i nevneverdig grad, først og fremst fordi intervjuene ble gjort under forholdsvis trygge omstendigheter og fordi jeg kjente situasjonen i Hebron og At-Tuwani fra før. At jeg under feltarbeidet bodde i en leilighet med beliggenhet et stykke unna gamlebyen og dermed utenfor de områdene det oftest oppstår uroligheter i, lettet også situasjonen.

---

¹¹ Jfr Lee 1995:17-18.

De fleste observasjonene utenfor CPT-ernes lokaler ble gjort i gamlebyen i Hebron, i den delen bosetterne normalt ikke har adgang. Fordi CPT er godt likt av palestinerne i byen og aksjonene og handlingene CPT-erne utførte tydelig var til støtte for palestinerne, var dette en situasjon som føltes helt trygg. Jeg valgte bevisst ikke å bli med CPT-erne til områder av Hebron der bosetterne ferdes, fordi jeg ikke ville havne i en situasjon der jeg kunne bli trukket inn i en konfrontasjon.

Informantene var nok også i forskjellig grad påvirket av det å oppholde seg i et konfliktområde. Noen av spørsmålene mine var av ganske personlig og følelsesmessig art, i og med at de handlet om tro, frykt, tanker om å dø og syn på å ta risikoer. I en presset situasjon fikk jeg kanskje flere følelsesladete reaksjoner på spørsmålene mine. For eksempel i et intervju som var svært vellykket og der jeg i etterkant fikk positiv tilbakemelding fra informanten om at intervjuet hadde vært en positiv opplevelse, ba han likevel om å avbryte intervjuet før slutt fordi han syntes det ble for tungt å gjennomføre det. Deler av intervjuene ville kanskje artet seg annerledes hvis de hadde blitt holdt et annet sted. Jeg tror likevel ikke dette hadde negativ innvirkning på datainnsamlingen, men heller har tydeliggjort enkelte aspekter ved CPT-ernes arbeid. Å utføre intervjuene andre steder enn der CPT-erne arbeider ville dessuten vært unaturlig og lite hensiktsmessig, siden det å møte dem i konteksten de arbeider i var et viktig mål med feltarbeidet.

KAPITTEL 3: HISTORISK BAKGRUNN OG AKTUELL SITUASJON

3.1 *Christian Peacemaker Teams*

CPT offers an organized, nonviolent alternative to war and other lethal inter-group conflict. CPT provides organizational support to persons committed to faith-based nonviolent alternatives in situations where lethal conflict is an immediate reality or is supported by public policy. CPT seeks to enlist the response of the whole church in conscientious objection to war, and the development of nonviolent institutions, skills and training for intervention in conflict situations. CPT projects connect intimately with the spiritual lives of its constituent congregations. Gifts of prayer, money and time from these churches undergird CPT peacemaking ministries (CPT Mission Statement, fra Handbook for CPT Delegations).

CPT ble, som tidligere nevnt, stiftet av de mennonittiske kirkesamfunnene i USA etter at Ron Sider under den mennonittiske verdenskonferanse i Strasbourg i 1984 oppfordret alle kristne til å framvise den samme disiplin og offervilje i ikke-voldelig fredsarbeid som soldater viser i krig.

We must take up our cross and follow Jesus to Golgatha. We must be prepared to die by the thousands. Those who believe in peace through the sword has not hesitated to die [...] Unless we are ready to die developing new nonviolent attempts to reduce conflict, we should confess that we never really meant that the cross was an alternative to the sword (Sider, 1984).

En kommisjon tok oppfordringen og begynte arbeidet med å sette Siders visjon ut i livet. Fordi de allerede eksisterende mennonittiske misjons- og nødhjelpsorganisasjonene¹² ikke maktet å virkeliggjøre Siders visjon om ikke-voldsaktivisme, ble en separat organisasjon opprettet (Sampson og Lederach 2000:183). Church of Brethren og kvekerne var tidlig med og støttet opprettelsen av CPT. Tanken var at team av kristne fredsarbeidere på kort varsel skulle kunne rykke inn i voldelige konflikter for en forholdvis kort periode. Etter hvert utviklet noen av prosjektene seg til mer langvarig tilstedeværelse. CPT har satt i verk prosjekter for korte eller lengre perioder forskjellige

---

¹² Mennonittene har flere nødhjelps-, forsonings- og bistandsorganisasjoner, blant annet Mennonite Conciliation Services, Mennonite Disaster Service, Mennonite Central Committee's Peace Section og Victim Offender Reconciliation Program (Se Driediger og Kraybill 1994).

steder. Et prosjekt på Gazastripen i 1993 var et av de første. Siden den tid har CPT hatt team i blant annet Chiapas i Mexico, Haiti og Tsjetsjenia og blant urbefolkning i Canada og USA. På det nåværende tidspunkt har de prosjekter i Arizona, Colombia og Irak, og i Hebron og At-Tuwani på Vestbredden (CPTs nettside a). Prosjektstedene velges ut etter forskjellige kriterier, der det å være invitert av lokale freds- og ikke-voldsaktivister vektlegges spesielt.

CPT har sitt hovedkontor i Chicago, samt et kontor i Toronto, Canada. Styret i CPT består av medlemmer fra Mennonite Church USA, Mennonite Church Canada, Church of the Brethren, Friends United Meeting og organisasjonene Every Church a Peace Church, One Earth Peace, Presbyterian Peace Fellowship, Baptist Peace Fellowship of North America, og Society of St. Basil (CPTs nettside b). CPT ønsker gjennom sitt arbeid og sin tilstedeværelse i konfliktområder å redusere vold, og vil dessuten støtte lokale ikke-voldelige fredsinitiativ. I de palestinske områdene har CPT støttet opprettelsen av den palestinsk ledede ikke-voldsbevegelsen International Solidarity Movement, og erfarne CPT-ere har vært med i planleggingsarbeidet til Kirkenes Verdensråds Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel (Informant, mann 54).

Teamene til CPT består av kristne menn og kvinner, hovedsaklig fra USA og Europa, som melder seg til frivillig arbeid, enten som *reservist* eller som *fulltimer*. Som reservist er man i et prosjekt i opp til tre måneder i løpet av et år. Som fulltids CPT-er er man del av et prosjekt i tre måneder om gangen, for deretter å drive informasjonsarbeid i sitt respektive hjemland i en måned, før nye tre måneder i et prosjekt. Informasjonsarbeid er også en av oppgavene til reservistene, og både reservister og fulltids CPT-ere er aktive i teamene i minimum tre år. En CPT-er er som oftest aktiv i ett eller to prosjekter. De som er rekruttert på fulltid får dekket kostnader som reise, kost og losji. Reservistene må selv skaffe penger til å dekke sine utgifter. For tiden er det omtrent 40 fulltids CPT-ere og rundt 200 reservister. Medlemmene rekrutteres hovedsaklig gjennom det kirkelige nettverket til CPT og ved informasjonsmøtene og foredragene CPT-erne arrangerer. Framtidige medlemmer søker først om å delta i en delegasjon. En delegasjon er som regel en gruppe på 10-15 personer som i løpet av et par uker besøker og blir kjent med CPTs arbeid i et bestemt prosjekt. Etter delegasjonen blir deltakerne evaluert av delegasjonslederen, som som regel er en erfaren CPT-er. I samarbeid med personalkoordinator ved kontorene i Chicago og Toronto velges deltakere ut til videre intervjuer og eventuelt en måneds opplæring. Etter opplæringen foretas en ny evaluering og et nytt intervju.

CPT har en økumenisk profil med medlemmer med bakgrunn fra nesten alle vestlige kristne kirkesamfunn. Det er likevel tydelig at CPTs kristendomsforståelse har sterk rot i den anabaptistiske tradisjonen, og opprettelsen av CPT kan ses på som et resultat av fokuset på pasifisme i tradisjonen og den utviklingen dette begrepet har hatt. Fordi mennonittene har vært blant hovedaktørene i dannelsen av CPT fokuserer jeg på utviklingen av pasifisme i den mennonittiske grenen av anabaptismen. Nedenfor følger en kort presentasjon av anabaptismen og mennonittenes opprinnelse. Deretter redegjør jeg for utviklingen av mennonittenes forståelse og praktisering av pasifisme: fra en forståelse av pasifisme som passiv ikke-motstand til aktiv ikke-voldelig handling. Fordi CPT ble startet i USA og fordi man finner de største mennonittiske menighetene i USA og Canada, blir menighetene i disse landene og deres debatt om pasifisme utgangspunktet mitt.

3.2 Anabaptismen

Anabaptismen (litt: praktisering av gjendåp) er en kristen tradisjon som oppstod i Zürich i Sveits under reformasjonen i Europa på 1500-tallet, og som hurtig spredte seg til andre steder i Mellom-Europa. Reformasjonen var på mange måter en tilbakeskuende bevegelse der man mente at kirken gjennom historien hadde mistet sin renhet. Anabaptismen var lenge en del av den bredere reformbevegelsen som hovedsaklig var spirituelt motivert, men der også politiske, økonomiske og sosiale forhold spilte inn. De som senere skulle bli de første lederne innen tradisjonen mente at man måtte kvitte seg med alt det «overflødige» som hadde blitt skapt gjennom historien, slik som helgendyrkelse og synet på sakramentene, og gjenfinne den opprinnelige kirken slik den er beskrevet i Det nye testamentet. Et av sakramentene anabaptistene ville endre var dåpen. I Det nye testamentet fantes ingen beskrivelse av dåp av barn, men derimot dåp av voksne. Etter hvert førte anabaptistenes krav om den bevisst troende menigheten, basert på voksne menneskers frivillige aksept av dåpen, til at anabaptismen ble skilt fra resten av reformbevegelsen (Dyck 1967:33). Synet på dåpen førte også til at de fleste anabaptistiske menighetene ble forfulgt av myndighetene (Williams 1992:214).

Selv om anabaptistenes syn på dåpen var det som førte til konflikt med den bredere reformasjonsbevegelsen, var dåpsspørsmålet i utgangspunktet ikke det mest sentrale for anabaptistene. De så en mangel på sammenheng mellom idealer og normer uttrykt i Bibelen og hva de opplevde i kirken og i samfunnet rundt dem. Når det gjaldt de grunnleggende kristne dogmene som frelse, dommedag og evig liv, var anabaptistene som tradisjonelle kristne å regne. Men de la

spesiell vekt på å leve et hellig liv etter de bibelske idealene i en menighet, der de troende skulle leve som Jesu disipler: «The Anabaptists should take up the cross and suffer injustice as the Christian disciple's shared the suffering of Christ» (Redekop 1989:48). Anabaptistene var også opptatt av sosial-etiske reformer (Redekop 1989). Kirkene ble oppfattet som del av myndighetenes undertrykking og utnytting av den fattige befolkningen. Anabaptistene ønsket derfor en lekmannskirke som skulle være helt uavhengig av staten.

Forfølgelsen knekket ikke det nye kirkesamfunnet. Særlig deres ønske om oppheving av klostrenes og kirkenes rett til å innkreve tiende, gav dem stor folkelig oppslutning. I løpet av de neste årene ble mange små anabaptistiske menigheter opprettet rundt omkring i de politisk selvstendige regionene av Sveits. Tidlig oppstod det også grupper lenger nord i Europa, blant annet i Nederland som var influert av bevegelsen i Sveits. Fram til midten av 1800-tallet hadde de fleste anabaptistiske menighetene blitt fordrevet fra Sentral og Nord-Europa til Russland. Ved slutten av samme århundre og fram til midten av 1900-tallet flyttet brorparten til Amerika og har derfra spredt seg til Sør-Amerika, Asia og Afrika (Redekop 1989:14)¹³.

3.2.1 Mennonittene

Et mangfold av forskjellige retninger har sitt utspring i anabaptismen; blant annet amish, hutteriter, brødrene (Brethren) og mennonitter. Lekmannsstrukturen i menighetene er en av grunnene til at bevegelsen har delt seg i så mange forskjellige grupper. Uten noen sentral autoritet har teologiske og sosiale kontroverser ofte ført til at menigheter har blitt splittet. Retningene er som regel kalt opp etter deres første leder. Dette gjelder også for mennonittene som har sitt navn etter Menno Simons (1496-1561). Simons var en nederlandsk katolsk prest som fra rundt år 1535 ble den første og kanskje viktigste lederen av anabaptistene i Nederland. Kontroverser oppstod tidlig også blant mennonittene. De så derfor behovet for et forum der uenigheter kunne bli diskutert og opprettet derfor den mennonittiske verdenskonferansen i 1554. Forumet eksisterer fortsatt i dag. Det har ingen formell makt og er avhengig av økonomiske donasjoner fra de mennonittiske menighetene.

3.2.2 Pasifisme

På grunn av deres pasifistiske standpunkt omtales de mennonittiske kirkene og andre retninger med

---

¹³ Se Redekop 1989:14 for en detaljert oversikt over mennonittenes migrasjon.

utspring i anabaptismen¹⁴, sammen med kvekerne, som de historiske fredskirkene. Pasifisme har vært et viktig trekk ved anabaptismen helt fra de første anabaptistiske ledernes tid. Pasifisme kommer av det latinske ordet *pacificus*: fredstiftende, og av *pax*: fred. Pasifister tar prinsipiell avstand fra vold og krig og arbeider for at konflikter skal løses ved fredelige midler. Pasifister har som mål å motvirke hat og uvilje mellom folkene, og særlig vil de motarbeide krig som middel til å avgjøre konflikter mellom statene. De vil sette fredelig mekling og voldgift i dens sted (Aschehoug og Gyldendal 1980).

Hvorfor ble pasifismen så viktig innen den anabaptistiske tradisjonen? Anabaptismens tidlige pasifisme har sammenheng med flere elementer: Deres måte å lese Det nye testamentet på og kravet og ønsket om å leve hellige liv. *Gelassenheit*, det vil si en ydmykhet og overgivenhet til Guds vilje i møte med forfølgelse og martyrdød (Driediger og Kraybill 1994:51) er også viktig, samt synet på forholdet mellom kirke-stat og kirke-verden, og 1500-tallets forfølgelse av de anabaptistiske menighetene og måten anabaptismen utviklet seg på i den tyske byen Münster. Disse elementene kommer jeg nærmere inn på nedenfor.

Som sagt ble anabaptistene helt fra starten av forfulgt av de respektive myndigheter. På midten av 1500-tallet hadde myndighetene i Zürich hyret såkalte «anabaptistjegere» for å finne gjendøperne i regionen. Mange av de tidlige anabaptistiske lederne ble henrettet eller torturert til å benekte sin tro. Deres syn på dåpen og kirken var en trussel mot samfunnets konformitet. Det å ha vært forfulgt, samt fortellingene om forfedrene som led martyrdøden¹⁵, har ført til at lidelse og det å ofre seg selv for sin tro er blitt en viktig del av anabaptistenes og senere mennonittenes identitet og historie.

The possibility of martyrdom had a radical impact on all who joined the [Anabaptist] group – on their priorities, status and self-consciousness. Becoming an Anabaptist was the most radical religious and social commitment a person could make. It may be that the motif of suffering has become a major ingredient of Mennonite identity, past and present (Dyck, 1985:5).

---

14 De historiske fredskirkene: mennonittene, Church of Brethren og kvekerne. Samarbeidet mellom de tre kirkesamfunnene ble formelt begynt i 1935 (Driediger og Kraybill 1994:70).

15 Boken *Martyr's Mirror*, som beskriver skjebnene til de første anabaptistiske martyrer, har vært viktig i identitetsdannelsen til anabaptister og mennonitter (Redekop 1989:316-318). En av de mest kjente martyrhistoriene forteller om Dirk Willems som i 1569 ble dømt som anabaptist i Nederland. Willems ble satt i fengsel, men rømte ved å hoppe ut av et vindu og ned på isen som dekket volgraven rundt fengselet. Fængselsvakten hoppet etter Willems, men gikk igjennom isen. Da Willems hørte fængselsvaktens rop om hjelp skyndte han seg tilbake og reddet vaktens liv, hvorpå Willems ble fængslet igjen og senere brent til døde (Mennonite Quarterly Review).

Anabaptistene har alltid levd i små grupper uten mulighet til å forsvare seg mot myndighetene. Passiv aksept av martyrdøden og å handle slik de mente Jesus handlet da han var forfulgt, kan ha vært en viktig overlevelsesstrategi for menighetene. Utviklingen av pasifismen kan også ha vært en reaksjon på hvordan anabaptismen utviklet seg i Münster, der en bokstavtro lesningen av Det nye testamentet og millenaristiske forventninger førte til en voldelig revolusjon. Anabaptistene i byen ville opprette det Nye Jerusalem i Münster, noe som til slutt førte til at flere hundre anabaptister ble drept i kamp med myndighetenes hær. Anabaptistene i Münster ble av de fleste andre menighetene sett på som villedete. Hendelsene i Münster førte til at bevegelsen fikk dårlig rykte på seg og forfølgelsen av medlemmene økte i omfang. En pasifistisk holdning, kombinert med ytterligere avskjerming fra samfunnet kan ha vært en reaksjon på det som skjedde i Münster (Williams 1992).

Et hellig liv innebar også individets aksept av Jesu liv og lære som modell for kristen livsførsel: «To be a Christian is not to talk about Christ, but to walk as He walked» (Dyck 1967:105). Og slik Jesus hadde nektet å bære sverdet skulle også alle kristne nekte å bære det. Pasifisme karakteriserte dermed det hellige liv. Idealet om å leve et hellig liv henger sammen med *gelassenheit* og måten anabaptistene leste Det nye testamentet på. De leste Det nye testamentet bokstavelig og det ble særlig lagt vekt på bergprekenens formaninger om å «snu det andre kinnet til» og «sett dere ikke imot den som gjør vondt mot dere» (Matt 5:40). Sammen med det å leve et liv i ydmykhet overfor Gud, ble disse skriftstedene sentrale idealer.

Mennonittenes forståelse av pasifisme fra 1500-tallet og fram til begynnelsen av 1900-tallet betydde i praksis at de ikke kunne utøve vold av noe slag eller være del av noen annen form for maktutøvelse (Driediger og Kraybill 1994). Til sammenlikning mente både den katolske og den protestantiske kirken at Det nye testamentets pasifisme ikke var gyldig i det 16. århundret, og kirkesamfunnene viste ofte til Det gamle testamentet for å rettferdiggjøre krig og offentlige henrettelser (Redekop 1989:52). Å snu det andre kinnet til og «sett dere ikke imot den som gjør vondt mot dere» (Matt 5:40) forstått i lys av *gelassenheit*, førte til at mennonittene tolket pasifisme som det ikke å gjøre motstand. Det vil si at man skulle akseptere straff og martyrdød uten å gjøre motstand, fordi man fullt og helt var under Guds makt. Pasifisme var altså en passiv ikke-voldelig holdning, og var ikke knyttet til kamp mot urettferdighet slik vi ofte tenker oss pasifismen i dag. Det jeg her vil betegne som «passiv pasifisme», som kjennetegnet mennonittene i denne fasen, innebar en aksept av urettferdighet (Driediger og Kraybill 1994).

Å leve et hellig liv innebar og krevde også en atskillelse fra staten, og til en viss grad atskillelse fra hele samfunnet utenfor menigheten. Mennonitter kunne ikke ta statlige eller offentlige verv eller avlegge ed. Å delta i det politiske liv ble sett på som å ta del i en maktstruktur, og var dermed ikke i overenstemmelse med pasifismen og det hellige liv. Pasifismen ble en innadvendt levemåte og de fleste mennonittiske menighetene var avskjernet fra resten av samfunnet. Max Weber karakteriserer slike religiøse samfunn som «world-rejecting asceticism», der «concentration upon the pursuit of salvation may entail a formal withdrawal from the 'world'» (Weber 1993:166). Ifølge Redekop tolket mennonittene Bergprekenen dithen at kristne allerede på jorden var del av Kristus kongedømme: «...a form of understanding eschatology as being achieved now» (Redekop 1989:53). Mennonittene tok allerede del i frelsen ved å leve ydmykt og beskjedent etter Jesu eksempel på jorden. Dermed var verden utenfor uten betydning for individets og fellesskapets frelse. Følgelig ble fravær av kontakt med samfunnet utenfor menigheten også en dyd. Mennonittene skulle konsentrere seg om sitt eget hellige liv og vente på at Gud skulle ta affære med verden utenfor. Den passive pasifismen innebar å leve et stille og tilbaketrukket liv i menigheten og å unngå å bli del av noen form for maktstruktur i samfunnet utenfor.

3.2.3 Pasifisme i en ny tid

1900-tallet bød på nye utfordringer for de mennonittiske menighetene. Flere krav utenfra gjorde det vanskeligere for dem å leve avsondret fra resten av samfunnet. Utdanning for flere og dermed større deltakelse i livet utenfor menighetene, andre verdenskrig, raseskillet i sørstatene i USA og Martin Luther King Jr. sin oppfordring til ikke-voldelig motstand, krigen i Vietnam og atomkappløpet var noen elementer som førte til at mennonittene nå måtte ta stilling til hvordan pasifismen skulle «leves» i en moderne tid.

Debatten fikk vidtrekkende konsekvenser fordi den nye forståelsen av pasifisme innebar et nytt forhold til staten og til samfunnet utenfor menigheten og en radikalt ny levemåte for mennonittene. Fra å leve avskjernet i små menigheter og små jordbrukssamfunn med så lite kontakt med omverdenen som mulig, ble de nå aktive borgere i samfunnet. I tråd med sitt pasifistiske syn nektet de fleste mennonittene å utføre militærtjeneste under den andre verdenskrigen. De mennonittiske menighetene ble kritisert for å være gratispassasjerer av folk som mente at mennonittene ikke utførte sine plikter som borgere. Dette fikk menighetene til å presse myndighetene til å opprette

siviltjenestesystemet¹⁶. Som sivilister ble mange unge mennonitter sendt i tjeneste i Vietnam. En beskjedne misjonsvirksomhet, samt opprettelsen av Mennonite Central Committee¹⁷ i 1920 – som i begynnelsen hovedsakelig bidro med nødhjelp til trengende mennonitter i Russland – sendte også unge mennonitter til fjerne himmelstrøk. De returnerte med nye kunnskaper om verden og erfaringer om urettferdighet.

Den passive pasifismen ble etter hvert vanskelig å forsvare og en lang debatt omkring pasifismebegrepet og hva det burde inneholde startet. Fra å ha vektlagt ydmykhet overfor Gud og tilbaketrukkethet, snakket man nå om rettferdighet, kjærlighet og det å være vitne. Man skulle ikke lenger passivt akseptere urettferdighet, men i stedet arbeide for et bedre samfunn gjennom uforbeholden kjærlighet.

To truly act out love, we must enter into the situation, helping our society come to the best decision of which it is capable [...]. To withdraw from the world is to fail to love, because Christian love always takes responsibility for the sinful situation (Redekop 1989:97-98).

Enkelte innen de mennonittiske menighetene begynte å snakke om ikke-vold og fredsarbeid allerede på slutten av 1960-tallet, men først på slutten av 70-tallet ble disse begrepene for alvor del av mennonittenes forståelse av pasifisme. I 1986 ble CPT stiftet. Visjonen til Ron Sider var som nevnt å etablere en hær av kristne fredsarbeidere, som på kort varsel skulle kunne rykke inn i konfliktsoner og søke å hindre at urettferdighet og vold ble utøvd. Sider framhever at man gjennom aktiv ikke-vold både bør arbeide for strukturelle endringer og personlig frelse (Driediger og Kraybill 1994:259). «Getting in the way» (CPTs nettside) er CPTs slagord, og med dette representerer de den mest radikale forståelsen av mennonittenes nye pasifisme¹⁸. CPT ønsker å være et kristent ikke-voldelig alternativ til krig og andre voldelige konflikter mellom grupper. Det kristne

---

16 Dette ble gjort sammen med kvekerne og Church of Brethren (Driediger og Kraybill 1994:142).

17 Mennonite Central Committee er aktive med fred- og forsoningsarbeid flere steder i verden. Organisasjonen drives sammen med Church of Brethren og Brethren in Christ Churches.

18 Driediger og Kraybill nevner andre mer konservative tolkninger av pasifisme innen den mennonittiske tradisjonen, men uten å gå nærmere inn på hva de mener om CPT som et uttrykk for kristen pasifisme. Appleby nevner Guy F. Hershberger, en mennonittisk teolog, som var motstander av tolkninger av ikke-vold som kunne legitimere utvidet kontakt mellom de mennonittiske menighetene og eksterne politiske eller sosiale strukturer (Appleby 2000:144). Hershberger var også kritisk til en form for ikke-vold som tillot bruk av tvang (coercion) og var motstander av Gandhis mer aktive ikke-vold. Hershberger mente at evangeliene oppfordrer kristne til å være rettferdige, men ikke til å kreve rettferdighet (Driediger og Kraybill 1994). Hershbergers bok *War, Peace and Nonresistance* kom ut i 1944 og omhandler dermed ikke CPT direkte. Kilder som uttrykker eller henviser til intern kritikk spesifikt av CPT har vært vanskelig å finne.

utgangspunktet er viktig:

We believe that the mandate to proclaim the Gospel of repentance, salvation and reconciliation includes a strengthened Biblical peace witness. We believe that faithfulness to what Jesus taught and modeled calls us to more active peacemaking. We believe that a renewed commitment to the Gospel of Peace calls us to new forms of public witness which may include nonviolent direct action (CPTs nettside c).

CPT velger å etablere seg i konfliktsoner der de mener det allerede eksisterer en basis for ikke-voldelig motstand som CPT'erne kan støtte og samarbeide med. Bevegelsen velger også konflikter der det er tydelig hvem som er den svake parten og tar bevisst parti med dem. Dette gjør aktivistene ved å leve sammen med mennesker som er utsatt for forskjellige former for vold, og ved å søke å kjempe sammen med dem for rettferdighet:

Following Christ's example, CPT seeks to promote justice in all relationships and to take practical steps toward loving enemy as commanded in Scripture (Kern 2000:184).

CPT embraces the vision of unarmed intervention waged by committed peacemakers ready to risk injury and death in bold attempts to transform lethal conflict through the nonviolent power of God's truth and love (CPTs nettside c).

En av konfliktene CPT har valgt å intervenere i er som sagt Israel-Palestina konflikten, nærmere bestemt i byen Hebron og i landsbyen At-Tuwani¹⁹.

3.3 Situasjonen i Hebron og At-Tuwani

Hebron er en by sør på den okkuperte Vestbredden med rundt 200 000 palestinske innbyggere²⁰. I

---

19 CPT sitt syn på Israel/Palestina-konflikten og måter å arbeide på i området skiller seg fra hvordan mange vestlige kristne forholder seg til konflikten, spesielt evangeliske kristne i USA, men også blant kristne grupper, for eksempel i Norge. Blant enkelte av disse gruppene står en form for *kristen-sionisme* eller *dispensasjonalisme* sterkt. *Dispensasjonalister* deler historien inn i syv forskjellige æraer og mener nå å være i den syvende og siste. De tror altså at dommedag er nær, men at Jesu gjenkomst ikke vil skje før jødene har vendt tilbake til Israel. Når Messias kommer tilbake vil en tredjedel av jødene omvende seg til kristne og oppnå frelse, de resterende to tredjedelene av jødene vil dø (Clark 2003). I påvente av Jesu gjenkomst gir *dispensasjonalistene* uforbeholden støtte til Israel: "To the dispensationalists way of thinking, the logical end of these biblical imperatives is that today's Israel must receive unconditional support – financially, diplomatically and military – as she battles her Muslim enemies for the right to an existence ordained by God" (Clark, 2003:55).

20 Se appendiks 1,2 og 3 for kart over området.

byen finner man ifølge tradisjonen gravene til Abraham, Sara, Isak, Rebekka, Jakob og Lea, skikkelser som er viktige både i jødedom, kristendom og islam. Ifølge den israelske menneskerettighetsorganisasjonen B'Tselem er Hebron byen på Vestbredden med det høyeste voldsnivået. B'Tselem mener dette skyldes de israelske bosetternes tilstedeværelse i bykjernen (B'Tselem). De religiøse israelske bosetterne mener de har rett til å være i byen på grunn av dens religiøse betydning. Bosetningene i Hebron er svært kontroversielle både internasjonalt og i store deler av den israelske befolkningen. Bosetterne kom første gang til Hebron påsken i 1968, da en gruppe på 88 personer tok inn på et hotell i Hebron, og annonserte at de hadde kommet for å gjenetablere det jødiske samfunnet i Hebron (Røislien 2002). Israelske myndigheter trakk etter relativt kort tid disse første bosetterne ut av Hebron by, og overførte dem til bosetningen Kiryat Arba like utenfor Hebron. Bosetterne så på dette som en midlertidig løsning. De foretrakk å bo i Hebron by med fri adgang til Abrahams grav. Målet ble oppfylt i 1979 da kvinner og barn fra Kiryat Arba tok seg inn i et tomt hus i Hebron og nektet å dra derfra igjen. Israelske myndigheter var lite villige til å la dem bli, men tillot etter hvert en permanent jødisk tilstedeværelse. Bosetningene har gradvis ekspandert, og i dag er det omtrent 500 bosettere i Hebron (Røislien 2002). I Kiryat Arba bor det rundt 6 000 bosettere og bosetningen fungerer som et slags sentrum for bosetterne i Hebron.

Bosetternes tilstedeværelse i Hebron har fått enorme følger for den palestinske byen. Før var Hebron en av Vestbreddens største handelsbyer med tildels velstående innbyggere. Men på grunn av stadige voldshandlinger mellom bosettere og palestinere og et høyt israelsk militært nærvær, er i dag deler av byen folketom og befolkningen lever under vanskelige kår (B'Tselems nettside). Ansvar for befolkningens sikkerhet ble i tråd med Hebron-avtalen fra 1997 (Hebron Agreement) delt mellom palestinske og israelske myndigheter. Dette ble gjort ved at byen ble delt i to soner, H1 og H2. Israelske myndigheter har ansvar for beboerne i H2, der de omtrent 500 bosetterne, samt rundt 30 000 palestinere, bor. Til enhver tid er det omlag 1 200 soldater i byen. Bosetterne og de lokale palestinere er i konstant konflikt, med hyppige voldshandlinger mot hverandre. Situasjonen er spent og maktbalansen skjev. Bosetterne har ifølge israelsk lov rett til å bære våpen, og de fleste mannlige bosetterne bærer automatvåpen i gatene. Palestinerne som lever i H2 er, ifølge B'Tselem, i praksis uten rettsikkerhet (B'Tselem 2003). Situasjonen fører til at flere og flere palestinere flytter fra den israelsk-kontrollerte delen av byen ²¹. Det har vært flere alvorlige voldshandlinger i Hebron i de senere årene, begått både mot palestinere og israelere. Den alvorligste hendelsen i nyere tid er trolig massakren i Ibrahim-moskeen i 1994, der 29 palestinere som deltok på morgenbønnen i

---

21 Palestinske myndigheter arbeider gjennom Hebron Rehabilitation Committee for å få palestinere til å flytte tilbake til gamlebyen, ved å tilby gratis hus og leiligheter i nyrenoverte deler av gamlebyen (Hebron Rehabilitation Committee).

Ibrahim-moskeen ble drept av Dr. Baruch Goldstein, en bosetter fra Hebron. Hendelsen førte til opprettelsen av den internasjonale observatørstyrken Temporary International Presence in Hebron.

Bosetterne i Hebron kan karakteriseres som religiøse sionister fordi deres tro er sterkt knyttet til en ideologi om land. Mange vil også kalle dem ekstremister, fordi de fleste av bosetterne sympatiserer med en ideologi utformet av rabbinerne Kook²². Rabbinerne Kook mente at sionismen, jødernes tilbakevending til det hellige landet, opprettelsen av staten Israel og statens militære seirer over arabiske naboland var klare tegn på at man hadde nådd den messianske tidsalder. Å bosette det hellige landet ble sett på som en oppfyllelse av en hellig plan. Dette var en forpliktelse for alle jøder, og man måtte være villig til å risikere livet sitt for å oppfylle den (Appleby 2000:81-83). Man kan si at Kook så på jødernes forhold til Gud gjennom deres forhold til landet. Rabbinerne Kook hadde et svært omstridt og radikalt syn på sekulære jøder, og ikke-jøder generelt, og spesielt ble araberne sett på som et hinder for opprettelsen av Guds kongedømme på jorden. Sekulære jøder som støttet en tostatsløsning på konflikten ble sett på som en trussel. Kook vektla at jødene er Guds utvalgte folk og at de dermed er i en særstilling i forhold til andre folkeslag. En verdigradering av forskjellige folkeslag fungerte også som en legitimering av vold mot medlemmer av andre folkegrupper. Rabbinerne Kooks sympatisører har i senere tid oppfordret israelske myndigheter til ikke å straffeforfølge jøder som begår vold mot arabere (Shahak 1999). Legitimering av voldelige handlinger henger også sammen med rabbinerne Kooks verdensbilde. I frelsens tidsalder er vold legitimt, hevdet de (Shahak 1999:71). «Insofar as Jews were exalted and their enemies humiliated, God was glorified and the coming of the Messiah was more likely» (Kahane²³ sitert i Jurgensmeyer 2000:55). I en kosmisk krig mellom det gode og det onde må noen nødvendigvis ofres i kampen. Vold mot palestinske sivile er dermed en akseptert og kanskje også forventet måte for bosetterne å kjempe for det hellige landet. Israelske myndigheter får, gjennom eget politivesen og gjennom rapporter fra internasjonale observatører, informasjon om bosetternes aktiviteter. Likevel blir svært få av handlingene straffet (B'Tselem 2005).

At-Tuwani er en liten landsby sør for Hebron by. Befolkningen på mellom 150 og 200 innbyggere er hovedsaklig bønder og deler av befolkningen bor i huler som kan dateres tilbake til romertiden.

---

22 Kook den eldre d. 1935, Kook den yngre d. 1981. Mer om rabbinerne Kook se Røislien 2002 og Shahak 1999.

23 Rabbiner Meir Kahane var sterkt influert av rabbinerne Kook og grunnla Kach, et politisk parti på høyrefløyen i israelsk politikk. Kahane ble valgt inn i Knesset i 1984, men hans parti ble forbudt i 1988 på grunn av dets rasistiske og udemokratiske standpunkt. Kahanes uttalelser om arabere har blitt sammenlignet med nazistenes omtale av jødene. Kahane stiftet også Jewish Defence League, en bevegelse som skulle gjengjelde anti-semittiske handlinger (Jurgensmeyer 2000:54). Flere av Hebrons bosettere støtter Kach (Røislien 2002).

Innbyggerne er fattige og levestandarden er lav. Siden 1982 har flere små bosetninger kommet til på bakketoppene rundt landsbyen, der Ma'on og Karmel er de største med omtrent 1 600 bosettere (B'Tselem 2005). Bosetningene er opprettet av bosettere fra Hebron by, og domineres av den samme ideologien. Dette har ført til mange voldshandlinger overfor landsbyboerne i At-Tuwani (CPTs nettside d). B'Tselem kaller det som skjer i At-Tuwani og de omkringliggende landsbyene, samt H2-området i Hebron for «silent transfer», fordi de mener bosetterne tar bort livsgrunnlaget til de palestinske bønderne ved å ødelegge korn og oliventrær, og trakassere innbyggerne for å få dem til å flytte fra området (B'Tselem 2003).

Flere israelske fredsorganisasjoner, som for eksempel Ta'ayush, har vært aktive i landsbyene sør for Hebron og har forsøkt å hjelpe palestinerne i landsbyene i området. CPT ble kontaktet av Ta'ayush og spurt om de kunne sørge for kontinuerlig internasjonal tilstedeværelse i At-Tuwani. Prosjektet ble startet i september 2004 som et samarbeid med den italienske organisasjonen Operation Dove²⁴. CPT bidrar med tre CPT-ere til teamet i At-Tuwani. Fordi situasjonen i landsbyen er veldig spent sørger man ved rotasjon for at det alltid er to CPT-ere tilstede i At-Tuwani, mens den tredje har muligheten til å dra bort fra landsbyen et par dager per uke. Prosjektet i Hebron var i utgangspunktet tenkt å være av kort varighet, men har utviklet seg til et langtidsprosjekt. CPT har opparbeidet seg et bredt nettverk i Hebron og har kontakt med flere palestinske og israelske ressurspersoner som CPT rådfører seg med. Teamet bor i en leilighet i gamlebyen i H2-området, som er under israelsk kontroll. CPT-erne valgt å bo i gamlebyen for å være tilstede der de fleste voldshandlingene skjer. CPT ønsker å ha fire til seks CPT-ere på teamet i Hebron til enhver tid.

3.4 Oppsummering

CPT har røtter tilbake til den anabaptistiske og senere den mennonittiske tradisjonen, en radikal retningen som oppstod under reformasjonen. Anabaptistene ønsket en lekmannskirke der evangeliene og det å følge Jesus skulle være kjernen i deres tro. Deres lesning av Bibelen førte til en vektlegging av pasifisme som et uttrykk for den riktige måten å leve som kristne. Deres trosoppfatninger, særlig deres praktisering av gjendåp, førte til at anabaptistene ble forfulgt og flere tilhengere døde som martyrer. Fortellingene om martyrene har vært en viktig del av mennonittenes historie og identitet.

---

²⁴ Operation Dove en en italiensk organisasjon startet i 1992 under krigen i Jugoslavia. Ifølge CPT-erne har Operation Dove et smalere mandat enn CPT ved at de ikke i like sterk grad som CPT er villige til å la medlemmene bli værende på plasseringen hvis konflikten eskalerer.

Pasifismen ble først forstått som en ikke-deltakelse i det offentlige liv, militærnekting, samt en passiv aksept av urettferdighet. På 1900-tallet ble mennonittene mer og mer aktive i samfunnet, ved at de utførte siviltjeneste og drev misjonsvirksomhet. Dette førte etter hvert til en ny tolkning av pasifisme, der passiviteten ikke lenger ble vektlagt. Tvert i mot ble pasifisme sett på som det å aktivt delta i samfunnet og arbeide for fred på ikke-voldelig vis. Opprettelsen av CPT er det tydeligste uttrykket for mennonittenes nye pasifisme. CPT driver aktiv ikke-vold og ønsker å støtte den svake parten i konflikter rundt omkring i verden. De mener at en hær av ikke-voldelige, kristne fredsarbeidere kan endre konflikter ved at de tar de samme sjansene som soldater tar i krig. CPT arbeider blant annet i Hebron og At-Tuwani på Vestbredden. Hebron og At-Tuwani har vært okkupert av Israel siden 1967. Konflikten mellom israelske soldater og bosettere og palestinere fører til nesten daglige voldshandlinger.

KAPITTEL 4: PRESENTASJON AV FELTARBEIDSMATERIALET

4.1 Motivasjon

Informantene nevnte mange forskjellige grunner til at de hadde valgt å bli med i CPT. Mange av grunnene gikk igjen i alle intervjuene. Hvilke grunner som var viktigst for den enkelte CPT-er varierte og noen kom med grunner som ikke ble nevnt av andre informanter. De fleste grunnene gikk likevel igjen i alle intervjuene, når CPT-erne ble spurt om hvorfor de valgte å bli med i CPT: religiøs motivasjon, følelse av ansvar, selvrealisering og søken etter mening, og sosialt liv og gruppetilhørighet.

4.1.1 Religiøs motivasjon

If we call ourselves Christians [...] it's not enough to say no to war and no to violence, we should be willing to go to the same places as soldiers, but unarmed. We should be willing to die by the thousands (informant, kvinne 62).

Som dypt troende mennesker var informantenes motivasjon for å bli med i CPT preget av deres religiøsitet. På forskjellige måter uttrykte alle at de hadde blitt ledet til å stå i solidaritet med de undertrykte og til å ta del i arbeid for å redusere vold, for fred og for rettferdighet. Noen var tydelige på at de hadde fått et kall fra Gud, mens andre mente at Den hellige ånd hadde ledet dem eller at Jesus viste dem veien. Atter andre sa at dette var den døren som hadde åpnet seg for dem, og så lenge det følte riktig ville de fortsette arbeidet i CPT. Enkelte beskrev beslutningen om å bli med i CPT som en slags omvendelsesopplevelse og noen satte denne avgjørelsen i direkte forbindelse med tidligere hendelser som hadde fått dem til å endre sitt religiøse standpunkt – gjerne fra et mer tradisjonelt kirkelig ståsted til et fredskirkelig syn. Flere mente at å arbeide for CPT var en naturlig del av deres «livsreise» og at de var sikre på at det var en overordnet mening med deres valg.

We are called. We are called to be with our brothers and sisters who are suffering, who are hungry (informant, kvinne 68).

Jesus calls some to create peace, to reduce violence and to seek justice. So it's kind of an abstract motivation, from your beliefs, from your religion. So it doesn't really matter who the people are, if there's conflict and there's human beings, then you are responsible and you have to get involved (informant, mann 24).

Å være med i CPT hang også sammen med det å leve et kristent liv, eller et hellig liv. De fleste av informantene hadde høye idealer om hva det vil si å være kristen og la vekt på å være aktiv. Gjennomgående mente informantene at hvis man skal kunne kalle seg kristen må man gjøre mer enn å gå i kirken på søndager. Flere var kritiske til livet de fleste kristne lever i vesten, som informantene så på som for komfortabelt og bedagelig.

Jesus' saying 'when I was in prison and you visited me, when I was sick and you healed me...', some people take that to mean that they can just give a little money and that will be OK, that that's enough. And that can be just a little bit too comfortable. We feel like 'visiting the prisoners' means a little more than that. It means being with them and understanding [...] and here in Hebron people are in prison when they live in the old city, when they are under curfew, when they can't live their daily life (informant, kvinne 62).

Ikke-vold var altså for mange sterkt knyttet til det å leve et kristent liv og flere mente at det å være ikke-voldelig i vid forstand, det vil si aldri å bruke noen form for makt i relasjoner, er selve kjennetegnet på å være kristen. De fleste stod for en prinsipiell ikke-vold, som på mange måter kan sies å være både en metode og et mål i seg selv. Flere informanter sa at deres tro var så sterkt knyttet til ikke-vold at det å bruke dette som en metode i et konfliktområde ble en måte få leve ut sin tro på, og var dermed en motivasjon til å bli med i CPT. Som kristne mente flere også at de har en religiøs plikt til å protestere og arbeide mot lover som undertrykker folk. Måten de ville arbeide mot disse lovene var ved ikke-voldelig sivil ulydighet. De aller fleste hadde et ideal om å leve slik de mente Jesus har vist menneskene at de skal leve. Noen brukte begrepet Jesu disippel og mente at de ved å bli med i CPT hadde muligheten til å leve opp til dette.

Å leve et ikke-voldelig liv må ses i sammenheng med det flere informanter så som kjernepunktet i sin tro og i CPT sitt arbeid, nemlig sårbarhet. Det å anerkjenne at man er sårbar og være villig til å akseptere lidelse var viktig. Som kristen og som CPT-er mente de fleste at man må være villig til å stille seg i en posisjon der man ikke har makt og der man gjør seg selv sårbar. Det vil si at for å kunne forstå den lidelse palestinerne går igjennom og for å kunne stå i solidaritet med dem, må CPT-erne utsette seg for den samme lidelse som palestinerne opplever. Og nettopp det, å vise tro gjennom handling var et av kjernepunktene for de fleste informantene.

The only way we can know or give a voice to the people on the bottom that has no power, is by putting ourselves in their shoes. And we can't do that unless we make ourselves vulnerable to the same kind of attacks as they are getting. And I think that goes along with 'when I was in prison, you visited me..', but it's really just – Jesus went to the poor, he went to the lepers. And you go to people being

shot at and you are likely to get shot at, you go to people who are sick and my first fear is to get what they have. But yet that is what we are called to do. We are called to be with the people on the bottom. I think that's what Jesus' ministry primarily was about (informant, kvinne 62).

Flere informanter trakk fram religiøs utvikling som en motivasjon til å bli med i CPT. CPT-erne lever tett sammen i en gruppe, ofte under kummerlige forhold, og opplever til dels sterke og noen ganger traumatiske hendelser, hendelser som utfordrer den enkeltes tro og som setter det religiøse fellesskapet på prøve. CPT-erne mente troen hjalp den enkelte og gruppen gjennom vanskelige opplevelser og mange informanter nevnte åndelig utvikling som noe av det mest positive med å være med i CPT:

Because it's easy to have faith and live out my beliefs when everything is nice and fine, but how do I live out my faith and nonviolence, and how do I live out my love of enemy when there are settlers spitting on me or kicking me?
(informant, mann 51)

At CPT legger så stor vekt på det religiøse var viktig for alle informantene, også for informanten som ikke ville definere seg selv som kristen. Flere sa at de sannsynligvis kunne ha gjort den samme jobben i sekulære ikke-voldsgrupper, men at det ville vært vanskeligere for dem å gå inn i virkelig tøffe situasjoner der det kanskje ville være fare for deres liv, uten den støtten det religiøse fellesskapet gir dem. Flere uttrykte undring over hvordan sekulære grupper greier å opprettholde seg selv og mente det må være vanskelig for dem å takle traumatiske opplevelser.

Informantene hadde forskjellige meninger om deres arbeid i CPT kunne ses på som en form for misjon. Ingen av CPT-erne trakk fram misjon som en hovedmotivasjon for å bli med i CPT, men noen mente at en viss grad av misjonering nødvendigvis ble gjort – mest som en slags bi-effekt av at de viste sin tro gjennom handling. De fleste informantene var tydelige på at de ikke ønsket å omvende muslimer eller jøder til kristendommen, men at de håpet disse gruppene ville bli inspirert av CPTs ikke-vold og mente at hvis CPT drev med noen form for misjon måtte det være misjonering av nettopp ikke-vold. Andre var opptatt at CPT lærte mer om ikke-vold av palestinerne enn det CPT noensinne ville kunne lære dem. Disse informantene tok avstand fra enhver form for misjon og så på misjon som et resultat av imperialisme og respektløshet.

Flesteparten av de nyere CPT-erne fortalte at drapene på britiske Tom Hurndal, og kanskje i enda større grad amerikanske Rachel Corri, hadde vært med på å inspirere og motivere dem til å bli med i

CPT²⁵. Både de yngre og de eldre CPT-erne la vekt på at de to, når de døde i Gaza, hadde gitt det ultimate offer og gitt Israel-Palestina-konflikten et annet ansikt til folk i Vesten.

4.1.2 Følelse av ansvar

I tillegg til en sterk religiøs motivasjon var det tydelig at informantene var motivert til å bli CPT-ere på grunn av en følelse av ansvar. Mange følte et ansvar for «verden» og for «menneskeheten» generelt. De mente at de som enkeltindivider hadde et ansvar, et ansvar for å gjøre verden til et bedre sted for de neste generasjonene, og et ansvar som menneske for å hjelpe andre mennesker som lever i konflikter. Felles for alle var at de følte dette ansvaret svært personlig og flere sa at hvis ikke man aktivt kjemper mot urettferdighet er man selv en del av problemet og er med på å opprettholde det. Mer spesifikt var det flere som følte et ansvar for å være en motvekt til det de så som en aggressiv og feilslått amerikansk utenrikspolitikk, spesielt etter terrorangrepet 11. september 2001 og USAs påfølgende «krig mot terror».

I think that [September 11th 2001] could have been the moment to totally transform things. Instead we made people feel less secure, we made a culture of fear around the world. A fear of the US, a fear of supporting the US. Just fear. I think this is a time where people like myself has to step forward (informant, mann 51).

Mange av de amerikanske informantene ville vise at ikke alle støtter den amerikanske politikken og håpet å kunne nyansere bildet mange, kanskje spesielt i Midtøsten, har av amerikanere. Flere nevnte også at de følte et ansvar for å gi muslimer et bedre bilde av kristne fra Vesten og mente at mange muslimer i Midtøsten fortsatt ser på kristne som korsfarere. Noen av informantene mente de selv har et ansvar for å bekjempe maktstrukturene i verden som gjør at folk i Vesten har privilegier den største delen av jordens befolkning ikke er forundt.

The fact that I have the choice to come to this violent situation or not, is an enormous privilege. So since I understand that I have this privilege, I feel responsible to make that choice and to go into this situation. I can't live with myself, I can't live my privileged lifestyle knowing that it comes at the expences of other people – it's the only choice I have right now, to be able to look back at my life and say that I have lived in a just way (informant, mann 25).

Informantene som hadde arbeidet på det enkelte prosjektet over lengre perioder uttrykte også at de

---

25 Tom Hurndal og Rachel Corri var i Gaza som del av International Solidarity Movement. De ble drept av den israelske hæren i Rafah, Gaza, henholdsvis i august og mars 2003.

følte et sterkere og sterkere ansvar for de menneskene de ble kjent med i området. Jo mer involvert de ble, jo større ansvar følte informantene at de hadde for å hjelpe. Dette gjaldt ikke bare de enkelte personene informantene hadde blitt kjent med personlig, men palestinerne som sådan. Noen få av CPT-erne hadde blitt med i CPT fordi dette er en av de eneste gruppene som jobber som ikke-voldelige aktivister i palestinske områder og som samtidig har et stort støtteapparat rundt det enkelte team²⁶. Mens det for de fleste informantene i utgangspunktet ikke spilte så stor rolle akkurat hvilket CPT-prosjekt de ble plassert på, var en av de viktigste motivasjonene for et par av dem å jobbe med ikke-voldelig arbeid i forhold til akkurat Palestina-Israel konflikten. De amerikanske informantene forklarte at de kanskje følte et spesielt stort ansvar for Palestina-Israel konflikten fordi deres politiske administrasjon årlig støtter Israel med store økonomiske og militære ressurser²⁷.

4.1.3 Selvrealisering og søken etter mening

Som sagt uttrykte flere informanter at det å være med i CPT er med på å realisere deres visjoner om å leve et kristent liv og å leve et rettferdig liv. Å få oppfylt disse visjonene er viktig for å kunne realisere seg selv. De ville leve rettferdige liv, et liv de ville kunne se tilbake på og være stolte av. Flere snakket også om en slags meningstomhet i sine samfunn hjemme og mange av informantene sa de hadde vært søkende etter noe nytt og spennende, fordi livet hjemme på mange måter hadde stagnert og blitt for kjedelig. Spesielt de yngre informantene var opptatt av å fortelle at materielle goder ikke var noe de traktet etter og sa at de ønsket mer innhold i livet sitt enn hus og bil. Flere spurte: Hva handler livet egentlig om?

To live outside myself is the goal. There are so many people in my country, they are depressed, they are bored with their lives. You know, their life is so narrow and focused on themselves. Being here in Hebron, it fulfills us, it gives meaning to our lives. And it's not just what we give to them, it's what they give to us. That's what people experience when they work with the poor and the oppressed. Like here in Hebron. How generous and welcoming people are. They give to us. Those people at home who stay inside their little circle, this is what they are missing (informant, kvinne 68).

Informantene som hadde vært aktive i CPT noen år fortalte at de følte det ble vanskeligere og vanskeligere å finne seg tilrette hjemme. Flere av de unge uttrykte bekymring for om de noen gang ville kunne finne en jobb hjemme som de ville synes var meningsfull. For de fleste var CPT en

---

26 International Solidarity Movement (ISM), en palestinsk startet organisasjon som bruker mange av de samme metodene som CPT, arbeider også i de palestinske områdene. Frivillige, stort sett fra USA og Storbritania, reiser til Vestbredden og Gaza. ISM er løst organisert og har forholdsvis lite ressurser.

27 Ifølge den amerikanske ambassaden i Israel har USA gitt Israel 64.4 milliarder dollar i militær støtte og 35.6 milliarder dollar i økonomisk støtte i tidsrommet 1949-2004 (Den amerikanske ambassaden i Israel).

slags oppfyllelse av deres tidligere mer eller mindre organiserte aktivisme i den enkeltes hjemland. Aktivismen var på mange måter det som fylte livet deres med meningsinnhold og i CPT fikk de være aktivister på fulltid. For et par av de yngre var CPT et slags første eller andre steg på stigen i deres «karriere» som aktivister. De så CPT som et sted de kunne lære mer om ikke-vold, om organisasjonsstrukturer og teamarbeid. Flere informanter uttrykte også hvor berikende det var for dem selv å lære en annen kultur så godt å kjenne, og mente at det var lite tilfredsstillende å reise som vanlig turist. Det å arbeide for CPT gav dem mulighet til å reise og oppleve andre kulturer, men uten å være turist.

4.1.4 Sosialt liv og gruppetilhørighet

Mange trakk fram teamstrukturen som en motivasjon for å bli med i CPT, både som religiøst felleskap, men også sosialt. I CPT møtte informantene andre som er opptatt av politikk, rettferdighet og tro, og som også har tatt skrittet til aktivt å ta på seg det ansvaret de mener de har. Mange snakket om det positive ved å møte andre spennende og interessante personer som de ble gode venner med. Et par håpet på å møte sin livsledsager i CPT og fortalte om eksempler på par som hadde møtt hverandre i CPT. Flertallet av CPT-erne var som sagt enslige, skilt eller enker og enkemenn uten direkte omsorgsansvar for familiemedlemmer hjemme. Flere av de eldre uttrykte at de ofte føler seg ensomme hjemme og syntes det er stimulerende og positivt å være med i felleskapet CPT utgjør. Et aspekt flere trakk fram var også at det er praktisk mulig for dem å være med i CPT i den perioden de er i i livet nå, nettopp fordi de ikke har omsorgsansvar for familiemedlemmer hjemme. Dette var en av grunnene til at de valgte å være med på dette tidspunktet. Informantene som hadde nær familie hjemme følte det vanskelig å være borte i lange perioder, men snakket også om det sosiale aspektet ved CPT som noe positivt. Informantene var opptatt av at de ville lære hverandre godt å kjenne og ønsket å bruke mer tid på å dele sine livshistorier med hverandre. De sosiale og religiøse aspektene og forholdene teamene arbeider under var med på å forme en følelse av gruppetilhørighet og CPT-identitet hos informantene.

Working with a group of people of faith – because all of us in CPT are here because of our spirituality, and our faith are calling us to do this work. It binds us together, gives us unity. Which I think is important (informant, kvinne 28).

4.2 Metoder

CPT-erne ga mange eksempler på hvordan de arbeider: Om teamarbeidet og organisering av

teamene, og kom med eksempler på ikke-voldelige metoder de bruker i arbeidet. I intervjuene fortalte informantene først og fremst hvordan de ikke-voldelige metodene er knyttet til deres tro. Noen av metodene var det anledning til å observere under feltarbeidet. Slagordet til CPT, «getting in the way», er en god metafor for hvordan CPT arbeider ikke-voldelig i praksis.

CPT's motto conveys multiple meanings. It denotes the practice of stepping between aggressors and victims, the practice of challenging structural violence and domination, and the practice of active nonviolence as taught by Jesus (Brown 2005:14).

4.2.1 Team

Teamene i Hebron og i At-Tuwani fungerte stort sett på samme måte. Fordeling av oppgaver og roller og praktiske gjøremål ble gjort på et møte teamene hadde hver morgen. Avgjørelser ble tatt ved en form for moderat konsensus. Målet var at alles meninger skulle bli hørt og forskjellige muligheter og løsninger ble diskutert før man fattet en avgjørelse. Men erfarne teammedlemmers argumenter ville likevel veie tyngst. Teammedlemmene kunne også avstå fra å ta stilling i en sak hvis de ikke ønsket det. Teamet i Hebron hadde hver morgen «devotion», bønnemøte, der de etter tur hadde ansvar for å forberede sanger, tekster, bønner eller lignende. De fleste fulgte mer eller mindre praksisen de var vant til fra sin spesifikke tradisjon. For eksempel holdt de med bakgrunn fra kvekerne stille bønnemøter, mens de med katolsk bakgrunn gjerne hadde tradisjonelle salmer og bønner på latin. Bønnemøter ble holdt mer sporadisk i teamet i At-Tuwani.

Informantene fortalte at de i teamet blir enige om hvilke roller de forskjellige medlemmene skal ha. Spesielt hvis de visste at demonstrasjoner var planlagt eller forventet konfrontasjoner med bosettere eller soldater, ble det på forhånd bestemt hvem som skulle gjøre hva. Ofte ville en CPT-er få rollen som leder og være den aktive i møte med soldater og bosettere. Det vil si at denne personen ville ha ansvar for dialogen med soldater og bosettere og til å konfrontere soldater med eventuelle uregelmessigheter ved deres opptreden. Et annet teammedlem ville ha en mer tilbaketrukket rolle og ville kunne gripe inn og komme med innspill hvis situasjonen viste seg å være fastlåst. Det ville også alltid være et av teammedlemmene som var såkalt «non-arrestable». Det vil si at denne CPT-eren skulle sørge for aldri å stille seg i en slik posisjon at han eller hun kunne bli arrestert av israelsk politi eller militær, selv om de andre teammedlemmene ville bli arrestert. Dette ble gjort for alltid å ha muligheten til å kunne ringe advokater og andre kontakter i Israel, samt hovedkontoret i Chicago. En annen rolle, som ble tildelt et teammedlem over en lengre periode, var rollen som

teamleder. Teamlederen hadde blant annet ansvar for å legge til rette for et godt teammiljø.

4.2.2 Tilstedeværelse og solidaritet

Informantene fortalte at tilstedeværelse og å vise solidaritet er en stor del av CPT sitt arbeid. CPT-erne bor og er synlige i områder som er svært spente og konfliktfylte. Fordi CPT har vært lenge i området, har de bygget opp et nettverk og et ry som gjør at palestinere ofte ber om hjelp eller gir beskjed til CPT hvis noe spesielt skjer. Det daglige arbeidet i Hebron preges av å patruljere gamlebyen og steder de vet at det ofte er problemer i forhold til bosettere eller soldater, dra til steder de blir tipset om at det er behov for hjelp og dokumentere overgrep ved hjelp av kameraer.

CPT-erne fortalte også at de bruker mye tid på å besøke familier som bor i nærheten av bosetningene og som jevnlig er utsatt for angrep fra bosettere. Informantene sa at mye av arbeidet i Hebron består i å snakke med soldater og være tilstede ved kontrollposter. CPT-erne snakket om det de kalte «bestemoreffekten» og mente at de ved å være tilstede ofte fikk soldater til å tenke seg om to ganger før overgrep ble begått. CPT-erne sa at de prøvde å ha et godt og vennlig forhold til soldatene og at de ofte prøvde å diskutere situasjonen i Hebron og mulighetene for å nekte militærtjeneste med soldatene. CPT-erne sa også at de prøvde å ha et vennlig forhold til bosetterne og hadde et prinsipp om alltid å hilse på bosettere. Flere ville også gjerne diskutere situasjonen i Hebron med bosetterne, men hadde vanskelig for å komme i kontakt med dem. CPT-erne mente at å være synlige på en alltid vennlige og høflige måte var et viktig forarbeide som kanskje ville gjøre en senere konfrontasjon mindre voldelig enn den kunne ha vært:

If the settlers are used to seeing you in a normal and polite way, treating them kindly and fairly, saying 'shalom' to them – when it comes down to that crucial time, when they want to attack, sometimes it clicks in. It makes it hard for a person, if they have already seen me as a human, it's hard to demonize me in that instinct (informant, mann 51).

Denne informanten mente også at det kunne være interessant å starte det han kalte «familieteam», der familiene til CPT-ere kunne være med til prosjektstedet og bo der sammen med CPT-erne. Informanten mente at å ha med seg barn og barnebarn til situasjonen i Hebron ville kunne tilføre noe positivt, spesielt i forhold til bosetterne. CPT-eren trodde at hvis de var tilstede med sine egne barn og barnebarn og bosetterne så CPT-ere ta seg av dem, ville det være enda vanskeligere for bosetterne å demonisere CPT som fiender, og dermed ville CPT også oppleve færre angrep fra

bosettere. Informanten trodde også at det kunne være positivt for familene å være med til prosjektsteder, for å holde familien samlet og for å lettere kunne forstå situasjonen CPT-erne arbeider i.

I At-Tuwani, der det ikke er soldater eller kontrollposter i landsbyen eller bosettere man møter i gatene, vil tilstedeværelse si at det til enhver tid er CPT-ere i landsbyen. Informantene mente at et internasjonalt nærvær hindrer bosetterne i å angripe landsbyen fordi CPT ved flere anledninger har vist at de rapporterer til et stort nettverk av kirker og andre organisasjoner og at disse er villige til å ringe israelske ambassadører, forsvarsminister eller andre militære overordnede for å påklage hendelser eller avgjørelser som har negative konsekvenser for At-Tuwani befolkningen²⁸.

I At-Tuwani er CPTs oppgave, i tillegg til å være tilstede i landsbyen, å være med gjeter ut på beite med sauer og geiter, og være med bønder når de dyrker eller høster hvete og oliven. CPT-erne følger også skolebarn fra de omkringliggende landsbyene til og fra skolen som ligger i At-Tuwani. CPT-erne sa at de som regel ble med palestinerne fra landsbyen ut på jorder der bønder uten CPTs tilstedeværelse ikke ville våget seg. CPT-erne snakket om dette som aktiv ikke-voldelig motstand: Ved å være med palestinerne gjør de det mulig for landsbyboerne å bruke områder som ellers sannsynligvis ville blitt annektert av bosetningene. Palestinere fra At-Tuwani som arbeider på beiteområder, jorder eller bruker skoleveien, blir jevnlig angrepet og trakassert av bosettere fra de omkringliggende bosetningene (Ta'ayush). Informantene fortalte at de i slike situasjoner går fysisk i mellom palestinerne og bosetterne. Informantene fortalte om to episoder der CPT-ere har blitt alvorlig skadet etter fysiske angrep fra bosettere fra bosetningene som ligger omkring At-Tuwani. De fortalte også at en person fra Operation Dove etter angrep fra bosettere har fått mindre hjerneskader. Flere palestinere fra At-Tuwani og andre landsbyer i nærheten har også blitt skadet og drept av bosettere.

Informantene sa at de prøver å utfordre israelsk politi og militære til å ta sin del av ansvaret for lov og orden²⁹ og fortalte at det etter press fra CPT og fra israelske menneskerettsorganisasjoner

---

28 Et eksempel på dette er At-Tuwani teamets oppfordring om «urgent action» som ble lagt ut på nettsidene til CPT og sent ut på e-post i oktober 2005. Kilder innen bosetter-miljøet og i den israelske hæren hevdet at bosettere fra Ma'on bosetningen like ved At-Tuwani planla et angrep på landsbyen. På tross av dette sa kilder i den israelske hæren at de ikke kom til å beskytte landsbyen. CPT oppfordret folk å ringe israelske ambassader og offiserer i hæren. I de påfølgende dagene ble landsbyen beskyttet av hæren (CPTs nettside e).

29 Under Oslo II-avtalen ble Vestbredden og Gaza delt inn i tre områder, A, B og C, der det ble satt distinkte grenser og avklarte ansvarsområder mellom palestinske og israelske myndigheter med hensyn til sikkerhet og administrasjon. Område A består av de tettest befolkede palestinske områdene. Ansvaret for administrasjon og sikkerhet ble gitt de palestinske selvstyremyndighetene. I område B, som består av 450 mindre palestinske byer og landsbyer, fikk palestinske myndigheter ansvar for all sivil administrasjon, men Israel har ansvaret for sikkerheten i området.

hadde kommet i stand en avtale med israelsk militære om at soldater eskorterer palestinske skolebarn forbi bosetningene når de skal til og fra skolen i At-Tuwani. Informantene sa at de ofte var med skolebarna også, for å påse at soldatene faktisk fulgte avtalen. Å følge barn på skolen er også en del av arbeidet til CPT i Hebron. Det ligger flere skoler i H2 området og mange skolebarn blir utsatt for angrep fra bosettere på vei til og fra skolen. I urolige perioder som har vært preget av skyting og portforbud for den palestinske befolkningen, har CPT-erne vært aktive på forskjellige måter:

Soldiers were shelling Palestinian houses in Sneneih. There were people in the houses. We took the backroads around and entered the houses from the back whenever there would be a small break in the shooting. They were shooting for hours. From the houses we would call the American consulate and tell them that they had citizens under threat. The shooting was only from one side, the Palestinians didn't shoot back. We told the consulate that and asked them to contact [Israeli] army officials to stop the shooting (informant, mann 51).

Flere av informantene nevnte at de ved mindre alvorlige hendelser prøver å bruke kreative og humoristiske metoder for å løse opp i spente situasjoner. En fortalte om en episode der omtrent 30 palestinske menn ble holdt tilbake ved en kontrollpost. Palestinerne måtte stå med ansiktet mot veggen og armene over hodet. CPT-eren fortalte at hun prøvde å snakke med soldaten for å spørre hvorfor mennene ble holdt igjen:

In the end I got contact with him [the soldier] and he suddenly said: 'how do you think I feel, this is my birthday and I'm stuck here.' I said that I wished I had a birthday cake for him, but that I didn't have one. So instead I started singing 'happy birthday to you'. The Palestinians turned around and smiled, they probably understood what I tried to do. And then the soldier turned around and smiled as well. So, I don't know, but maybe that made him not shoot anybody that day? (informant, kvinne 68)

De fleste CPT-erne ønsket med sitt arbeid å skape rom for at palestinere og israelere skulle kunne samhandle og anerkjenne hverandres menneskeverd:

I think a lot of it really is to try to create space for human interaction between people, to allow people to see everyone who are in the same conflict as human beings (informant, kvinne 28).

If we can see God in every person, eventhough we are angry at the situation, we have to not in any way be disrespectful (informant, kvinne 68).

Område C er området med minst bebyggelse. Her har Israel ansvar for både sikkerhet og sivil administrasjon. Området sør for Hebron der At-Tuwani ligger er i område C (Palestine Facts).

CPT-erne fortalte også at de prøvde å være bevisste på hvordan dynamikken mellom CPT-erne og bosettere og soldater utviklet seg i en konfrontasjon. Flere mente at det ofte var mer hensiktsmessig å la en kvinne eller en eldre mann ta seg av snakkingen. Dette fordi det i en konfrontasjon mellom soldater eller bosettere – som som regel er menn – og unge mannlige CPT-ere noen ganger utspant seg en dynamikk som kunne føre til mer agressivitet enn reduksjon av agressjon. Informantene sa at de så langt det er mulig setter sammen teamene slik at det er både kvinner, menn og yngre og eldre på samme team. I tillegg ville det nesten uten unntak være en blanding av både nye og mer erfarne CPT-ere. Informantene fortalte at de, hvis en kollega ble angrepet, hadde en teknikk der de andre CPT-erne stilte seg rundt den som ble angrepet slik at de stod i en ring rundt denne for å beskytte han eller henne med kroppene sine, mens de hele tiden forholdt seg rolige og ikke utrykte noen form for sinne mot angriperen.

4.2.3 Bekjempelse av vold

En av informantene mente at effektiviteten og nytten av CPT ble synliggjort i hvordan bosetterne reagerte på deres arbeid og tilstedeværelse: Jo flere og alvorligere angrep, jo mer effektivt og nyttig arbeid blir utført av CPT. Informanten stod for en agressiv og konfronterende ikke-vold som støttet opp om palestineres motstand uansett hvilke risikoer det ville innebære. På spørsmål om CPT noen ganger eskalerer situasjoner svarte informant:

The conflict is already escalated. The settlements is a provocation, the occupation is a constant violent provocative escalation. To resist that and to bring more repression on you is not escalation. You bring out the violence that is inherent in the system, you bring it to the forefront. The fact that the settlers beat the palestinians when they [the palestinians] go on the land that is theirs, it's not because they walk there that they are beaten, it's because the settlers want the land – the landtheft is violence and us challenging that, is an act of resistance (informant, mann 25).

Denne informanten mente at tilstedeværelsen av organisasjoner som arbeider i området med et mandat som ikke inkluderer en like konfronterende ikke-vold, er uhensiktsmessig fordi han mente de ikke klarte å synliggjøre den eksisterende volden. Informanten hevdet likevel at hovedmålet med CPT sitt arbeid er å redusere vold, men mente altså at CPT er på rett sted og gjør de riktige tingene når bosetterne blir provosert av dem. Informanten mente at Hebron-teamet må endre sitt arbeid og tilholdssted. Han mente at teamet bor for isolert og dermed ikke klarer å være på rett sted når det trengs. At CPT-erne i Hebron ikke hadde opplevd alvorlige angrep fra bosetterne på flere måneder

var for informanten et sikkert tegn på at teamet burde endre fokus. Også andre informanter mente Hebron-teamet hadde blitt for etablert og rotfast etter ti år på samme sted og ønsket å flytte teamets tilholdssted nærmere bosetterne.

Andre CPT-ere så ikke på voldelige utfall fra bosetternes side som et uttrykk for om deres arbeid var fruktbart eller ikke, men mente det var positive resultater av CPT sitt arbeide når farlige situasjoner nettopp ikke resulterte i voldelige sammenstøt. De var opptatt av å fortsette å følge palestinske bønder til jordlapper bosetterne anså som sin eiendom, men søkte gjennom ikke-voldelige teknikker, som kroppsspråk, talemåter og lignende, å de-eskalere enhver spent situasjon. Atter andre informanter kom med eksempler på at de fysisk hadde hindret palestinere i å vise sinne og frustrasjon, for å unngå represalier fra bosetterne og dermed hindre en voldelig situasjon.

Informantene hadde forskjellige syn på om vold burde bekjempes uansett, eller om man ved noen tilfeller burde akseptere at palestinerne motstandskamp også kommer til uttrykk på voldelig vis. Nesten alle informantene mente at vold burde bekjempes uansett og sa at de i en situasjon der en bosetter kunne være truet på livet av palestinere, ville gå mellom for å beskytte bosetterens liv på samme måte som de gjør det for palestinerne. En informant ville ikke gått imellom for å redde en bosatters liv, men ville likevel prøvd å stoppe palestinerne i å utføre et slikt drap fordi det ville kunne få alvorlige konsekvenser for palestinerne selv. En pågående diskusjon i teamene var om CPT burde prøve å stoppe palestinske gutter i å kaste steiner på soldater eller ikke. Her mente noen at CPT absolutt burde hindre steinkasting, mens andre mente at soldatenes tilstedeværelse var hovedproblemet, ikke steinkastingen. Enigheten var likevel stor om at CPT for enhver pris ikke måtte bli trukket inn i situasjoner der det kunne synes som de støttet opp om vold.

Å bruke noen slags form for vold var for de fleste informantene helt utenkelig, også når det gjaldt å forsvare sitt eget eller kollegers liv eller helse. Å kontrollere følelser som sinne og redsel var noe informantene sa de trente på ved hjelp av rollespill. De fortalte at de ved at noen kjefte og skrek dem opp i ansiktet lærte å ikke la det affisere dem og de prøvde å hindre et instinktivt sinne i å komme til overflaten. I tillegg var det en øvelse i å kontrollere redsel og i å ikke trekke seg tilbake fra en ubehagelig situasjon. En informant fortalte om en episode der en kollega ble spyttet på av en kvinnelig bosetter, mens kollegaen likevel ikke mistet sitt kjærlige ansiktsuttrykk: «He never lost the expression of love» (informant, kvinne 62). Dette ble fortalt som et eksempel på å ikke reagere instinktivt og ikke la sitt sinne komme opp til overflaten. Det ble sett på som en vellykket ikke-voldelig respons på situasjonen. Noen mente at Gud hjalp dem til å beherske seg selv og sitt eget

temperament i situasjoner som dette:

I believe that God gives us the power to do what is right. We have our kind of natural tendencies to fight back. But if we trust in God, I think God gives us strength to not give in to those temptations (informant, mann 24).

En informant forklarte at han som CPT-er ikke ville bruke vold, men så ikke bort fra at han senere i livet ville bruke voldelige metoder for å fremme en viktig sak. Dette ble ikke støttet av de andre informantene, som sa at det siste de ønsket var å svare vold med vold:

I have a realistic view of nonviolence, I don't say that nonviolence always works [...] when you look at it like a struggle, sometimes you lose. Practically speaking and politically speaking. But the way you really lose, in ultimate terms and in spiritual terms, is by compromising your morals and by giving in to desperation that will lead to violence – so I would sooner see a defeat by remaining nonviolently, than I would give in to violence (informant, mann 24).

4.2.4 Protest

CPT har deltatt på og arrangert demonstrasjoner og protestmarkeringer av forskjellig slag. I de første årene av CPTs arbeid i Hebron var CPT-erne aktive for å prøve å stoppe israelsk militære i å rive palestinske hus³⁰. CPT-erne fortalte at de som oftest stilte seg oppe på taket av hus som hadde fått varsel om riving. Når bulldosere kom nektet de å flytte seg. Noen ganger greide CPT-erne å utsette rivingen litt, andre ganger ble de fjernet fra husene med makt slik at rivingen kunne gjennomføres. Ofte ville de prøve å få med seg israelske fredsaktivister og medier på aksjonene.

Et annet eksempel på protestaksjoner er «buss nummer 18-aksjonen» CPT holdt i Jerusalem 1996. Denne busslinjen hadde to søndager på rad blitt utsatt for selvmordsaksjoner der militante palestinske organisasjoner stod bak. I protest mot dette var CPT-ere passasjerer på denne busslinjen en hel søndag. CPT-erne annonserte aksjonen på forhånd i mediene:

Unlike many of the somewhat predictable acts of violence to which we have responded in Hebron, such as house demolitions by the Israeli army and harassment of Palestinians by Israeli settlers, acts of violence by the Islamic Resistance Movement have generally been unannounced, making it difficult for CPT Hebron to try to prevent them. In this instance, however, we feel that the repeated attacks on bus #18 constitute an implied threat for next Sunday morning. Therefore we feel called to respond to this

---

30 Omtrent 12.000 palestinske hus har siden 1967 blitt revet av israelsk militære under påskudd av manglende byggetillatelse. I praksis har det siden 1967 vært nesten umulig for palestinere å få byggetillatelse av israelske myndigheter (Israeli Committee Against House Demolition).

threat by stating publicly that if bus #18 is attacked next Sunday, CPT Hebron will be on it (CPTs nettside f).

Som sagt påpekte flere informanter den religiøse verdien de så i ikke-voldelige handlinger. En informant fortalte om en episode der hun sammen med fredsaktivister fra andre grupper deltok på en fredsmarsj og der hun sammen med mange andre ble arrestert av israelsk politi. I fengselet og i bilen på vei til fengselet ble det sunget salmer. Informanten brukte dette som eksempel på at ikke-voldelige protester og handlinger for henne var sterkt knyttet til tro. CPT-erne fortalte også at de ofte bruker mer konkrete religiøse virkemidler som bønn og faste, for å vise motstand og for å påpeke urettferdighet. For eksempel hadde CPT-ere fastet som protest mot husødeleggelser.

Et annet eksempel på å bruke religiøse virkemidler som en protest var det mulig å observere under feltarbeidet der CPT, i protest mot at den israelske hæren i august 2005 satte opp jernporter i alle inn- og utgangene til gamlebyen i Hebron, arrangerte noe de kalte en «prayervigil». Med et banner med teksten: «open the gates of righteousness» skrevet på engelsk, arabisk og hebraisk, gikk CPT-erne fra port til port og leste opp en bønn:

O house of Jacob, O house of Ismael, O house of Jesus:
Come, let us walk in the light of the Lord.
Let us open the gates of our city and the doors of our hearts
that we may walk together in justice and in peace.
Come, let us walk in the light of the Lord.

4.2.5 Informasjonsarbeid og dokumentering

Informantene fortalte at CPT arrangerer flere delegasjoner hvert år, der en gruppe på 10-20 personer besøker et CPT-prosjekt. Delegasjonene er en måte å vise hvordan CPT arbeider og gir folk muligheten til å sette seg bedre inn i situasjonen i et bestemt konfliktområde. Delegasjonene fungerer i tillegg som en slags første opplæring av nye CPT-ere, og alle som ønsker å bli med i CPT må delta i en delegasjon.

Informantene fortalte også at de bruker mye tid på informasjonsarbeid ved å vise besøkende grupper rundt i Hebron. De fleste gruppene som kommer på besøk er europeere eller amerikanere, både grupper som er tilknyttet kirker og andre organisasjoner. CPT-erne sa de prøver å gi de besøkende et bilde av situasjonen i Hebron ved å ta dem med på rundturer i byen. CPT-erne fortalte også at de har

kontakt med israelsk fredsbevegelse og at de prøvde å formidle hva som skjer i Hebron også til dem. En annen del av informasjonsarbeidet blir gjort ved at CPT sender ut ukentlige oppdateringer fra hvert prosjekt og refleksjoner rundt det de opplever på e-post til hundrevis av mennesker i USA, Canada og Europa. Jevnlige sendes det også ut en oppfordring om å be for fredsarbeiderne. Flere informanter sa at de i sitt informasjonsarbeid la vekt på å ikke framheve sine egne meninger og holdninger til konflikten, men kun rapportere om hendelser og videreformidle historiene til palestinere og israelere:

We speak with actions, we don't analyze. We just tell the stories of the people and let people at home think for themselves (informant, kvinne 62).

CPT-erne fortalte at de alltid prøver å ta bilder og video av overgrep. Dokumentasjon av overgrep gjør det lettere å klage på hendelser der for eksempel soldater gjør seg skyldige i overgrep.

If I can get video photage of a Palestinian shepherd who's standing up to these settlers. And if I can get videotapes of the settlers doing these atrocities, and if that ends up being something that prevents this from happening again, that's very important to our work (informant, kvinne 62).

4.3 Risiko

Stedene der CPT velger å arbeide er preget av vold. Å oppholde seg i disse områdene utgjør automatisk en risiko for CPT-ernes liv og helse. CPT-erne mente sjansen er stor for at en eller flere av dem kommer til å bli drept. Informantene fant det mest sannsynlig at en CPT-er ville bli skadet eller drept av bosettere fordi bosetterne ser på CPT som ensidig på palestinernes side. CPT har mottatt dødstrusler og blitt utsatt for vold fra bosettere. De så også at sjansen for å bli skadet eller drept ved tilfeldigheter, ved å bli truffet av skudd som egentlig ikke var ment å treffe dem, eller ved å bli låst fast i en situasjon der de ville stå mellom grupper i kamp – og trodde da at det mest sannsynlig ville være soldater som uten å mene det, kunne skade eller drepe CPT-ere. Et par nevnte også at palestinske kollaboratører kunne stå bak et intendert angrep på CPT-ere. Andre var urolige for den mer og mer desperate situasjonen blant palestinerne i gamlebyen i Hebron, der kriminalitet og vold er et økende problem.

All of us who are part of Christian Peacemaker Teams recognize there are certain risks inherent in this work. We believe that until people committed to nonviolence are willing to take the same risks for peace that soldiers are willing to take for war, people will always choose violence as the most viable solution

to their problems. If our deaths promote the sort of soul-searching that leads to a rejection of armed conflict characteristic of this occupation then our deaths will indeed have redemptive value. Following the central tenet of our faith, we do not hate the people who have harmed us (Matthew 5:44-45.) We believe that those best able to love their enemies will ultimately emerge the victors in this bloody conflict (Hebron Statement, appendiks 5).

Informantene uttrykte mange forskjellige tanker om de risikoer de tar ved å oppholde seg i et konfliktområde og arbeide aktivt mot urettferdighet og vold. På forskjellige måter sa alle at de var klar over hvilken fare de setter seg selv i og det var tydelig at alle visste at sjansen for at CPT-ere blir skadet eller drept er forholdsvis høy. Flere sammenlignet farene ved CPTs arbeid med farene en soldat møter, og som det er ventet at en soldat er villig til å ta. I intervjuene fortalte informantene at farer og risikoer var noe som ble diskutert på opplæringskurset der CPT-erne også skrev under på at de gikk inn i dette arbeidet fullt vitende om hvilke farer de ville utsette seg selv for. På denne måten blir CPT som organisasjon i siste instans ikke ansvarlige for hva som skjer med sine medlemmer og vil kunne unngå eventuelle søksmål. I tillegg sikrer de seg at CPT-erne faktisk er klar over hvilke risikoer arbeidet inneholder før de sendes ut på oppdrag.

4.3.1 Frykt

I looked one of those attackers [settler] in the eyes. He was standing right next to me and didn't hit me with his stick. I asked: «Why do you do this to us, we believe in God just like you do. You are not supposed to hurt people, why are you doing this?». He just looked at me and I felt they were not going to hurt anyone enough to kill them. I was not afraid for my life. So I think that because I didn't feel that, it was OK to go back the next morning. It would be a lot more difficult I think, if I had feared for my life (informant, kvinne 28).

Informantene hadde forskjellige tanker rundt dette å utsette seg selv for fare og hvordan de taklet følelser som frykt og redsel for å bli skadet eller drept. Hvordan informantene snakket om frykt og risiko varierte mye avhengig av hvilke situasjoner de hadde opplevd som CPT-ere. Noen hadde bare ved enkelte hendelser opplevd mindre alvorlige konfrontasjoner med bosettere og kun vært vitne til et par episoder der soldater gjorde seg skyldige i overgrep mot palestinere. Disse informantene uttrykte at de følte seg relativt trygge i Hebron og At-Tuwani.

Andre informanter, som gjerne hadde vært aktive i CPT litt lenger, hadde opplevd å bli både fysisk og verbalt angrepet av bosettere og hadde ved et par anledninger vært redde for sin egen eller kollegers helse, i blant også sitt eget eller kollegers liv. Disse CPT-erne sa at det ofte var vanskelig å

fortsette arbeidet etter en slik hendelse og at de trengte støtte fra sine kolleger i CPT eller andre for å bearbeide tunge opplevelser. Informanter som hadde vært aktive i CPT i flere år hadde flere ganger vært i voldelige situasjoner og hadde selv blitt utsatt for vold.

De mest erfarne CPT-erne hadde hva man kanskje kan kalle et avslappet forhold til de voldelige episodene de hadde opplevd. De snakket om å opptre med forsiktighet og ikke ta unødvendige sjanser, og samtidig være bestemt og fast i konfrontasjoner med bosettere eller soldater. Hva informantene tenkte om det å bli skadet eller drept hang nok også sammen med deres familiesituasjon, alder og kjønn. Alle informantene understreket at de ikke hadde noe ønske om å dø, men at de innså at faren absolutt var tilstede. Informantene som hadde familie i hjemlandet hadde nok en større redsel for å bli skadet eller drept enn de som ikke hadde nær familie.

Et par av informantene ble veldig emosjonelle under denne delen av intervjuet, noe som kanskje tyder på at de var preget av situasjonen og presset man er under når man oppholder seg i Hebron og At-Tuwani, og at følelser som redsel og frykt for å dø hele tiden lå under overflaten. De fleste av disse hadde nær familie hjemme. Alder spilte nok også en rolle. De eldre informantene mente at det ville være mindre alvorlig om en av dem ble drept, enn om en ung CPT-er ble drept, fordi de tross alt allerede hadde levd et langt liv. De yngre mennene sa også klart fra at de ikke ønsket å dø, men at de heller ikke ville trekke seg ut hvis de var i en situasjon der døden var et trolig utkomme. De yngre kvinnene var mer forsiktige i uttalelsene sine, men sa også at de ikke ville rømme hvis de havnet i en slik situasjon. Informantene berettet om mange episoder der CPT-ere hadde blitt truet, sparket, slått og spyttet på av bosettere, enten de selv hadde opplevd det eller de hadde hørt om situasjoner kolleger hadde vært i. Slik ble det informert om noen av hendelsene i CPT sitt nettverk:

September 2004 a group of masked settlers attacked and beat CPTers Kim Lamberty and Chris Brown with chains, breaking Lamberty's arm and puncturing Brown's lung. In October 2004 masked settlers attacked a group of five internationals including CPT'ers Diana Zimmerman and Dianne Janzen and severely beat an OD [Operation Dove] member, nearly rupturing his kidney and injuring his wrist. In December 2004 and January 2005 settlers attacked Palestinian shepherds numerous times, and repeatedly threatened violence against school-children (CPTs nettside g).

Episoden fra september 2004 var noe alle informantene snakket om. Dette var den mest alvorlige konfrontasjonen med bosettere CPT-ere hadde opplevd. At CPT-eren som ble hardest skadet i september 2004 overlevde, så de fleste på som en tilfeldighet og de fleste CPT-erne mente det ikke

vil gå lang tid før en eller flere CPT-ere kommer til å bli drept av bosettere. En av informantene mente at situasjonen på Vestbredden er av en slik art, med bevæpnede sivile bosettere som støtter seg til en ideologi som rettferdiggjør vold mot palestinere, at en massakre av palestinske landsbyboere ikke er utenkelig:

I'm prepared for that to happen. To get in the way of it and not to run. If they [the Palestinians] are going to die – they don't have a choice. I do have a choice, so how dare I leave them? How could I possibly live with myself knowing that I had a choice and that I took the easy way out? I would rather die than to live that. It almost comes to where it's not a choice (informant, mann 25).

Flere informanter mente at bosetterne i nær framtid vil bli mer og mer aggressive. Bosetternes angrep har ikke ført til at CPT har dratt fra Hebron eller At-Tuwani, og informantene mente at bosetterne kommer til å forsøke med mer og mer vold for prøve å oppnå dette.

It's only a matter of time. The beatings certainly was important and people getting killed would be significant. And we are prepared for it. I think we recognize this risk (informant, mann 25).

CPT-erne understrekte viktigheten av å ikke etterkomme bosetternes ønsker og var alle enige i at de ikke trodde CPT ville stoppe arbeidet i Hebron eller At-Tuwani selv om en CPT-er skulle bli drept. Spesielt CPT-erne som jobbet i At-Tuwani, der de mest voldelige situasjonene fant sted det siste året, mente at de framover måtte være forsiktige med å ikke provosere bosetterne:

Things that the settlers consider provocative we would still do, like going close to the settlements with the sheep, or when the military creates a closed military zone, we go in there. But we need to be much, much more alert about deescalating situations where there are settlers with lethal weapons (informant, mann 24).

Likevel mente flere at alvorlige voldsepisoder kan føre til at folk i Vesten får et mer sannferdig bilde av situasjonen på Vestbredden og at det kan presse verdenssamfunnet til å måtte føre en mer aktiv politikk mot Israel.

Alle informantene mente at risiko ikke kan unngås og sa at hvis det ikke var noen risikoer ved situasjonen i Hebron og At-Tuwani ville det ikke være noen grunn for CPT å være der. De mente at ikke-voldelig arbeid ikke er mulig eller fruktbart hvis ikke aksjonistene er villige til å ta risikoer. Et par av informantene mente at hvis man som aktivist ikke er villig til å ta sjanser og risikere liv og

helse vil man ikke oppnå annet enn å gjøre det vanskeligere for palestinerne ikke-voldelige motstandskamp. De fleste informantene mente likevel at de ikke tok unødvendige sjanser og sa at de hadde mulighet til å følge sine egne personlige grenser for hvilke situasjoner de ville gå inn i eller ikke. Hvordan de tenkte om det å bli skadet eller drept varierte, men frykt var noe alle informantene måtte forholde seg til.

Sometimes the courage naturally follows, sometimes I don't even think about it, sometimes I'll walk into a situation and I won't even think that this is dangerous. I'd think: «What can I do to help improve this situation?» In other cases the danger and the fear is very heavy (informant, mann 24).

When I go to bed at night and think about going out with the shepherds in the morning, and I know that CPT-ers have been shot at and beaten really badly. I wonder if it next time will be me. Almost every day, when I go out, I wonder if I'll be hurt. But I don't think that's anything that would stop me (informant, kvinne 45).

De fleste informantene sa at de følte en viss beskyttelse i å være statsborgere fra andre land enn Israel og Palestina. De fortalte at bosetterne prøvde å demonisere dem ved å si at de tilhørte Hamas, at de frontet et nytt Holocaust og lignende. Informantene mente at bosetterne likevel er klar over at konsekvensene for å ta livet av en amerikaner eller europeer vil være større enn ved å ta livet av en palestiner. De eldre informantene følte også en viss beskyttelse i sin alder og mente at de aller fleste mennesker har motforestillinger mot å fysisk angripe eldre personer. CPT-erne fortalte at de prøver å være så godt forberedt på voldelige konfrontasjoner som mulig, ved hjelp av rollespill og ved å diskutere hvordan tidligere konfrontasjoner kunne vært unngått. Flere av dem som hadde opplevd alvorlige konfrontasjoner mente at dette hjalp dem til å ikke bli overmannet av frykt. Dermed ville de lettere kunne kontrollere frykten og greie å utsette reaksjonen til etterpå. En sammenlignet dette med hvordan jagerpiloter arbeider: De er nødt til å holde fokus mens de er på oppdrag, etterpå kan de la reaksjonene komme og ha tid til å bearbeide følelsene.

Informantene som ikke hadde opplevd konfrontasjoner der det var fare for liv og helse var usikre på hvordan de faktisk ville reagere i en konfrontasjon, og om de ville greie å handle i det hele tatt. Alle informantene mente at de uansett ikke ville kunne gå inn i farlige situasjoner eller greie å håndtere følelser som frykt uten den støtten de følte fra teamet. Det ble fortalt om et par eksempler på CPT-ere som hadde sluttet i organisasjonen fordi frykten tok overhånd.

The times I have been beaten by settlers and stuff, it's hard to go back out there.

But staying another day in the house makes it even harder. I see people [CPT-ers] sometimes, that haven't been attacked even, but that have been afraid and have seen how bad it can get, and they just get to a point where they make up almost any excuse not to go out. And to see that fear take hold of them – and then there's the guilt part of it that comes along, because they are pretty much a load on the team. It really causes some bad emotionally situations with people (informant, mann 51).

De fleste informantene var mer redde for å bli fysisk og psykisk skadet enn for å dø. Alle informantene understreket at de ikke hadde noe ønske om å dø og uttrykte på forskjellig vis hvordan de håndterte følelser som frykt og redsel. De aller fleste kom inn på sin tro og mente at den enkeltes skjebne er i Guds hender:

[...] you will still be afraid. That doesn't go away. But I'm here because I believe that God wants me to be here and that he will protect me to the extent that I am to be protected. Your life is always in God's hands. If something happens he will take care of you and provide for you, and I think that frees us a bit too (informant, kvinne 28).

My own life, I turned it over to God (informant, mann 51)

What I need to do as a Christian is what the Lord requires of me (informant, mann 74).

I'm fully prepared to stand in solidarity with the people here. It's a question of faith, a question of obligation, I guess. But my faith – I'm content by being here and doing whatever necessary to help out. If it means giving my life, it means giving my life. Of course no one wants that to happen, but if it's my time, it's my time, you know (informant, mann 21).

Troen på at å leve og praktisere et ikke-voldelig liv var overordnet, var noe informantene også kom inn på i forbindelse med å være redd og å ta risikoer. Som sagt følte alle seg på en eller annen måte kallet til å gjøre dette arbeidet og frykten for å miste livet ble underordnet dette kallet. Noen nevnte at de ikke må være så redde for å miste det jordiske livet, siden de som kristne tror på et liv etter døden.

Et par veide frykten og risikoene opp mot det å leve et innholdsrikt, spennende og meningsfullt liv: «if you are too afraid for your life, it stops you from living» (informant, kvinne 68). Andre veide risikoene opp mot følelsen av ansvar. For dem var det å være villig til å miste livet underordnet ansvaret de som kristne følte overfor medmennesker som lever i områder i konflikt. Informantene følte et ansvar for å leve opp til de forventningene palestinerne har til CPT og mente at det ville

være galt å svikte dem i vanskelige situasjoner. Flere fant også styrke i det de kalte palestinerne standhaftighet og sa at de beundret palestinerne utrettelige ikke-voldelige motstandskamp.

Hvis noen av CPT-erne kom til å dø håpet alle at deres død ville tilføre situasjonen noe positivt i Hebron og At-Tuwani, ved at man ville få mediernes oppmerksomhet på bosetternes agenda og fått tydeliggjort hvor langt bosetterne er villige til å gå for å få oppfylt sine mål. De håpet også at fredsgruppene som arbeider i området og nettverket i deres hjemland ville bli oppmuntret til videre arbeid. En informant mente at CPT sannsynligvis kom til å få problemer med å rekruttere nye CPT-ere hvis en av dem ble drept, mens de fleste mente at det ikke ville ha noen innvirkning eller at det faktisk ville øke antall søkere til CPT, fordi folk ville forstå viktigheten av dette arbeidet når andre var villige til å ofre livet sitt for det. Ingen av informantene ønsket at CPT skulle avslutte arbeidet hvis en eller flere av dem ble drept, men håpet tvert imot at organisasjonen ville øke antall teammedlemmer i området.

De aller fleste mente at deres liv uansett ikke ville være tapt forgjeves. Mange av disse trakk fram drapet på amerikanske Rachel Corri som eksempel på dette. De mente at hennes død hadde gitt et annet ansikt av konflikten, fått mediernes interesse og dermed fått fram et mer sannferdig bilde av konflikten enn det som vanligvis vises i mediene. De mente at enormt mange mennesker i USA og Europa hadde hørt om Corri og dermed fått øynene opp for hva som skjer i Israel/Palestina-konflikten. En CPT-er henviste også til en terrorundersøkelse som trakk fram drapet på Corri som en hendelse som var med på å minske faren for terrorangrep på USA, fordi hun som amerikaner var villig til å dø for palestinerne og dermed gav folk utenfor USA et annet bilde av amerikanere. Andre snakket om den samme hendelsen som et eksempel på at det å miste livet i denne konflikten ikke vil ha noen særlig innvirkning på situasjonen. En av informantene mente at drapet på Corri i stor grad hadde blitt dekket over av israelske og amerikanske myndigheter og trodde det i praksis ikke hadde endret noe for palestinerne.

4.3.2 Martyridealet

På spørsmål om informantene mente begrepet «martyr» ville bli brukt om en CPT-er som ble drept av en soldat eller en bosetter svarte informantene svært ulikt. Dette hang nok sammen med hvilken betydning den enkelte la i begrepet. Noen reagerte negativt på spørsmålet og var opptatt av å forklare at CPT-ere ikke har slike tanker når de blir med i CPT og syntes ikke begrepet passet inn i en kristen kontekst. Andre håpet begrepet ikke kom til å bli brukt, men mente det var mulig at

utenforstående, som for eksempel kirker og samarbeidspartnere i USA, kunne oppfatte og omtale en drept CPT-er slik. Mange trodde begrepet spesielt kunne bli brukt i den palestinske konteksten fordi enhver person som blir drept under konflikten blir omtalt som martyr av palestinerne (Nome 2002). De fleste var enige i at CPT ikke selv ville bruke dette ordet. Likevel mente flere at Corri, som jo ble drept fordi hun utførte samme type arbeide som CPT, var en martyr og en informant snakket om henne som en helgen. En av disse informantene sa uten å bli spurt om dette at en CPT-er som ble drept av en soldat eller en bosetter ville være en martyr og brukte konsekvent ordet martyr om en eventuelt drept CPT-er. Denne informanten mente CPT-ere står overfor en vanskelig balansegang mellom å ta de nødvendige sjansene for å kunne gjøre en god jobb og å ikke søke martyrdøden:

Everything is in God's hands. I will try to do God's will. I mean, there's a fine line we have to walk, about how much risks we should take. At what point does it start to become foolish and at what point does it become looking for martyrdom? (informant, mann 62).

If a CPT-er would be killed he would be a martyr, not because we are better than anybody else, but I, you know, anybody who sacrifices himself for what he believes – it's all a question of what is ultimately important. And what is ultimately important in whatever you believe in is what you are willing to sacrifice your life for (informant, mann 74).

4.4 Oppsummering

For de fleste CPT-erne er forskjellige aspekter ved deres religiøse tro den viktigste motivasjonsfaktoren for å bli med i CPT. Dette henger sammen med deres idealer om å leve som gode kristne. Idealene er tett knyttet til pasifisme: Det å være ikke-voldelig i alle relasjoner og å drive aktiv ikke-vold i kamp mot urettferdighet. De religiøse aspektene er for noen informanter også knyttet til en følelse av ansvar de mener de som kristne har overfor andre mennesker som lever i konflikt. Dette må ses i sammenheng med en politisk holdning og bevissthet der informantene ser det som sitt ansvar å motvirke egne regjeringers aggressive utenrikspolitikk. Å arbeide i Hebron og At-Tuwani var noe flere trakk fram som svært utfordrende for dem som troende mennesker. CPT-erne mener at de gjennom sitt arbeide – ved å bli konfrontert med konfliktens virkelighet og ved å risikere eget liv og helse – utfordrer sin egen religiøsitet. Flere sa at de håpet å kunne inspirere andre, både lokale israelere og palestinere og andre internasjonale, til å arbeide ikke-voldelig. Det er tydelig at det å dra til Hebron og At-Tuwani gir mening til informantenes liv og realiserer mange av deres idealer. Å være aktive i CPT dekker også et sosialt behov for informantene ved at de møter likesinnede, bor periodevis i et kollektiv og får en sterk følelse av tilhørighet.

Informantene fortalte om flere eksempler på hvordan teamene arbeider: Tilstedeværelse, protester, demonstrasjoner og markeringer ved bruk av blant annet bønn og faste, samt dokumentering og informasjonsarbeid. Det å arbeide ikke-voldelig var viktig for informantene og de ønsket ved hjelp av sine egne ikke-voldelige handlinger og sin tilstedeværelse å hindre at vold blir utøvet, spesielt mot den svake parten i en konflikt. Bortsett fra en informant var det å aldri selv ty til vold et viktig utgangspunkt for alle CPT-ernes arbeid og for deres holdning til livet. Dette gjaldt også selvforsvarsvold som ville bli begått for å beskytte eget eller kollegers liv.

CPT-ernes arbeide innebærer en del risikoer for eget liv og for psykisk og fysisk helse. Disse risikoene var informantene klar over og de fleste mente at risikoer ikke kan unngås. Informantene sa de i noen situasjoner følte frykt. De hadde forskjellige måter å håndtere disse følelsene på: Mange sa at de hadde overgitt seg til Gud, mente de er i hans hender og at det som skjer med dem skjer etter Guds vilje. Det var viktig for de fleste informantene å få fram at frykten de følte for å bli skadet eller drept var underordnet det å drive aktiv ikke-vold. Informantene hadde forskjellige oppfatninger om martyriet. Noen mente at en drept CPT-er ville bli kalt martyr fordi han eller hun ville dødd på grunn av sin tro. Andre reagerte negativt på spørsmålet og sa at ingen av CPT-erne var i Hebron og At-Tuwani for å bli martyrer. At deres arbeid må balanseres mellom å være en uredd ikke-voldsaktivist og det å søke martyrdøden var det flere som poengterte.

KAPITTEL 5: CPTS VIRKELIGHETSFORSTÅELSE – MOTIVASJON OG MÅL

Hvorfor velger CPT-erne, unge og eldre mennesker som lever i trygge og velfungerende land, å dra til Hebron og At-Tuwani, steder som er svært utrygge og konfliktfylte? Hvorfor er CPT-erne villige til å gå imellom stridende parter og kanskje ofre livene sine i en konflikt som strengt tatt ikke angår dem? Valgene informantene har tatt henger sammen med hvordan de forstår verden, deres verdensbilde, og hvilke handlinger og erfaringer som er meningsfulle for dem i lys av dette verdensbildet. Verdensbildet til informantene henger tett sammen med deres tro og for å kunne forstå informantenes verdensbilde må man blant annet se nærmere på deres kristendomsforståelse. Det kom fram en god del informasjon om deres kristendomsforståelse i intervjuene og flere informanter mente at deres tro hadde blitt preget av opplæringen de fikk i CPT.

Utgangspunktet for å kunne si noe om informantenes kristendomsforståelse er derfor først og fremst data fra feltarbeidet, materiale brukt i opplæringen av nye CPT-ere og litteratur CPT anbefaler sine medlemmer å lese, der Walter Winks³¹ bok: *Engaging the Powers* (Wink 1992) er den viktigste. Slik vi skal se, kan man finne likhetstrekk mellom informantenes kristusbilde og måten René Girard framstiller Jesus i sin teori om religion og vold. Informantene nevnte ikke Girard i intervjuene, men Wink bruker Girards teori i sin bok³² og de historiske fredskirkene benytter Girard for å utdype sin teologi³³.

Det er vanskelig å sette alle informantene i samme bås. Fordi de kommer til CPT med forskjellig kirkelig og personlig bakgrunn vil deres verdensbilde nødvendigvis også være noe forskjellig. Man kan likevel finne flere fellestrekk som utdypes og nyanseres med «unntakene».

5.1 Verdensbilde

Religion som meningssystem for menneskelige erfaringer har vært et tema innen religionssosiologien siden Max Webers «Religionssosiologi». Ifølge Greely representerer religion et

---

31 Walter Wink er professor emeritus of Biblical Interpretation, ved Auburn Theological Seminary, New York City. Han har skrevet flere bøker, blant annet tre-bindsverket «The Powers».

32 Hermeneutisk sett kan det være problematisk å bruke Girards teori om religion og vold i analysen av CPT-ernes kristusforståelse, når Wink selv bruker Girard i sin bok. Men fordi jeg søker å beskrive informantenes verdensbilde på deres eget grunnlag ved å bruke kilder «innenfra», finner jeg det likevel hensiktsmessig å belyse CPT-ernes kristusforståelse med Girards teori.

33 Se Swartley (ed) (2000).

viktig bånd mellom individet og det sosiale fellesskap, både som felles assosiasjonsgrunnlag og som uttrykk for felles mening: «Meaning refers to the interpretation of situations and events in terms of a broader frame of reference» (Greely i McGuire 1992:27). Denne referanserammen kalles et meningssystem, eller verdensbilde (Berger i McGuire 1992:28). Et verdensbilde er både forklarende og normativt. Det vil si at det både forklarer menneskelige erfaringer og er med på å skape virkelighetsforståelsen til individer og grupper. McGuire forklarer hvordan individet ved å knytte sitt eget verdslige sosiale liv til noe transcendent, tillegger for eksempel arbeid og familieliv en spesiell mening og verdi. Hvis et yrke eller det å være forelder blir sett på som et kall fra Gud vil det få en større verdi. Man kan si at verdensbildet er med på å gi orden og retning i den enkeltes liv (McGuire 1992:32).

I think for me, having it [peacework] as a Christian part made it seem more part of who I am in my life, rather than just something I do because I feel bad about everything. It's more a holistic view of doing the work, rather than a more activist view (informant, kvinne 28).

5.1.1 System of Domination

Flere informanter snakket om strukturell vold og mente at verden i dag er organisert på en slik måte at noen få sitter med makten og dominerer andre. Dette synet stemmer overens med Winks syn på verden, som han karakteriserer som et *System of Domination* (Wink 1992). System of Domination kjennetegnes av ujevn fordeling av verdens ressurser, av et «voldelig økonomisk system» (Sider 1984) som gir mennesker i Vesten fordeler og valgmuligheter folk i den fattige delen av verden ikke har, og som fremmer rasisme, utnyttning og vold. Strukturell vold og vold begått for å opprettholde urettferdige systemer fører til konflikter der de undertrykte kjemper for rettferdighet. Ifølge informantene oppstår konflikter som regel på grunn av ubalanse i maktforhold mellom mennesker, og fysisk vold bryter ut når disse konfliktene ikke blir behandlet og løst på rette måten.

Flere informanter mente at kristne i Vesten sitter på toppen i dette systemet og de så på USA som senter for System of Domination. Det var tydelig at flere CPT-ere så på USA som et imperium som ved hjelp av urettferdige handelsavtaler, utviklingshjelp med klausuler som tjener USAs egne interesser og en aggressiv utenrikspolitikk, misbruker sin makt. En informant mente situasjonen i USA er den samme som i Nazi-Tyskland i 1930-årene fordi man lager skremselsbilder av grupper av mennesker. I USA blir ikke jødene portrettert som fienden, men kommunister og nå spesielt muslimer og arabere.

Både Wink, Sider og flere informanter synes enige i at rettferdig krig-doktrinen³⁴, Luthers to-regimentslære³⁵ og en misforstått oppfatning av at passiv pasifisme er hovedbudskapet i Jesu lære, gjør det mulig å sitte med makten i System of Domination, gå til krig og ikke protestere mot urettferdighet – og fortsatt kalle seg kristen. Ved hjelp av Luthers to-regimentslære der religion, og dermed den kristne etikken, tillegges den private sfæren, tillates kristne å ha herredømme over andre. Rettferdig krig-doktrinen åpnet opp muligheten for kristne å gå til krig. Ifølge informantene finnes det ingen rettferdig krig³⁶. Flere informanter mente at doktrinen har blitt misbrukt og at krig uansett er ukristelig³⁷.

The tradition of just war has not worked, it obviously leads to compromising Christian principles. The tradition of pacifism, we need to work on that too, because we need to take responsibility of what goes on around this world (informant, mann 74).

This war [Iraq] is a war lead and supported by Christians. That's not tolerable, that's not even Christian! (informant, mann 24).

I en tid der System of Domination preger verden og skaper mange konflikter, og der flere av verdens land har nok atomvåpen til å sprengne jorda i luften opp til flere ganger, ser ikke framtiden lys ut. Sider spår i sin tale at de neste tjue årene vil bli de ondeste og mest voldelige vi noen gang har sett, og han setter sin lit til Gud i håp om at det vil skje en endring:

At the worst times of the past, God has broken into human history in mighty revivals that led to social movements that changed history [...] Either the world

---

34 Rettferdig krig-doktrinen er ideen om at krig under visse omstendigheter er rettferdig (*ius ad bellum*) og at krig må utføres etter visse begrensninger (*ius in bello*). Den kristne forståelsen av rettferdig krig går tilbake til det romerske imperium og til krig utført for Gud i Det gamle testamentet. Augustin sammenfattet teorien delvis. En fullstendig teori ble ferdig under reformasjonen. «*Ius ad bellum* requires that there is (i) a just cause; (ii) a right authority initiating the war; (iii) a right intention of the part of those engaged; (iv) a proportional use of force, relevant to the issue and not doing more harm than good; and that the war should be undertaken (v) as a last resort, (vi) with the purpose of peace, and (vii) with a reasonable hope of success. *Ius in bello* limits warfare by the requirements of proportionality of means and discrimination of objects – often translated into noncombatant immunity» (Bowker 1999:518).

35 To-regimentslæren er et av de grunnleggende begreper i luthersk teologi. Luther deler verden inn i *sverdets regimenter* og *nådens regimenter*. «To-regimentslæren går ut på at Guds forhold til verden må forstås på to måter: Som skaper og styrer lar Gud seg bestemme av sin rettferdighet. Guds kjærlighet kan da gi seg uttrykk også i vrede og dom over alt det som strir mot det minimum av kjærlighet som kalles rettferdighet. Meningen med all «ordensmakt» er å sikre rettferdighet; derfor eksisterer «sverdets regimenter» [...] men som frelser lar Gud «nåde gå for rett» og møter mennesket med ubetinget kjærlighet i evangeliet og sakramentene. Disse «nådemidlene» alene gir kirkens embetsbærere deres spesielle myndighet som «nådens regimenter» (Kværne og Vogt 1992:261).

36 Mange vil også mene at man ved å følge rettferdig krig-doktrinen faktisk aldri kunne gå til krig, fordi kriteriene for å kunne gå til krig er vanskelige å oppfylle.

37 Som vi skal se senere fører dette til en form for dualisme, der man skiller mellom dem som arbeider for fred, og dem som ikke gjør det – uavhengig av religiøst ståsted.

repents and changes or it self-destructs (Sider 1984).

En atomkrig var ikke langt fra å bli en realitet under den kalde krigen. Atomvåpen var og er en reell trussel for alle mennesker, uansett hvor man bor i verden. CPT ble startet i håp om at dette kunne bli en bevegelse som, ved Guds hjelp, kunne redde verden fra den sikre undergang. Dermed dannes CPT på den ene siden som en konkret respons på en truende verdenssituasjon og på den andre siden som et forsøk på å svare på den åndelige utfordringen de ser i at spesielt kristne har herredømme over andre og bruker vold. I tråd med Siders og Winks syn på verden sier en av informantene:

Everything is going to get worse the next twenty years, but that means that we are closer to collapse. The scary thing is how it will collapse. To avoid a nuclear war we need to build a global indigenous resistance movement [...] that is strong enough to bring down the US empire from within. The faith of the world is in the hands of the activists, that's why risk taking and life giving is, in the bigger picture, a key thing (informant, mann 25).

Som sagt er et verdensbilde både forklarende og normativt fordi det forklarer menneskelige erfaringer og er med på å skape virkelighetsforståelsen til individer og grupper. Det er også normativt fordi det gir grunnlag for legitimering av handlinger eller sosiale ordninger. Ifølge McGuire rettferdiggjør legitimering ofte eksisterende sosiale ordninger og strukturer, men kan også kritisere den sosiale orden: «religious legitimations may invoke to justify even revolutionary action. Thus, religious legitimations are not solely a tool for the dominant group but may justify actions of subordinate and dissenting groups as well» (McGuire 1992:31).

Informantene var tydelig i opposisjon til hvordan majoriteten av deres medborgere og makthavere i hjemlandene lever. En informant fortalte om sin avsky for konsumkulturen i hjemlandet og for grådigheten hun så i sitt eget samfunn og i seg selv (informant, kvinne 62). Informanten mente at denne grådigheten gjør at man vil ha mer og mer, og at man i mindre grad er villig til å ofre sin levestandard for en rettferdig fordeling av ressurser i verden. Grådigheten gjør at man ikke protesterer mot urettferdige lover, som er til for å opprettholde uretten og sikre at de som har makt kan beholde den. Flere informanter snakket om hvor privilegerte de er som statsborgere i vestlige land og mente at dette privilegiet gir dem en plikt til å rope opp om urettferdighet og kjempe for å endre maktstrukturer.

[We have a] responsibility to stand by the oppressed, to fight against this system and to tear it down eventually [...]. To me nonviolence is to challenge violence and oppression. The system is inherently violent and oppressive, so to do

nothing is to be violent and oppressive. You allow it to continue and that is just as bad. The only alternative is active, aggressive resistance to violence and oppression. Of course it means to take risks to challenge the system, the system will repress opposition to it. But if it uses all its energy on oppression, then in the end it will fall. It can't sustain itself anymore, and that's where we come in. But we can't do that without taking risks. And especially since it's such a privilege to not have to take risks, like I could choose not to take a risk in my life. Palestinians can't choose, they take risks just to go to school or to get food. So for me to come here for a couple of months and stand with them is the least I can do (informant, mann 25).

For Sider framstår aktivistene, CPT-erne, som de som kan redde verden fra volden ved å kjempe mot System of Domination. Noen av informantene hadde et noe revolusjonært syn på hvordan dette kommer til å arte seg, mens andre hadde tro på en stille endring. Likevel mente de fleste informantene at de som har makt ikke vil gi fra seg makten uten kamp og at systemet alltid slår ned på all opposisjon. Wink skriver: «when the domination system catches the merest whiff of God's new order, by an automatic reflex it mobilizes all its might to suppress that order» (Wink 1992:139).

5.2 Menneskesyn

Informantene hadde et universalistisk menneskesyn bygget på idealer fra den franske revolusjonen, der alle mennesker har lik verdi og krav på like rettigheter. Som menneske har man et ansvar for at andre blir behandlet i tråd med idealene. Ens neste er ikke begrenset til personer i nabolaget, i byen eller landet der man bor, men kan være hvem som helst. Det spiller dermed ingen rolle hvor i verden CPT-erne arbeider; så lenge mennesker er involvert i konflikter har man et ansvar for å arbeide for å løse dem og man bør oppsøke steder der ens neste trenger støtte.

For informantene var vold det å ikke anerkjenne ens neste som skapt i Guds bilde. Det vil si at man ikke ser på sin neste som en som har like stor verdi som en selv. Å rangere mennesker som om de har forskjellig verdi er en voldelig handling i seg selv, fordi man ikke anerkjenner alle deler av Guds skaperverk som like verdifulle. Alle handlinger, fysiske, psykiske eller strukturelle, som ikke respekterer ens neste som skapt av Gud er en form for vold.

From a religious point of view violence is to fail to recognize the divine in the other. Violence occurs when conflicts are not dealt with the right way. When you see the other as yourself, when you understand that committing violence against the other is the same as committing violence against yourself [...] we are all divine (informant, mann 32).

Vold er dermed en fornærmelse mot Gud. Fordi de aller fleste ikke fullt ut har forstått Jesus sitt budskap, vet menneskene heller ikke hvordan man skal handle i en voldelig situasjon. Dermed er svaret på vold mer vold, vold som opprettholder et urettferdig system. Vold kan få verden til å gå under, ikke bare fordi vold og konflikter øker faren for bruk av atomvåpen, men også fordi man ved å bruke vold «mister» Gud. Man er ikke lenger kristen hvis man bruker vold og dermed oppnår verden heller ikke frelse. Sider snakker om et veiskille i historien og mener menneskeheten er moden for forandringer. Ved å ta fram igjen og praktisere Jesu lære på den riktige måten vil Guds kongedømme på jord bli opprettet (Sider 1984).

The ting which keeps us from accepting Jesus' vision, from believing that it is possible to create heaven on earth, is our fear. We fear to give up our power, our wealth. We fear being dominated or exploited. We fear becoming victims of cruel or violent men. That is why Jesus taught us, and showed us how to deal with such people. Love your enemy. Pray for those who treat you shamefully. Do good to those who treat you spitefully. Hating our enemies only makes the world more full of hatred (informant, mann 62 i brev).

5.3 Kristusbilde

Dere har hørt det er sagt: Øye for øye, tann for tann! Men jeg sier dere: Sett dere ikke imot den som gjør ondt mot dere. Om noen slår deg på høyre kinn, så vend også det andre til. Vil noen føre sak mot deg for å ta din kjortel, så la ham også få kappen! Og om noen tvinger deg til å følge ham en mil, da gå to med ham! Gi til den som ber deg, og vend deg ikke bort fra den som vil låne av deg. (Matt. 5:38-42)

Ifølge informantene er en aktiv form for ikke-vold kjernen i Jesu liv og lære, og disse versene i Matteusevangeliet ble trukket fram som noen av de viktigste. Wink mener versene har blitt mistolket gjennom hele kristendommens historie fordi de har blitt forstått på en måte som har ført til at man i møte med urettferdighet og vold tar i mot uretten uten protester. Wink viser hvordan versene tvert om bør tolkes som aktiv ikke-voldelig motstand:

The only way one could naturally strike the right cheek with the right hand would be with the back of the hand. We are here dealing with insult...a way of humiliating the other [...] The person who turns the other cheek is saying in effect 'try again, your first blow failed to achieve it's intended effect, I deny you the power to humiliate me' (Wink 1992:176).

Jesus som menneske og politisk figur som talte de undertryktes sak og viste hvordan man skal bekjempe og stå opp mot urettferdighet, står i fokus. De tre synoptiske evangeliene som beskriver hva Jesus sa og gjorde er de viktigste tekstene i Bibelen, og å handle slik Jesus gjorde er essensielt for informantene. CPT er for dem en organisasjon som faktisk handler i tråd med deres eget trosgrunnlag. Å være kristen betyr å leve sin tro, ikke å bekjenne den. Flere informanter trakk fram dette som hovedgrunnen til at de ønsket å bli med i CPT. De understreket viktigheten av å se Jesus som menneske og noen mente at man ved å overfokusere på Jesus som Guds sønn driver en form for avgudsdyrkelse³⁸. Flere informanter så på oppstandelsen som et mysterium menneskene aldri vil kunne forstå fullt ut. Om Jesus faktisk stod opp etter korsfestelsen eller ikke var ikke så viktig, og om man begriper det eller ei spiller ingen rolle, for det viktigste er at man forstår hva Jesus viste menneskene ved å dø på korset: Hans lære om hvordan man skal leve. Så må man stole på Gud for resten. Mirakelet er ikke at Jesus stod opp igjen fra de døde, mirakelet er hva Jesus viste menneskene ved å være villig til å ofre sitt eget liv. Dette synet framheves også av Wink og understrekes av at informantene generelt var lite opptatt av teologi, noe som også kjennetegner den anabaptistiske tradisjonen.

Informantene som eksplisitt uttrykte at denne måten å lese og forstå Bibelen på er den riktige, var stort sett de som hadde endret kirketilhørighet og aktivt hadde valgt å tilhøre en av fredskirkene. De var opptatt av å tydeliggjøre forskjellene mellom sin gamle og nye tro. Informantene som hadde tilhørt grupper innen fredskirkene hele livet var mer vage og virket noen ganger usikre på hvordan de skulle svare på spørsmål om hvordan deres tro var knyttet til måten de arbeider på. Det virket nesten som om det å handle som Jesus gjorde, å utfordre status quo ved hjelp av ikke-voldelige metoder, var så opplagt for dem at de hadde vanskelig for å uttrykke det. En informant beklaget at hun ikke greide å formulere sin tro bedre og sa at hun aldri hadde blitt utfordret til å forklare hva hun tror på. Dette sier kanskje også noe om at mennonittene kommer fra menigheter som er mer opptatt av å leve ut sin tro enn å rettferdiggjøre og forklare hvorfor de mener dette er den riktige måten å leve på.

Som sagt mente informantene at rettferdig krig og to-regimentslæren forsterker og opprettholder System of Domination fordi de fungerer som en legitimering av vold. I stedet burde man følge Jesus sin måte å løse konflikter på. Slik informantene leser evangeliene viste Jesus, i hvordan han levde

---

38 Et slikt kristusbilde beskrives som kristologi nedenfra (Henriksen 1994) der utgangspunktet er personen Jesus fra Nasaret og hans liv og virke. «[Kristologi nedenfra] prøver å se evangeliens vitnesbyrd som et vitnesbyrd om et bestemt menneske som var utvalgt av Gud til å være hans representant. Det er hva Jesus faktisk *gjør* som her blir grunnlaget for å kalle ham Guds sønn [...]» (Henriksen 1994:143).

og ved å la seg korsfeste, hvordan man ved hjelp av ikke-voldelige metoder kan tydeliggjøre urettferdigheten i lover og systemer og samtidig vise at man nekter å innta en mindreverdige posisjon. «The cross marks the failure, not of God, but of violence» (Wink, 1992:140). I sin død utfordret Jesus hele System of Domination, og viste oss en ny måte å leve på (Wink, 1992:140). Jesus nektet å la seg kue, selv etter å ha fått sin dødsstraff gav han seg ikke over til dem med makt. Stolt tok han straffen, uten å uttrykke annet enn kjærlighet mot dem som straffet. Ved at Jesus ikke gjengjeldte ondskaper han ble utsatt for stoppet han voldsspiralen. Å ta opp Jesu kors og følge ham betyr at man slik Jesus gjorde foran Pilatus, ikke skal besvare ondskap med ondskap: «What he did was to stand in silence before Pilate, and not reflect back evil. The evil stops here, he absorbed it rather than reflecting it back. To me, to follow the way of the cross, that seems to me the most important meaning of that» (informant, kvinne 76). En annen informant sa at det å ta opp Jesu kors sier noe om at man er fullt ut troende³⁹:

As a Christian this is basically what is at the root of the meaning of the cross, you know, that Jesus made the decision that he would be totally faithful, that he would be totally faithful to the one that is Lord of all the worlds. I guess it's a spiritual question, and it's not just CPT but if you are a Christian. You need to raise the question of how far you are willing to sacrifice yourself for what you believe (informant, mann 74).

Har man absolutt tro på Gud kan man gå i døden uten frykt, og uten frykt for døden har man styrke til å ikke gjengjelde ondskap:

Because they could not kill what was alive in him [Jesus], the cross also revealed the impotence of death. Death is the Power's final sanction. Jesus at his crucifixion neither fights the darkness nor flees under cover of it, but goes with it, goes into it. He enters darkness, freely, voluntarily. The darkness is not dispelled or illuminated. It remains vast, untamed, void. But he somehow encompasses it. It becomes the darkness of God. It is possible to enter any darkness and trust God to wrest from it meaning, coherence, resurrection [...] Those who are freed from the fear for death are, as a consequence, able to break the spiral of violence (Wink 1992:141).

5.3.1 Lidelse og sårbarhet

Hvorfor er lidelse og sårbarhet så viktig? Lidelse har slik vi har sett, dyp resonans i mennonittisk historie og spiller en viktig rolle i mennonittisk fredsarbeid:

---

39 Totally faithful

Conflict resolution methods have been dominated by instrumentalist and consequentialist methods and outcome evaluation. This is understandable and vital in many instances. But Mennonite intervention offers a different vision. The moment of relation becomes a moment of religious fulfillment, of imitatio dei, in their case, emulating Jesus. The person in relation becomes an end in herself (Gopin, 2000:155a).

Informantene forklarte at den eneste måten de kan forstå hvilke lidelser palestinerne gjennomgår er ved selv å oppleve de samme lidelsene. Dette kan ses på som et uttrykk for dyp solidaritet med mennesker som lever i konfliktsoner. I tillegg er det et uttrykk for at lidelse og sårbarhet er viktige komponenter i informantenes tro og i deres ikke-volds linje, der Jesu lidelse på korset er sentralt. Sider sier i sin tale at Guds måte å håndtere fiender på er, gjennom Jesus, å ta deres ondskap på seg selv (Sider 1984). Slik Jesus var villig til å lide for menneskene skal også CPT-erne lide. Det å være villig til å lide og å ofre seg i kampen mot volden blir en måte å realisere bildet av seg selv som «Christ's suffering disciple» (Sider 1984).

As CPTers we use the slogan «Getting in the way» to refer to following in the way of Jesus, as well as standing in the way of those who would cause harm. It is a way of risk-taking, of not seeing our own security as the most important goal. When we are willing to put our lives on the line to witness for truth, justice, and peace, God empowers us, works through us and brings about transformation. This is the way of nonviolent suffering love, and this is what CPT tries to live out (CPTs nettside h).

Synet på lidelse og det å følge Jesus gjør i første omgang at informantene finner det meningsfullt å bli med i CPT. Det er meningsfullt å dra til Hebron for å støtte de undertrykte i deres kamp for rettferdighet, mot System of Domination. I neste omgang blir det meningsfullt for informantene å gå inn i de konkrete konfrontasjonene der det faktisk er fare for deres liv og helse. Skulle de bli skadet eller drept vil det ikke være forgjeves, for hvis man vil følge Jesus og leve slik han viste menneskene, må man være villig til å lide og gjøre seg sårbar. De har, som Jesus, tatt på seg andres lidelse og enhver ikke-voldelig handling blir, ifølge en informant, som en trosopplevelse (informant, kvinne 62).

5.3.2 CPT og René Girard

Man kan se en parallell mellom informantenes kristusbilde og deres vektlegging av lidelse i møte med vold og René Girards teori om religion og vold. Girard presenterer teorien i boken *La violence et le sacré* (utgitt første gang i 1988) og *Je vois Satan tomber comme l'éclair* (Girard 2001).

Girard ser religion i et sosiologisk perspektiv og mener religion har vært en opprettholder av samfunnsordenen ved at samfunnets vold har blitt ritualisert og satt i system. Girard mener at vold henger sammen med et av de grunnleggende menneskelige karaktertrekk, nemlig *mimesis*, «mimetisk begjær»⁴⁰ (Girard 2001:10). Girard definerer *mimesis* som det at mennesket etterligner hverandre og alltid ønsker å eie eller mestre det ens neste eier eller mestrer. *Mimesis* er i utgangspunktet en positiv egenskap som ligger til grunn for all menneskelig utvikling, men er også nøkkelen til å forstå hvorfor vold eksisterer.

Ifølge Girard fører *mimesis* til *rivalité mimétique*, «mimetisk rivalisering» (Girard 2001:11): Det at mennesker kommer i konflikt med hverandre fordi de begjærer det samme objektet eller det samme målet. Mimetisk rivalisering skjer kontinuerlig og på mange fronter i et samfunn. Presset mimetisk rivalisering fører til at samfunnsordenen trues. Men ved å utpeke en sydebukk som offentlig får skylden for uordenen i samfunnet og ofres eller utvises fra samfunnet, gjenoprettes ro og orden. Vold blir dermed en slags ventil som gjør det mulig å opprettholde samfunnsordenen. Girard mener denne prosessen, som han kaller *mécanisme victimaire*, «utstøtelsesmekanismen» (Girard 2001:35), der en sydebukk blir utpekt som skyldig i samfunnets problemer, uttrykker det onde: «Satan, c'est le mimétisme qui persuade la communauté entière, unanime, que cette culpabilité est réelle» (Girard 1999:65)⁴¹.

Man kan si at Girard har et evolusjonistisk syn på religion, der kristendommen blir plassert øverst på utviklingsstigen, fordi han mener at man med kristendommen og Jesus på korset kan se en endring i religionens budskap og rolle. Det nye man ser ved kristendommen er at Gud ikke lenger er den som krever offer av menneskene, men tvert i mot gjør Gud seg selv til offer, viser offerets uskyld og gjør det dermed mulig å avskaffe alle ofre og gjennomskue alle sydebukkfenomener. Girard mener evangeliene er svært tydelige i å vise at Jesus var et uskyldig offer. Ved å ofre seg selv avslører Jesus utstøtelsesmekanismen:

La souffrance de la Croix est le prix que Jésus accepte de payer pour offrir à l'humanité cette représentation vraie de l'origine dont elle reste prisonnière, et pour priver à la longue le mécanisme victimaire de son efficacité (Girard 1999:221).

40 Jeg bruker Hans J. Lundager Jensens oversettelser av Girards begreper (Jensen 1991).

41 Girard mener at den mimetiske prosessen gjenfortelles i religiøse myter og at mytene henspiller på hendelser som har skjedd i virkeligheten – med andre ord finnes det et opprinnelig sydebukkoffer. Girard følger i Durkheims tradisjon når han hevder at mennesket har gjort dette opprinnelige offeret til et religiøst ritual og at dette ritualet opprettholder samfunnet. De religiøse ritualene avspeiler samfunnet og samfunnet tilber seg selv i idealisert form.

Volden – kollektivets vold mot den uskyldige – er et sentralt tema i evangeliene, og det viktigste i kristendommen, ifølge Girard. Dette fører til et nytt gudsbilde og en ny human praksis: Gud er ikke lenger en Gud som krever ofre og Jesus velger – ved å snu det andre kinnet til – å besvare vold med ikke-vold. Gud er ikke en voldelig Gud, volden er på menneskenes side. Girard mener at Det nye testamentets budskap nettopp er å vise at vold er menneskeskapt, men ikke menneskelig. Volden er en effekt av den mimetiske rivalisering og menneskene kan stoppe rivaliseringen ved å stoppe hevnen: Ved å besvare vold med ikke-vold (Jensen 1991:82). En positiv memesis, som etterlikner Jesus ikke-voldelige handlinger, skaper et dennesidig Guds kongedømme som er bygget på helt andre premisser enn den kulturen hittil har vært fundert på, nemlig et rike uten utstøtelsesmekanismen. Skiftet fra religion som opprettholder av samfunnet ved hjelp av vold, til religion som står på de svakes side og utfordrer samfunnsordenen er resultatet av en lang prosess. Ifølge Girard ville denne utviklingen ikke vært mulig uten Det gamle testamentets krevende og voldelige Gud.

Girard mener likevel at kristendommens budskap har blitt feiltolket. Kristne har gjennom tidene ikke forstått at Jesus avslører volden og strukturene som ligger bak vold. I stedet for å legge ansvaret på makthaverne, som henrettet den uskyldige Jesus, ble ansvaret lagt på Gud, og Jesus ble sett på som Guds siste offergave. Deretter fortsetter voldspiralen og utstøtelsesmekanismen ved at jødene blir gitt skylden for Jesu død. Girard mener at menneskeheten kanskje ikke før nå er moden for det virkelige budskapet til Jesus.

Quand Jesus dit «que votre volonté soit faite et non pas la mienne», il s'agit bien de mourir, mais il ne s'agit pas d'obéir à une exigence incompréhensible de sacrifice, il s'agit de mourir parce que continuer à vivre signifierait la soumission à la violence. [...] C'est la différence entre les religions qui restent soumises aux Puissances et la destruction de ces mêmes Puissances, par une surtranscendance qui n'agit jamais par la violence, qui n'est responsable d'aucune violence, et qui reste radicalement étrangère à la violence (Girard 1978:311).

Som sagt mente også informantene at Jesus sitt budskap har blitt feiltolket. For informantene betyr Jesus sitt budskap at kristne alltid skal være på de svakes side og ta de svakestes parti. Kristendommen kan ikke være maktens religion, og skal ikke være en religion som støtter opp om et system som undertrykker andre. Vold er for informantene en konsekvens av System of Domination, og kan ses på som et uttrykk for det onde. Jesus valgte å leve og å dø fri fra

voldsspiralen. Ved å ta i mot vold og stille seg sårbar overfor dem med makt, tar man fra dem makten, slik Jesus gjorde. Det er sårbarheten som vinner over volden. Korsfestelsen tolkes som en kontekstuell hendelse som sier noe om hvordan man skal møte vold i dag, og ikke kun som en åndelig hendelse der menneskene ble frelst fra synd. Girard og informantene har et annet kristusbilde enn det som har vært dominerte i den vestlige kirken der Jesus blir sett på som Guds lam som går i døden fordi Gud vil ha et offer for menneskenes synder – det vil si at Gud aksepterer Jesu offer som en stedfortredende strafflidelse (Henriksen 1994:168)⁴². I Girards syn blir det å se Jesus som et offer gitt til Gud for å gi menneskene frelse en mystifisering av hendelsen:

For Girardians, demythifying Jesus' death helps us to see that Jesus did not die as such a sacrifice. Rather Jesus' death reveals God's love as that which refuses to participate in the cycle of mimetic desire and vengeance. Jesus death is *not* an act of violence *God* needs (Grimsrud 2000:51) (Forfatterens uthevelse).

Informantene og Girard sitt kristusbilde er bildet av Jesus som bryter voldsspiralen ved å ta på seg selv lidelse og ved å ikke vise annet enn kjærlighet mot sine fiender. Det er menneskenes vold Jesus dør for, Gud er aldri under noen omstendigheter voldelig.

Jesus' life and teachings, ministry, call to discipleship, and death on the cross are all intrinsically related to his rejection of violence. Therefore, a theological understanding of the work of atonement should also provide the basis for a Christian ethic of nonviolence (Miller 2000:44).

5.3.3 Lidelse som teodicé

Ifølge McGuire inneholder et verdensbilde eller et meningssystem som regel spesielle legitimeringer og forklaringer på hendelser som oppfattes som meningstruende, som for eksempel naturkatastrofer, undertrykking, vold eller lignende. Disse forklaringene kalles *teodicéer*. (McGuire 1992:33). Teodicé kommer av de greske ordene *theos* som betyr Gud og *dike* som betyr rett eller

---

⁴² Det at Jesus ved å sone for menneskenes synder forsoner forholdet mellom menneskene og Gud, kalles forsoningslæren. I dogmatikken skiller man mellom tre typer forsoningslære: Den *objektive*, *subjektive* og *klassiske forsoningslæren*. *Objektiv forsoningslære* tar utgangspunkt i at «det syndige mennesket krenker Gud med sin synd og i at Gud elsker mennesket, men i sin majestet også viser vrede mot synden. Gud krever derfor mennesket til regnskap for dets synder. [...] Fordi mennesket ikke kan gjøre opp for seg tilbyr Gud i sin kjærlighet å gjøre opp for mennesket ved å la Jesus dø på korset» (Henriksen 1994:173-174). I den objektive forsoningslæren er Guds forhold til mennesket bestemt av både krav og nåde. I den *subjektive forsoningslæren* sender Gud Jesus til jorden for å omskape menneskets sinnelag og skape tro. Gud trenger ikke noe offer og det er Guds kjærlighet som er grunnlaget for tilgivelse av synd. Når mennesket har møtt Guds kjærlighet i Jesus begynner det å elske Gud og da kan Gud tilgi mennesket alle dets synder (Henriksen 1994:176). I den *klassiske forsoningslæren* sender Gud Jesus til jorden for å åpenbare sin makt og kjærlighet. Jesu liv og død er Guds seier over det onde hvor mennesket blir befridd fra synden og fra å være slave under de onde makter (Henriksen 1994:178). Ingen av disse kobler Jesu soning direkte til hans ikke-voldelige gjerninger, slik informantene og Girard gjør.

rettferdighet. Teodicé kan dermed oversettes til «Guds rettferdighet» og er en religionsfilosofisk og teologisk betegnelse på forsøkene på å forsvare ideen om den rettferdige gud, selv i møte med skapelsens mørke sider som lidelse og død (Caplex 2004). «Theodicies are religious explanations that provide meaning for meaning-threatening experiences [...] because the threat of the meaninglessness of such events is so great, individuals and groups try to build special legitimations into their meaning systems to justify these apparent contradictions or discrepancies» (McGuire 1992:33).

Informantenes syn på lidelse kan ses på som en teodicé i den forstand at det er med på å forklare hvorfor lidelse er nødvendig. Samtidig kan man si at deres syn på lidelse fungerer som en omvendt teodicé: Det å lide truer ikke deres verdensbilde, men tvert i mot faktisk bekrefter det. Lidelse er en integrert del av deres verdensbilde som forklarer hvorfor de bør oppsøke lidelse. Det er også med på å legitimere metodene deres og deres vilje til å gå i døden. Vold forklares som en del av System of Domination, og frivillig lidelse er måten å imøtegå volden på.

Kristusbildet og synet på lidelse er dermed med på å forklare hvorfor informantene velger å dra til Hebron og At-Tuwani, og hvorfor de ikke like lett finner de samme utfordringene i å arbeide ikke-voldelig i sitt lokalmiljø⁴³. Flere informanter snakket om at de følte en slags meningstomhet hjemme. Dette kan henge sammen med at informantene mente at det er færre «viktige» ting å slåss for i sitt eget nærmiljø. Konflikten er kanskje mindre offentlige og vanskeligere å få oversikt over. Det kan også være vanskeligere å ta et klart standpunkt i konflikter i ens eget miljø, der man selv kjenner personer som er involvert, eller kanskje selv er med i grupper som er involvert i konflikten. Konflikter hjemme i informantenes lokalsamfunn er nok også sjeldnere preget av at en sterk part utøver vold mot en annen part. Dermed er det færre muligheter til å fysisk gå i mellom parter i konflikt, og man risikerer lite ved å engasjere seg i konfliktløsning i sin egen hjemby. Da er utfordringen større ved å dra til Hebron og At-Tuwani. Konflikten er åpen, voldsepisoder skjer hver eneste dag. Her kan CPT-erne, uten å være i tvil om hvem som er den svake parten, fysisk gå i mellom og ta parti for dem som lider. Lidelsen er tydelig og lett å ta del i, den er mer håndgripelig. Flere informanter mente det var lettere å leve som Jesus i Hebron og At-Tuwani enn hjemme:

It is probably easier to do something here than being at home trying to live a christlike life [...] with all these people that I don't always like or where I'm not

---

43 CPT har, og har tidligere hatt, team som støtter urbefolkning i USA og Canada og deres kamp for rettigheter til land. CPT har også et team som arbeider mot vold mellom flyktninger fra Mexico og selvopnevnte og offentlige grensepatroljer.

challenged to share my faith (informant, kvinne 79).

Som en slags moderne pilgrim oppsøker CPT-erne sine «hellige» steder, steder der volden råder. Gjennom reisen til og arbeidet i Hebron og At-Tuwani kan CPT-erne vise sin fromhet, oppfylle sine religiøse plikter og – ved å ta på seg andres lidelse som om det var deres egen – leve som Jesus og de første forfulgte kristne. Frelsen er å finne i verdens mest konfliktfylte hjørner, ikke i Vestens komfortable middelklasseliv.

5.3.4 Ikke-vold for enhver pris?

The crucifixion of Jesus began the unraveling, the unveiling, of violence for what it is, an insult to God. God's answer to power and violence and evil is vulnerability. It's powerlessness. God is absolutely nonviolent, without any intention of harm, under any condition what so ever. The suffering such vulnerability and powerlessness may lead to is redemptive. This is the law of suffering. Voluntary suffering is how Jesus redeemed the world. It is how we redeem our own small corner of the world (informant, mann 62 i brev).

Selv om Jesus sin ikke-voldelige metoder klart var den riktige måten å løse konflikter på for informantene, var det tydelig at metoden og det å følge Jesus i seg selv er verdifullt, uavhengig av resultatene av metoden. Positive resultater av deres arbeid var noe alle håpet på og noe de fleste mente de hvertfall til en viss grad oppnådde, ved at de fikk medieoppmerksomhet rundt situasjonen i Hebron og At-Tuwani og ved at de hindret enkelte voldshandlinger. Det var likevel tydelig at suksess for de fleste var underordnet det å leve et ikke-voldelig liv og det å praktisere ikke-vold slik de mente Gud på forskjellige måter hadde kalt dem til⁴⁴.

44 Et eksempel som illustrerer dette er kidnappingsaken der fire CPT-ere fra teamet i Irak ble kidnappet av en islamistgruppe. Teammedlemmene i Irak skriver på forhånd under på at de er klar over kidnappingsrisikoen og erklærer at de uansett situasjon ikke ønsker at amerikansk militæret skal intervensere. Dette blir sagt fordi de ikke ønsker at vold blir begått mot kidnapperne. Å hindre at vold i en slik situasjon blir begått av de amerikanske styrkene er viktigere enn deres egne liv. En CPT-er i Irak beskriver det å vente på de kidnappede kollegaene på denne måten: «Waiting does not mean being passive. Our calling is to an active waiting. We can act boldly, taking risks, because God is with us, giving us hope. Even death, persecutions, or violent forces will not separate us from the love of God! If we follow the way of Jesus, we will expect hardships and suffering. We can expect to die, but we don't give up the way of the cross. We may need to cull away the things in our lives that hold us back and weigh us down. We may have to grieve and cry together, and support each other more deeply, but we keep going and working where God leads us» (CPTs nettside i). En av de kidnappede CPT-erne, Tom Fox, ble funnet drept i Baghdad 10. mars 2006. Slik skrev en av Fox sine kolleger om hans død: «You [Fox] wrote a statement of conviction that included the words, "If I am ever called upon to make the ultimate sacrifice in love of enemy, I trust that God will give me the grace to do so." You did it, Tom. You were faithful until the very end. I imagine that even when you were about to die, you looked with forgiveness at the man who would kill you--God, help us to be as faithful» (E-post sendt ut på e-postoppdateringene 15. mars 2006). Etter Fox sin død ønsket CPT likevel hjelp fra det amerikanske og britiske militæret og 23. mars ble de tre andre CPT-erne funnet og satt fri: «Today, in the face of this joyful news, our faith compels us to love our enemies even when they have committed acts which caused great hardship to our friends and sorrow to their families. In the spirit of the prophetic nonviolence that motivated Jim, Norman, Harmeet and Tom to go to Iraq, we refuse to yield to a spirit of vengeance. We give thanks for the

Also, in his [Jesus] teachings, he taught things like loving your enemy, and gave examples how to turn the other cheek, or giving over your clothes to the one that steals from you, go an extra mile for the soldier who forces you to carry his pack, things like that. The way I see it, I kind of look at nonviolence in two ways. One is from this religious perspective, that I feel like, what on a spiritual level is what's right and proper is to have such concern for every person no matter what they have done to me or want to do to me, to have such great concern that I can't harm them. It would just be wrong of me to harm them. Also to have enough courage and self-respect that if they do harm me unjustly, then I won't fight back, nor will I run away. And it's at that point where nonviolence connects with something that is practical, that actually works [...] So its just to say that, the power of oppression is empty if you in fact aren't oppressed. If they close a street and you keep walking the street anyway, and if they beat you you keep walking it, and they kill some of you and you keep walking the street anyway, they have nothing left, no power over you. So in that way I see it as an effective strategy. But in the end if I'm ever left in a situation where I'm convinced that by being nonviolent I won't actually achieve a better goal, I will still, because of my faith and my spirituality, remain nonviolent. Even if it means that I die and nothing good happens because of it, I will remain nonviolent (informant, mann 24).

Skulle det å følge Jesus føre til en CPT-ers død ville den med andre ord ikke være forgjeves. Om man ville bli sett på som martyr eller ikke var ikke så viktig for de fleste. Det viktigste for informantene var ikke på noe vis å fravike den ikke-voldelige levemåten og på den måten følge kallet de hadde fått av Gud.

Ved å leve som Jesu disippel og vise sin tro gjennom handling, kan informantene kanskje også overbevise andre om at dette er den rette måten å løse konflikter på og den rette måten å leve på. Dette kan ses på som en form for misjon. Informantene prøver ikke å få andre til å bekjenne en tro på Jesus slik tradisjonell misjonering har fokusert på, men de prøver å få andre til å leve et ikke-voldelig liv. Hva disse andre så egentlig mener om treenigheten, oppstandelsen eller dåp er likegyldig for CPT-erne. Ved å vise alternative måter å håndtere konflikter på hjelper informantene andre å «finne» Gud, for bruker man vold har man mistet Gud. Å se Gud i alle mennesker vil også si å kunne se potensialet for ikke-vold i alle mennesker. Derfor tenker en av informantene umiddelbart på vellykket arbeid som muligheten til å «change the heart of a settler» og sa: «When you plant seeds of non-violence in people, you never know, but it might change them» (informant,

---

compassionate God who granted our friends courage and who sustained their spirits over the past months. We pray for strength and courage for ourselves so that, together, we can continue the nonviolent struggle for justice and peace» (E-post sendt ut på e-postoppdateringene 23. mars 2006). I e-postoppdateringene ble det lagt vekt på at ingen ble skadet i redningsaksjonen. De amerikanske og britiske soldatenes ikke-voldelige opptreden i dette tilfellet ble framhevet.

kvinne 45).

5.4 Kirkeforståelse

Hvor setter informantene grensen for sitt religiøse fellesskap? Fordi informantenes kristendomsforståelse hovedsaklig handler om fredsbudskapet og å leve som Jesus i stedet for å bekjenne sin tro med ord, får man et skille mellom dem som arbeider aktivt for fred og dem som ikke gjør det. Fokuset på evangelienes fredsbudskap og det at CPT-erne ellers var lite opptatt av tradisjonell teologi, fører til at dette skillet går på tvers av kirketilhørighet, religion og faktisk også av om man er troende eller ikke. Dette avspeiles i at informantene kom fra mange forskjellige kirkesamfunn, og i det at medlemmene i sekulære organisasjoner som er aktive ikke-voldsforkjempere, ble framhevet av informanter som bedre troende enn andre som selv kaller seg kristne (informant, kvinne 68).

Fokus på fredsbudskapet kom også til uttrykk i at CPT aksepterte den ene informanten som ikke vil definere seg selv som kristen, som medlem. Grunnen til dette kan ha vært at han ble oppfattet som en person med et sterkt engasjement for ikke-vold, samtidig som han var «kristen nok» til å kunne være medlem. Kriteriet om å være dypt troende kristen for å være medlem i CPT ble ellers håndhevet overfor muslimer, jøder og ikke-troende som hadde ytret ønske om å være med i CPT. Samtidig framstod informantene som veldig åpne. Det var tydelig at de hadde nytte og glede av å samarbeide med andre organisasjoner, både sekulære, jødiske og muslimske. Dermed kan man si at CPT-ernes grenser for det religiøse fellesskapet ble satt på to steder: Hvis man er kristen og vil arbeide ikke-voldelig, blir man akseptert som medlem. Tilhører man en annen religion eller ikke er religiøs, men arbeider ikke-voldelig for fred, blir man akseptert som samarbeidspartner, men ikke som medlem.

Informantene distanserte seg tydeligst fra kristne som ikke er aktive i kampen mot vold, og fra kristne som støtter krig som middel til å løse konflikter. Et par av informantene nevnte at de, på tross av endrede trosoppfatninger, fortsatte å tilhøre og være aktive innen kirkesamfunnet de hadde vokst opp i. Dette kan, slik jeg ser det, tolkes på to måter: Enten kan det ses på som en form for misjon, der CPT-erne prøver å endre holdninger og tro fra innsiden av sine kirkesamfunn. Utsagnet kan også ses på som et uttrykk for en form for begrenset⁴⁵ toleranse i CPT. Dette kommer fram i synet på hvem som er del av Guds kongedømme.

---

45 Begrenset fordi dette kun gjelder kristne – som medlem må man være kristen.

5.4.1 Guds kongedømme

Endringen som folk må være klar for å ta inn over seg, er at Guds kongedømme på jord allerede er opprettet. Mennesker som lever ikke-voldelige liv slik som Jesus, er allerede del av Guds kongedømme på jord. Fred er, slik flere informanter uttrykte det, den riktige måten å organisere samfunnet på. Gud ønsker fred. Fordi Gud gjennom Jesu liv og korsfestelse har vist oss hvordan vi oppnår et fredelig samfunn, er de som allerede har gjort dette til sitt levevis del av Guds fredelige samfunn på jorden⁴⁶. «Those who live nonviolently are already manifesting the transformed reality of the divine order now, even under the conditions of the Domination System» (Wink 1992:209). Frelsen er her og man kan selv oppnå frelse ved å leve som Jesus.

He [Jesus] spent the next 40 days in the wilderness, fasting and praying [...] when he finally emerges, his first words are 'The Kingdom of God, Heaven, is here!'[...] In other words, the Beatitudes are not just an ideal, but a handbook to heaven on earth for those who practice them (informant, mann 62 i brev).

Wink beskriver Guds kongedømme på jord som en orden der ulikhet og urettferdighet, vold og herredømme, som er typisk for menneskenes samfunn⁴⁷, er overvunnet. Ikke-vold er dermed ikke kun et middel til å bli del av Guds rike, men er også en kvalitet som er karakteristisk for Guds kongedømme (Wink 1992:209). Teamstrukturen CPT har valgt, med flat struktur og mål om konsensusavgjørelser, kan ses på som et bilde på hvordan verden bør organiseres.

I like the fact that the Mennonites do things from the very bottom. They live simple lives and there's no hierarchy, and I believe that that was the strongest teaching of Jesus. He didn't plan to be a ruling king. The kingdom he was talking about, everybody was equal. The most important picture I have from this is the footwashing. And that means that we have to be each others servants, and that's the image I saw Jesus putting on the church (informant, kvinne 62).

I Guds kongedømme er det ingen som har mer makt enn andre, og alle forhold er i tråd med det gammeltestamentlige «shalom» (Sider 1984). Shalom beskrives i tredje Mosebok 26:3-6 som riktig forhold til Gud, til ens neste og til jorden. For Sider betyr dette et samfunn uten vold, uten økonomisk utnyttning og uten overforbruk av naturressurser (Sider 1984). Dette betyr likevel ikke at

---

46 Tradisjonelt har man sett på Guds rike som både nærværende og kommende: Det er allerede tilstede i Jesus og hos dem som tror på ham, men er ennå ikke kommet fullt og helt. «Guds rike er også et løfte om at Gud en dag skal åpenbare seg og være alles herre. Jesus gudsrrikeforkynnelse har både en presentisk og fremtidig dimensjon: Det er nærværende i og med ham og troen på hans ord om det, og er fremtidig i den forstand at dets endegyldige fremtreden i verden ennå er utestående» (Henriksen 1994:166). Informantene fokuserer først og fremst på at de allerede er del av Guds kongedømme og mener, i tråd med Girard, at de som har forstått hvordan samfunnet kan bygges opp uten vold, allerede er frelst.

47 Jeg har her oversatt Winks «androcratic societies» til menneskenes samfunn, selv om Wink her hovedsaklig omtaler mannsdominerte samfunn.

det vil være et totalt fravær av konflikt i Guds rike, men menneskene vil ha lært hvordan man skal håndtere konflikter slik at de blir løst lenge før de utvikler seg til vold.

Dette synet kom til uttrykk i hvordan informantene snakket om teamstrukturen. De mente alle at dette var den beste og riktige måten å organisere teamet på, og trodde ikke det ville fungere på noen annen måte. CPT-erne sa likevel at flat struktur og målet om konsensus avgjørelser ikke alltid fungerer slik det burde, fordi de mente at enkelte kan bli drevet fram av sine egne personlige interesser eller kan ha sin egen agenda. Da kan det være lett å overkjøre andre og glemme at alle skal bli hørt. Noen av informantene nevnte også at det på tross av idealet om flat struktur ofte er enkelte teammedlemmer som kan ha en dominerende rolle og som ofte er den som tar avgjørelser. Dette kan for eksempel være eldre teammedlemmer eller CPT-ere med lang erfaring.

5.5 Unntaket

En av informantene skilte seg ut fra de andre i sitt syn på ikke-vold. I stedet for å se på ikke-vold som en måte å leve på, mente denne informanten at ikke-vold er en taktisk metode som i mange tilfeller er de undertryktes eneste måte å protestere på. Informanten ville kun bruke ikke-voldelige metoder så lenge det var hensiktsmessig, og så ikke bort fra at han senere i livet ville bruke vold for å støtte de undertryktes kamp mot urettferdighet. Han var kritisk til CPTs syn på ikke-vold som den eneste metoden, og trodde at dette synet kunne føre til en nedlatende holdning overfor palestinerne:

When they [the CPT-ers] think that nonviolence is the only way, and that we are going to teach these little natives how to be nonviolent, and that this is the supreme way – this kind of colonial mentality is really disturbing to me. Eventhough it's a really tiny minority within CPT, it's more than should be there (informant, mann 25).

Denne informantens hovedfokus var å hjelpe palestinerne, og å støtte verdens undertrykte med å starte en revolusjon som vil føre til en helt ny verdensorden. Revolusjonen kom til å starte blant de fattige, og informanten ønsket å bruke mer tid på å holde foredrag blant fattige miljøer i USA, for å være med på å inspirer dem til handling. At revolusjonen, der USA som imperium vil falle, kommer til å bli en voldelig revolusjon bekymret ikke informanten. Informanten var, i motsetning til de andre CPT-erne, mer opptatt av at det i framtiden vil være dagens fattige og undertrykte som kommer til å sitte med makten, enn av at makten skal deles rettferdig.

Tidsperspektivet til denne informanten syntes også å være annerledes enn de andres ved at han så

revolusjonen som nært forestående. De andre informantene hadde et mer langsiktig perspektiv, og var mindre opptatt av at det var akkurat palestinerne de skulle hjelpe. Det kunne like godt ha vært i en annen konflikt et annet sted. De ville hjelpe palestinerne slik de vil hjelpe alle andre til enhver tid. For dem er ett av de kanskje viktigste målene å få folk til å leve ikke-voldelige liv og dermed bli del av Guds kongedømme.

5.6 Oppsummering

Informantenes valg om å bli med i CPT og å arbeide i Hebron og At-Tuwani henger sammen med virkelighetsforståelsen deres. Deres tro er med på å forme virkelighetsforståelsen. Informantenes virkelighetsforståelse preges av ideen om at verden er styrt på en slik måte at Vesten, spesielt USA, dominerer resten av verden ved å opprettholde et urettferdig system. Menneskesynet til informantene er med på å forklare hvorfor situasjonen til palestinere i Hebron og At-Tuwani blir CPT-ernes anliggende. Alle mennesker har ifølge informantene lik verdi og har rett til å få oppfylt de samme rettighetene. Som menneske og som kristen har man et ansvar for at ens neste får oppfylt disse rettighetene.

Kristusbildet forklarer vektleggingen av ikke-voldelig aktivisme, hvor det å følge Jesus, ta på seg andres lidelse og leve som de første kristne er viktig. Informantene distanserer seg fra andre, spesielt andre kristne, som ikke ser det som sin plikt å følge Jesus i ikke-voldelig kamp og som støtter krig som virkemiddel. Andre – sekulære, jøder eller muslimer som arbeider for fred på liknede måter som CPT – blir sett på som «gode kristne». Dette fører til et skille mellom dem som allerede er del av Guds kongedømme fordi de lever ikke-voldelige liv og arbeider for fred, og dem som ikke gjør det og dermed ikke er del av Guds rike. Skillet illustreres av at en av informantene, som ikke ville kalle seg kristen og så ikke-vold som en praktisk metode, ble akseptert som medlem i CPT. Dette kan forklares med at CPT mente at hans engasjement for ikke-vold veide tyngre enn hans trosoppfatninger. De har kanskje også sett en mulighet til å påvirke hans tro.

Opplevelsene i Hebron og At-Tuwani er med på å bekrefte informantenes verdensbilde og selvbylde. Situasjonen for palestinerne er tydelig kontrollert av Israel som er støttet av USA. Dette bekrefter deres virkelighetsforståelse som er preget av System of Domination. Det å stå sammen med de undertrykte palestinerne styrker informantenes selvbylde som Jesu disipler som tar på seg andres lidelse. Samtidig får de utført sin religiøse plikt ved at de følger kallet mange av dem mente de hadde fått om å leve som Jesu disipler.

KAPITTEL 6: CPT – IKKE-VOLD I EN GLOBALISERT VERDEN

Hvordan kan CPT ses på som del av en mer generell utvikling av religionens rolle i en globalisert verden? Er deres metoder ekstreme? I dette kapitlet skal jeg i lys av fem teoretikere, se på CPTs metoder og måte å forholde seg til omverdenen på. To av dem, Scott Appleby og Marc Gopin, har innenfor sine større prosjekter om religionens rolle i fredsarbeid tatt for seg mennonittenes fredsarbeid, deriblant CPT. Appleby har forsøkt å plassere dem innen sine egne teoretiske begreper, mens Gopin hovedsaklig kritiserer CPTs måter å arbeide på. Jeg vil se nærmere på begrepene til Appleby og diskutere Applebys definisjon av fundamentalisme opp mot Robert E. Frykenbergs definisjon av samme begrep, samt sammenligne Applebys og Gopins beskrivelser av CPT med materialet fra feltarbeidet. Jeg vil også analysere metodene CPT bruker i lys av Gene Sharps teori om ikke-vold og på den måten se Appleby og Gopin sine beskrivelser av CPT fra et nytt perspektiv. Avslutningsvis skal jeg se nærmere på CPT og deres måte å være aktive i verdenssamfunnet på i lys av Peter Beyers begrep *religiøs performans*.

6.1 CPT som religiøse militante fundamentalister

Appleby skriver i boken *The Ambivalence of the Sacred* om hvordan religion kan fungere som en legitimering av både voldelige aksjoner og fredsarbeid. Ifølge Appleby kan man finne en likhet mellom det han kaller *religiøse ekstremister*, som ser det som sin plikt å utøve vold mot sin «fiende», eller som ser på vold som et religiøst sanksjonert middel i sin kamp for å endre verden, og *religiøse militante* som arbeider for fred på ikke-voldelige måter. Religiøse militante er individer og grupper som har en like sterk religiøs forpliktelse til handling som religiøse ekstremister. Deres mål kan ha like trekk, men metodene de bruker er forskjellige. Appleby kaller slike religiøse militante fredsgrupper for *militants for peace* (Appleby 2000) og mener de bruker en form for tolerant ikke-vold:

[They] practice a militancy called 'nonviolent tolerance'. Militants of this kind reject the use of deadly violence, identify enemies according to their deeds rather than their ethnicity or religion, and seek to reconcile with those enemies. Tolerant, nonviolent militants include religious virtuosi – holy monks and gurus, learned rabbis and mullahs, dedicated priests and ministers, and devout laity – who place themselves in jeopardy by working in conflict zones, among the poor and dispossessed (Appleby 2000:121).

Appleby hevder at begrepet *militant* nesten utelukkende brukes om religiøse aktører som benytter

seg av voldelige metoder. I tillegg mener han at uttrykket også er dekkende for ikke-voldelige religiøse aktører på grunn av deres ensidige og kompromissløse fokus på fred, og hva de er villige til å ofre i sitt arbeid for fred. Appleby beskriver mennonittenes programmer for freds- og forsoningsarbeid, deriblant CPT, som eksempler på *militants for peace* (Appleby 2000:143-150).

Ordet militant kommer fra det latinske ordet *militare*, som betyr å tjene som soldat. Begrepet brukes om personer eller grupper som aggressivt og energisk kjemper for en sak, gjerne ved hjelp av sivil ulydighet. Intoleranse knytter seg ofte til begrepet (Collin English Dictionary). Det å være militant sier noe om den ytterliggående karakteren på handlingene man tar i bruk for å fremme sin sak. Religiøse militante er personer som på bakgrunn av sin tro tyr til ytterliggående handlinger for å fremme sin sak. Som vi skal se benytter militante seg ikke nødvendigvis av voldelige handlinger. Ifølge Appleby kjennetegnes religiøse militante av:

[...] extraordinary physical courage and self dicipline and the exacting regime of prayers, moral formation and spiritual dicipline [...] The spiritual militant, above all, inhabits a mental and psychological universe shaped by a religious imagination and a moral calculus unfamiliar to most practitioners of what is known as 'realism' in policy circles (Appleby 2000:129).

Appleby trekker en hårfin grense mellom religiøse militante og religiøse ekstremister og mener at det hovedsaklig er metodene de bruker som gjør at man kan skille *militants for peace* fra religiøse ekstremister. Religiøse militante er i likhet med religiøse ekstremister motivert av sin tro, men bruker ikke-voldelige metoder. Det som gjør dem militante er, ifølge Appleby, de risikoene og personlige ofrene fredsarbeiderne er villige til å ta. Dermed er det ikke deres trosoppfatninger eller deres syn på verden som er med på å avgjøre om en gruppe kan kalles religiøse militante eller religiøse ekstremister. Appleby mener grupper som CPT ikke kan kalles fundamentalister:

Trained to see the world in light of his religious conversion, the novice is enjoined to 'put on Christ', or follow the straight path of Islam or direct himself to a rebbel possessed of Torah wisdom. This spiritual dicipline is neither 'fundamentalism' nor religious extremism; it is merely the standard practice of orthodox believers. Graduates of such institutions [seminaries, madrasas, yeshivot, and monasteries], infamed by the perception of injustice and the zeal of righteousness, often give their lives to the struggle for justice and the works of mercy. This in itself [...] is a form of militance (Appleby 2000:90).

Jeg vil tro at CPT sin måte å leve ut sin tro på knapt kan kalles standard praksis, slik Appleby hevder i sitatet ovenfor, ettersom et flertall av verdens ortodokse sannsynligvis ikke ville vært

villige til å ofre livene sine i ikke-voldelig kamp til støtte for palestinere eller andre mennesker i konfliktområder⁴⁸. Hvis CPTs metoder og deres verdensbilde ikke er typisk for ortodokse troende, kan man da si at CPT har et fundamentalistisk utgangspunkt for sin virkelighetsforståelse?

CPT-ernes vektlegging av fred og informantenes universalistiske menneskesyn, viser til en toleranse man normalt kanskje ikke vil tillegge en fundamentalistisk gruppe. Heller ikke gruppens fokus på ikke-vold og deres prinsipielle motstand mot alle former for vold, er det man vanligvis forbinder med fundamentalistiske grupper. Men ser man CPT i lys av Applebys egen definisjon av fundamentalisme, er det elementer ved CPT-ernes virkelighetsforståelse som gjør at de heller mot det man kan kalle en konservativ religionsutøvelse eller en form for fundamentalisme⁴⁹, som ifølge Appleby kjennetegner religiøse ekstremister mer enn religiøse militante. Appleby sin definisjon viser at fundamentalisme har å gjøre med hvordan en gruppe ser på verden, hvordan de ser sin egen tro i forhold til andres, og hvordan de organiserer seg selv:

Fundamentalism refers to a specifiable pattern of religious militance by which self-styled true believers attempt to arrest the erosion of religious identity, fortify the borders of the religious community, and create viable alternatives to secular structures and processes (Appleby 2000:86).

I definisjonen hevder Appleby at fundamentalister ser på seg selv som sanne troende. Dette fører til et dualistisk syn der man skiller mellom dem som er «innenfor» og dem som er «utenfor» (Appleby 2000:87). Fundamentalister kjennetegnes også av at de kjemper for å beholde sin religiøse identitet, blant annet ved å sette en grense mellom sitt eget religiøse fellesskap og «de andre». I tillegg søker fundamentalister, ifølge Appleby, å skape religiøse strukturer og prosesser som et alternativ til de sekulære. Disse elementene er også tilstede i Robert E. Frykenbergs beskrivelse av fundamentalisme, som framsettes i artikkelen *Accounting for Fundamentalisms in South Asia: Ideologies and Institutions in Historical Perspectives* (Frykenberg 1994)⁵⁰.

---

48 Appleby har blitt kritisert for å ha et for positivt syn på religionens rolle i fredsarbeid fordi han ikke tar høyde for for eksempel økonomiske aspekter ved konflikter. Man kan si at Appleby representerer det radikale motpunktet til Samuel P. Huntingtons *Clash of Civilizations*. Huntington deler verden opp i syv eller åtte «sivilisasjoner», mener at enkelte av disse kommer til å kjempe om verdens ressurser, og at disse sivilisasjonene i bunn og grunn ikke er interessert i dialog med hverandre. I motsetning til dette mener Appleby at det innen enhver religions forskjellige retninger og strømninger alltid finnes en partner for dialog (Thorstensen 2003).

49 Fundamentalisme som begrep oppstod i Amerika i 1920-årene og refererer til evangeliske kristne som kjempet mot sekulariseringen av samfunnet og det de så på som en modernistisk teologi. «[Fundamentalism] combined an organized militant defense of most traditional evangelical doctrines with some of the revivalist evangelical innovations of the nineteenth century» (Marsden 1993:192).

50 Frykenberg legger vekt på universaliteten i beskrivelsene av fundamentalisme. Kjennetegnene han beskriver i denne artikkelen er dermed ikke kun gjeldende for grupper i Sør-Asia (Frykenberg 1994).

Frykenberg opererer med åtte kjennetegn på fundamentalistiske grupper eller bevegelser – fem grunnleggende kjennetegn og tre funksjonelle kjennetegn. De fem grunnleggende kjennetegnene er fundamentalistenes idé om den sanne troen, budbringeren, fellesskapet, skjebnen og det onde. De tre funksjonelle kjennetegnene er radikal omvendelse, revitalisme og separatisme (Frykenberg 1994:593-596).

Det første punktet til Frykenberg understreker at fundamentalister ser på seg selv som sanne troende. Man kan si at CPT-erne heller mot en fundamentalistisk holdning ved at de så sterkt vektlegger fredsbudskapet og det å følge Jesus som den riktige måten å være kristen på. Informantenes avstandstagen fra tradisjonelle kristne doktriner, som rettferdig krig-doktrinen og to-regimentslæren, viser at CPT-erne ikke anerkjenner andre autoriteter enn sin egen bibeltolkning. For informantene er ikke-vold selve måten å være kristen på. Selv om noen av informantene mente at CPT kun er en av mange aktører som arbeider mot et felles mål på forskjellige nivåer og forskjellige måter i Israel/Palestina-konflikten, mente også flere informanter at deres religiøst motiverte, selvoppofrende ikke-voldshandlinger på grasrotnivå, er den eneste riktige metoden å drive fredsarbeid på. CPT oppfyller dermed til en viss grad også Applebys punkt om at fundamentalister søker å skape religiøse strukturer og prosesser som et alternativ til de sekulære, ved at CPTs religiøse ikke-voldelige fredsarbeid kan ses på som et forsøk på å gi et alternativ til både sekulære forhandlinger og fredsarbeid. Dette kommer blant annet til uttrykk i et av CPTs uttalte mål om å skape en hær av kristne fredsarbeidere som skal være et alternativ til å sende soldater i krig, og som skal løse konflikter på den riktige måten – nemlig ved hjelp av ikke-vold.

Informantenes idé om den sanne tro viser at CPT setter grenser for sitt fellesskap: CPT-ernes fokus på fredsbudskapet og det å følge Jesus fører til at CPT aksepterer kristne fra vidt forskjellige kirkesamfunn som medlemmer, så lenge de «bekjenner» sin tro på ikke-vold. Samtidig fører informantenes idé om den sanne tro og deres syn på hvordan man best lever ut sin tro, slik vi tidligere har sett, til at CPT-erne setter grensen for det religiøse fellesskapet på to steder: For det første mellom medlemmer i CPT og ikke-medlemmer, det vil si kristne som arbeider ikke-voldelig for fred, og dem som ikke gjør det. I tillegg settes en slags grense nummer to der andre, sekulære, muslimer, jøder eller andre som arbeider ikke-voldelig for fred, blir akseptert som samarbeidspartnere. Det viktigste skillet går likevel mellom kristne som arbeider for fred, og kristne som ikke er aktive i fredsarbeid eller som støtter krig som metode. Informantene var i sterk opposisjon til disse og mente at de ikke er «ordentlige» kristne. CPT-erne distanserte seg også fra andre grupper som driver liknende arbeid med et mer restriktivt mandat. De var også skeptiske til

offisielle fredsforhandlinger, som etter deres mening alltid vil bli diktert av den sterke partens ønsker. Informantenes dualistiske verdensbilde, der System of Domination representerer det onde og der fredsaktivistene er de som kan redde verden fra en sikker undergang, styrker skillet mellom dem som er innenfor og dem som er utenfor. Frykenberg kaller fundamentalistenes egendefinerte gruppe for «fellesskapet» (Frykenberg 1994:594) og sier i likhet med Appleby at det har klare skillelinjer mellom dem som er innenfor og dem som ikke hører til der: «Fundamentalists define 'outsiders' to include lukewarm, compromising, or liberal coreligionists as well as people or institutions of another or no religious faith» (Appleby 2000:87).

Fundamentalister har, ifølge Frykenberg, også en idé om det onde og om skjebnen – det gode. Skjebnen, eller det gode, er løftet om en utopisk framtid preget av fullkommen harmoni. Det onde, for eksempel herredømme, maktmisbruk og vold, kommer utenfra fundamentalistenes egne lukkede sirkel (Frykenberg 1994:594-595). CPT-ernes virkelighetsforståelse der de ser på verden som preget av System of Domination, og der de ønsker at alle mennesker skal kunne ta del i Guds rike, er et dualistisk verdensbilde der System of Domination representerer det onde og Guds kongedømme er den utopiske framtiden der alle mennesker lever ikke-voldelige liv.

Også CPT-ernes teamstruktur og deres tanker om hvordan den ideelle autoritet fungerer, passer inn i Frykenbergs kjennetegn på fundamentalistiske grupper og bevegelser. Ifølge Frykenberg tillegger fundamentalister ofte stor autoritet til en nålevende budbringer, som ofte fungerer som en leder for bevegelsen. I mangel av en levende profet eller leder framhever enkelte fundamentalistiske grupper og bevegelser det egalitære, og mener at den ultimate autoritet uttrykkes best ved flat struktur. Her trekker Frykenberg fram anabaptistenes egalitære menighetsstruktur under den radikale reformasjonen som eksempel, en struktur mennonittene og senere CPT-erne har videreført (Frykenberg 1994:593).

Den sanne tro og avstandstagen fra dem som er utenfor er også karakteristisk for to av Frykenbergs funksjonelle kjennetegn: Revitalisme og separatisme. CPT-erne ønsker å vekke til live den sanne kristendommen der fokuset er på fred og der man vektlegger etterfølgelsen av Jesus. Flere informanter så på som en før-konstantinsk kristendom som har likhetstrekk med den anabaptistiske tradisjonens hovedelementer. Disse elementene bør alle kristne etter CPT-ernes mening, strebe etter å komme tilbake til. Informantenes avstandstagen fra andre kristne som ikke lever ut sin tro på samme måte som CPT-erne, kan ses på med en separatistisk eller eksklusivistisk holdning. De som ikke arbeider ikke-voldelig for fred, eller støtter opp om krig som metode blir ikke regnet som

sanne troende, og utgjør en trussel mot opprettelsen av Guds kongedømme på jord.

Det tredje funksjonelle kjennetegnet, radikal omvendelse, passer kun i mindre grad som en karakteristikk av CPT. Frykenberg beskriver radikal omvendelse som en forvandling fra et verdensbilde til et annet – fra en måte å leve på til en annen – som ofte fører til store forandringer i den omvendtes religiøse liv. Frykenberg viser til eksempler på at resultatet av slike grupper eller bevegelser har vært en rask spredning av radikale omvendelser, som igjen har ført til en utbredelse av de sanne troendes fellesskap (Frykenberg 1994:596).

Med hensyn til informantenes valg om å bli med i CPT var det få som beskrev dette som en omvendelse. Sannsynligvis var dette fordi de allerede før avgjørelsen om å bli aktive i CPT hadde valgt å tro på en form for ikke-voldelig etterfølgelseskristendom, eller fordi de hadde vokst opp i en fredskirkelig menighet, og dermed allerede var «omvendt». Kun et par av informantene fortalte om en sterk opplevelse der de hadde blitt omvendt til den riktige kristendommen, en hendelse som senere hadde fått dem til å ta valget om å bli med i CPT. Andre hadde ikke hatt en sterk følelsesmessig omvendelsesopplevelse, men hadde tatt et bevisst valg om bli med i en av fredskirkenes menigheter. Flere hadde, som sagt, tilhørt fredskirkelige menigheter hele livet. Selve valget om å bli med i CPT ble kun av få informanter beskrevet som en omvendelse, men disse fortalte om sterke opplevelser der de følte de direkte hadde blitt ledet av Gud til å fatte avgjørelsen.

Med hensyn til CPT-ernes innsats for å spre den rette tro og den riktige kristne levemåten, passer kjennetegnet radikal omvendelse også bare delvis, hvis man med å spre den rette tro mener evangelisering og misjonering i tradisjonell forstand. De fleste informantene var som sagt negative til misjon og evangelisering. Ønsket om å rekruttere flere til CPT var likevel tilstede, og er også et av CPTs mål. Informantene hadde også et klart ønske om at flere vil bruke ikke-voldelige metoder til å løse konflikter, for på den måten å inkludere dem i Guds kongedømme. Ved å holde hovedfokuset på handlingene og ikke på doktriner, vil også ikke-kristne som arbeider aktivt ikke-voldelig for fred bli oppfattet som del av Guds rike. Kun få av informantene ville arbeide for omvendelse av andre på andre måter enn ved å vise sin tro gjennom handling.

Sett i lys av Applebys og Frykenbergs definisjoner av fundamentalisme, vil jeg likevel hevde at CPT-ernes virkelighetsforståelse kan ses på som overveidende fundamentalistisk. Jeg vil nå se nærmere på en annen av Applebys karakteristikk av grupper som CPT: At CPT er «militante» (Appleby 2000:129). Er metodene CPT-erne bruker – som er et uttrykk for deres fundamentalistiske

virkelighetsforståelse – med på å karakterisere CPT som militante, slik Appleby hevder?

6.2 CPTs metoder

Slik vi har sett kommer informantenes tro konkret til uttrykk i ikke-voldelige handlinger. Sett i lys av Gene Sharps teori om ikke-vold er metodene til CPT på de fleste punkter hverken mer eller mindre militante enn det som er nødvendig i en ikke-voldelig kamp.

Lite arbeid har blitt gjort, ifølge Sharp, for å klargjøre hva begrepet ikke-vold betyr og hvilke typer handlinger som inngår i denne metoden (Sharp 2000). Denne uklarheten gjør at man bruker begreper som «ikke-vold», «pasifisme» og lignende om hverandre, uten noen klar formening om hva de egentlig innebærer. Forskjellige tradisjoner og bevegelser som avviser bruk av vold på et prinsipielt grunnlag, eller ser ikke-vold som en rent praktisk metode, har ofte brukt sine egendefinerte termer for forskjellige typer ikke-vold. Dette har ført til at det er vanskelig å sammenligne forskjellige grupper, metodene de bruker og deres syn på ikke-vold. Sharp gir i trebindsverket *The Politics of Nonviolent Action* (Sharp 2000) samt i artikkelen *Types of Principled Nonviolence* (Sharp 1968), et forslag til en ny typologi. Sharp er influert av Gandhi i sitt syn på styrken og mulighetene som ligger i ikke-vold som metode⁵¹.

Den første inndelingen Sharp gjør er å skille mellom *prinsipiell ikke-vold* og *praktisk ikke-vold* (Sharp 1968:273). Denne inndeling sammenfaller med Gandhis distinksjon mellom *satyagraha* og *duragraha*⁵². Den første typen bunner i et verdensbilde der enhver form for vold avvises. Tilhengere av prinsipiell ikke-vold mener metoden har verdi i seg selv. Praktisk ikke-vold vil si at man som ikke-voldsaksjonist ikke nødvendigvis avviser bruk av vold som middel for å nå et mål, men ser ikke-vold som en praktisk, nyttig og noen ganger som den eneste mulige metoden. Med unntak av én informant stod alle CPT-erne for en prinsipiell ikke-vold. Denne ene informanten mente ikke-

51 Sharp kritiseres av April Carter for å ha en for snever definisjon av makt. Sharp mener, som Gandhi, at ikke-vold som metode uansett har potensiale for å lykkes. Dette forutsetter en definisjon av makt som hovedsaklig fokuserer på forholdet mellom makthaver og befolkning, og som forutsetter at populær oppslutning skaper politisk makt. Definisjonen tar ikke kompleksiteten av maktstrukturer med i betraktningen (Carter 2005:50-51).

52 *Duragraha* betyr fordom (prejudgement). *Satyagraha* betegner holdninger der partene i en konflikt går inn i konflikten med en holdning om at den motstående parten per definisjon tar feil, og der målet er å vinne over motparten eller tvinge motparten til å akseptere ens egne krav. Ikke-voldelige handlinger der vold unngås kun av taktiske årsaker betegnes som *duragraha*. *Satyagraha* betyr «å holde fast ved sannheten» og er basert på et moralsk syn der til og med den mest brutale opponent er et medmenneske, som ved hjelp av ikke-voldelige handlinger kan overbevises om rettferdigheten i saken man kjemper for og vinnes over på ens egen side uten å beseires. Gandhi mente at en av de viktigste måtene å overbevise motstanderen om rettferdigheten i ens egen sak er ved frivillig lidelse. *Satyagraha* innebærer en åndelig forpliktelse og forutsetter at den enkelte lever et liv basert på prinsipper fra *satyagraha* (Carter 2005:40).

vold var en god teknikk som kunne brukes som ett alternativ blant mange, inkludert vold, i kamp mot undertrykkelse. Både prinsipiell og praktisk ikke-vold kan ha revolusjon som mål:

Nonviolent revolutionaries believe that the major social problems of today's world have origins at the roots of individual and social life and can therefore be solved only by a basic, or revolutionary, change in individuals and society (Sharp 1968:296).

I det Sharp kaller et ikke-voldelig revolusjonært program er det fire aspekter tilhengerne generelt ønsker å oppnå:

1) improvement by individuals of their own lives; 2) gaining acceptance of such principles as nonviolence, equality, cooperation, justice, and freedom as the determining values for society as a whole; 3) building a more equalitarian, decentralized, and libertarian social order; and 4) combating what are regarded as social evils by nonviolent action [...] A major objective of nonviolent revolution is to substitute nonviolent, cooperative, equalitarian relationships for such aspects of violence as exploitation, oppression, and war (Sharp 1968:297)⁵³.

6.2.1 Tre hovedtyper av ikke-voldelige handlinger

Uavhengig av om man er tilhenger av et prinsipielt eller praktisk syn på ikke-vold, mener Sharp at man kan kategorisere de ikke-voldelige handlingene i seg selv i tre hovedtyper. Tilhengere fra begge typene bruker de samme metodene: *Nonviolent protest and persuasion*, *noncooperation* og *nonviolent intervention* (Sharp 2000). Etter hva informantene fortalte i intervjuene og aksjoner som ble observert under feltarbeidet, tar CPT-erne i bruk metoder som inngår i alle de tre kategoriene.

Nonviolent protest and persuasion kjennetegnes av at «[...] the nonviolent group uses largely symbolic actions intended to help persuade the opponent or someone else, or to express the group's disapproval and dissent» (Sharp 2000:68-69). CPT-erne kom med flere eksempler på handlinger som passer inn i denne kategorien. For eksempel bønneaksjonen ved portene i gamlebyen i Hebron, bussaksjonen fra 1996, forskjellige aksjoner der faste blir brukt som virkemiddel, og også det å snakke med de utstasjonerte israelske soldatene om situasjonen i Hebron og At-Tuwani. I alle aksjonene viser CPT-ernes protest mot den israelske okkupasjonen og konsekvensene av den, og håper å overbevise den enkelte israelske soldat om å nekte militærtjeneste. Aksjonene blir bredt kommunisert til CPTs kirkelige nettverk i USA og Canada.

---

53 Legg merke til likheten mellom målene for et ikke-voldelig revolusjonært program og hvordan CPT mener Guds kongedømme er organisert.

Den neste hovedtypen, *noncooperation*, kan anta tre former: «*Social noncooperation, economic noncooperation*» og «*political noncooperation*» (Sharp 2000:69). Flere av informantene fortalte at en av måtene de viste sin motvilje mot krig og mot USAs regime på, var ved å nekte å betale skatt. Hovedsaklig gjaldt dette den delen av skatten som går til det amerikanske forsvaret. Et par av informantene sa at de nektet å betale skatt i sin helhet.

Den tredje hovedtypen av ikke-voldelige handlinger er *nonviolent intervention*: «Where the nonviolent group takes the initiative by such means as *sit-ins, nonviolent obstruction, nonviolent invasion*» (Sharp 2000:69). CPT tar også i bruk metoder som passer inn i denne kategorien, og det er her deres slagord «*getting in the way*» får sitt mest konkrete uttrykk. Som sagt fortalte informantene at de går i mellom den sterke og den svake parten, for å beskytte den svake parten mot vold. Dette er en form for *nonviolent obstruction*. CPT-erne bruker *nonviolent obstruction* også når de plasserer seg selv på taket av hus israelske myndigheter ønsker å rive. Under feltarbeidet ble det nevnt flere episoder der CPT-erne bruker *nonviolent invasion* som metode. Eksempler på dette er når CPT-erne følger palestinske bønder inn på jorder som er erklært lukket militært område og arealer bosetterne hevder er deres, eller patruljerer gater som de egentlig må søke den israelske hæren om tillatelse til å oppholde seg i.

6.2.2 Ikke-voldelig kamp

Tar CPT-erne i bruk ekstreme metoder i sitt ikke-voldelige arbeid? Tar de unødvendige sjanser? Sharp legger vekt på at ikke-vold ikke har noe med passivitet å gjøre. Han mener at ikke-vold er en teknikk for folk som avviser passivitet og underdanighet og som ser det å kjempe for sine rettigheter som essensielt. Metoden gjør det mulig for de undertrykte å kjempe for sine rettighetene uten vold (Sharp 2000:64). Sharp skriver at: «[...] it is crucial to understand that the basic dichotomy of social and political behavior is between action and inaction, rather than between violence and nonviolence» (Sharp 2000:65). Sharp hevder også at ikke-vold er en kamp på lik linje med krigføring: «It involves the matching of forces and the waging of 'battles', requires wise strategy, and demands of it's 'soldiers' courage, dicipline, and sacrifice» (Sharp 2000:67). Ikke-vold er en kampform der man ved å utfordre den bestående maktbalansen kjemper for å få til en endring, for eksempel i forholdet mellom arbeider og arbeidsgiver eller, mer relevant i denne sammenheng, mellom undertrykkende makthavere og de undertrykte. Hovedsaklig går ikke-vold ut på å utfordre gjeldende lover og ordninger som oppfattes som urettferdige. Ikke-voldelige aksjoner påpeker den

innebygde volden og urettferdigheten i et system. Et system vil forsvare seg mot ikke-voldelig aksjonister. Jo mer brutalt og totalitært et system er, jo større er sjansen for at gjengjeldelsen er voldelig:

When a system largely characterized by political violence is actively, albeit nonviolently, challenged, one can expect that the basic nature of that system will be more clearly revealed [...] The violence upon which the system depends is thus brought to the surface and revealed [...] (Sharp 2000:543).

Ifølge Sharp kan denne volden komme til uttrykk i former organisert av myndighetene, fra enkeltstående myndighetspersoner, for eksempel politi eller soldater som handler etter eget forgodtbefinnende, eller fra privatpersoner som tar situasjonen i egne hender (Sharp 2000:555). Slik vi tidligere har sett hadde informantene opplevd gjengjeldelser både fra israelske myndigheter, i form av fengsling og deportasjon, og fra bosettere, i form av trusler, ildspåsettelse av eiendom, og fysisk vold av forskjellig alvorlighetsgrad. Bosetternes reaksjoner og aksjoner mot CPT-erne kan dermed ses på som et uttrykk for volden som er innebygget i den israelske okkupasjonen og i det israelske samfunnet, på lik linje med myndighetenes reaksjoner.

Sharp mener at ikke-vold fungerer som metode hvis aksjonistene er velorganiserte, og hvis de er klar over risikoene de må ta. Som del av dette må ikke-voldsaksjonister være forberedt på at de kan bli fengslet, torturert og til og med drept av makthaverne eller andre, slik det er beskrevet ovenfor. Ikke-voldsaksjonistene blir en utfordring for systemet hvis de ikke frykter sanksjonene og ikke lar gjengjeldelsene stoppe deres kamp. Ved at aksjonistene ikke frykter sanksjoner, mister sanksjonene sin effekt. Uten sanksjons- eller gjengjeldelsesmuligheter mister også en undertrykkende makthaver sin makt. Sharp understreker at ikke-voldelige metoder krever mot:

The shortest way to end brutalities is to demonstrate that they do not help to achieve the opponent's objectives. Courage is required if the nonviolent struggle is to continue and to lead to the increasing strength of the nonviolent group and an undermining of the opponent's power (Sharp 2000:458).

Risikoer og skader ved ikke-voldelige handlinger kan synes verre og kanskje mer ydmykende enn risikoer tatt i krig. Denne oppfatningen skyldes sannsynligvis det åpenbare asymmetriske forholdet i partenes konvensjonelle makt, og i det at aksjonistene tilsynelatende aksepterer – fordi man ikke bruker vold tilbake – at vold blir begått mot en selv og ens medaksjonister. Å bli skadet, psykisk eller fysisk, er noe man som utøver av ikke-voldelig kamp risikerer, på samme måte som soldater

risikerer å bli skadet i krig. Hvis man tror at man kan drive ikke-voldelig kamp mot et voldelig system uten å risikere gjengjeldelse vil aksjonistene ikke lykkes, ifølge Sharp. Ofte vil en undertrykker bruke økende grad av makt og vold for å prøve å stoppe den ikke-voldelige bevegelsen. Lidelse er ikke mulig å unngå (Sharp 2000:551). Ifølge Sharp ser noen aksjonister denne lidelsen i et åndelig lys, en tolkning som kanskje blir spesielt viktig i møte med faren for å dø:

In common with participants in violent revolution and war, the nonviolent actionists must be willing in extreme cases to risk their lives. Gandhi repeatedly emphasized that rather than submitting to the violence of the opponenet, the nonviolent actionist must be willing to make severe sacrifices including, if need be, his own life (Sharp 2000:554).

Risikoene informantene mente de måtte ta for å kunne utføre sine ikke-voldelige aksjoner, som for eksempel å kunne bli arrestert, fysisk skadet eller bli drept, er dermed risikoer man ifølge Sharp og Gandhi må være villig til å ta for i det hele tatt å kunne opponere mot et totalitært system. «Strength does not come from physical capacity, it comes from an indomitable will» (Gandhi, sitert i Sharp 2000:548). Ikke-voldsaksjonistenes ufryktsomhet og uknekkelige vilje er dermed kriterier både Sharp og Gandhi setter som en forutsetning for en vellykket ikke-voldelig kamp.

Ser man på metodene CPT bruker og risikoene CPT-erne tar i lys av definisjonen av militant, kan man klart kalle CPT-erne militante. Ifølge denne definisjonen vil enhver som tar i bruk ikke-voldelige metoder kunne kalles militant, noe som støtter opp om sammenlikningen både Sharp og CPT-erne gjør av risikoer og skader i ikke-voldelig kamp og militær kamp: Både ikke-voldelig kamp og krigføring med bruk av vold er på mange måter militante virkemidler. Skadene og risikoene ved krigføring er både mer kjent og mer akseptert enn ved ikke-voldelig kamp, og det er kanskje det som gjør at handlingene til CPT virker mer ekstreme enn handlinger man venter av soldater. Når disse metodene og risikoene blir sett på som nødvendige og legitime på bakgrunn av utøvernes tro, faller CPT innenfor Appleby sin definisjon av religiøse militante, som personer som på bakgrunn av sin religiøse overbevisning setter sitt eget liv i fare i arbeidet for fred.

Måten informantene ser seg selv og sitt arbeid på med vektlegging av lidelse og det å leve som Jesus, fører til at fokuset, i e-postrapportene og i litteratur skrevet av CPT-ere, ofte ligger på konflikten og den fysiske konfrontasjonen. Dette har også Appleby notert seg: «The CPT's members tend to use military language and even martyriological references to convey their willingness to be

assaulted for those who are defenceless» (Appleby 2000:149-150). Konfrontasjonen bekrefter CPTs selvbilde som dem som lider sammen med de undertrykte: «Every feeling of pain before the suffering of Others is a living embrace of the life and person of Jesus» (Gopin 2000:153a). Dette kan gi inntrykk av at informantene ønsker å bli skadet i konfrontasjoner.

I intervjuene framstod informantene som svært ydmyke og fokusert på å hjelpe mennesker i nød. Samtidig påpekte flere at det alltid er en fare for at adrenalinjakten og martyridealet kan ta overhånd. I intervjuene var informantene opptatt av konfrontasjonene, litt avhengig av hva de selv hadde opplevd. Rachel Corri ble nevnt av flere. Noen mente som sagt at hun var en helgen og det var tydelig at hun var en sterk inspirasjonskilde for mange. Dette behøver ikke bety at Corrie, som gikk i døden for saken, var en så direkte inspirasjonskilde at andre vil dø slik som hun. Fokuset på konfrontasjon kan, i tillegg til å bekrefte deres selvbilde, ses på som en aksept av de farene og risikoene de er nødt til å ta for å kunne arbeide i Hebron og At-Tuwani. Corri blir dermed et symbol og et bevis på risikoene de utsetter seg selv for, spesielt faren for at de faktisk kan dø. Alle informantene sa at de ikke ønsket å dø, men uttrykte at dette var en risiko de hadde akseptert. Fokuset på konfrontasjonene i litteraturen og e-postrapportene skrevet av CPT-ere kan også være en måte å kommunisere til omverdenen på. Fokuset på konfrontasjonen viser at det i konfliktområdene der CPT arbeider faktisk skjer alvorlige overgrep – også mot vestlige ikke-voldelige kristne – personer mottakerne av e-postene lettere kan identifisere seg med.

Sett i lys av Sharps teori om ikke-vold framstår metodene CPT-erne bruker og synet informantene hadde på risikoene knyttet til ikke-vold, som i overensstemmelse med hvordan aktivister bør kjempe en ikke-voldelig kamp. Bortsett fra på ett punkt: Sharps teori om ikke-voldelig motstandskamp tar utgangspunkt i at aksjonistene selv tilhører og representerer den undertrykte gruppen. CPT er en tredje aktør som er villig til å ta i bruk disse metodene i konflikter som ikke angår dem personlig, og som ikke har konsekvenser for deres eget hverdagsliv. CPT kjemper mot en undertrykker som ikke undertrykker dem. Gjør det at CPT-erne drar til Hebron og utfører disse metodene dem enda mer militante enn CPT-erne som er med på team som arbeider i sine egne hjemland? Oppsøker CPT-erne lidelse når de av egen fri vilje drar til Hebron og At-Tuwani? Som vi har sett er lidelse essensielt for CPT-ernes kristendomsforståelse og for deres selvforståelse, og vi har sett at CPT-ernes menneskesyn og syn på vold gjør at det å dra til en konflikt som ikke angår dem direkte i deres egen hverdag, for å kjempe en ikke-voldelig kamp mot en okkupasjonsmakt, er en måte å leve ut deres tro på, og en måte å ta det ansvaret de mener de som kristne har for hva som skjer i verden.

Flere informanter viste forståelse for at valget de har gjort ved å arbeide som CPT-ere kan virke ekstremt og ulogisk:

It is not reasonable for me to come here, reason tells me that I shouldn't be here, I should be home with my family. If I wanted to keep on making a lot of money, I could have had a nice easy life and been totally isolated from these issues here. That's reasonable. But reason takes me only as far as what's reasonable. That's where fear, faith and prayer takes me on a path where there is no path. And it's putting these theories into action that I want to be about (informant, mann 51).

Ikke-voldelig intervensjon fra en utenforstående tredjepart er ikke utbredt, men er heller ikke et ukjent fenomen⁵⁴. Fordi CPT-erne er fra andre land enn Israel/Palestina har de en annen status og en annen beskyttelse enn både palestinere og israelere. Det å skade eller ta livet av for eksempel en amerikaner eller en brite vil få helt andre konsekvenser enn det å ta livet av en palestiner. At CPT-erne aldri selv kan bli palestinere gjør CPT-ernes søken etter å ta på seg andres lidelse vanskeligere, fordi det aldri fullt ut vil være mulig for dem. Dette er et element CPT-erne er klar over og som de utnytter til sin fordel, ved å spille på mulighetene beskyttelsen ved å være utenlandske statsborgere gir dem. Å være fra andre land gir også CPT-erne en annen fordel ved at de kan benytte seg av sine nettverk i hjemlandene til å formidle hva som skjer i området. Dette har palestinere i Hebron og At-Tuwani av naturlige grunner ikke like gode muligheter til.

Kanskje synes ikke konflikten så fjern for CPT-erne som man skulle tro? Konflikten har i tillegg til å være en lokal og regional konflikt også et internasjonalt aspekt. På grunn av de historiske hendelsene som ledet fram til opprettelsen av staten Israel og ved at sterke politiske krefter utenfra spiller en aktiv rolle. At amerikanske statsborgere føler et ansvar for å veie opp for det de mener er en urettferdig amerikansk utenrikspolitikk, gjør også at brorparten av informantene kanskje ikke ser på seg selv som en tredje utenforstående part.

6.3 Arbeid for fred eller kamp for rettferdighet?

I boken *Between Eden and Armageddon* tar Marc Gopin opp mye av den samme tematikken som Appleby, nemlig religionens rolle som kilde til og legitimering av både voldelige aksjoner og fredsarbeid. Gopin hevder at man ved å studere forskjellige religioners myter og moralske tradisjoner, kan forstå hvorfor og når religiøse aktører velger religiøst legitimert vold, og hvorfor og

⁵⁴ Se Moser-Puangsuwan og Weber (2000), der det blir redegjort for et tyve talls forsøk på ikke-voldelig intervensjon fra en utenforstående tredjepart i forskjellige konflikter.

når de velger religiøst legitimert fredsarbeid. Gopin mener at man ved å konstruere tradisjonelle paradigmer⁵⁵ som bygger opp om religion som ressurs for fred, kan være med på å styre verdens religiøse mot fredsarbeid og sameksistens. I boken betrakter Gopin forskjellige måter å konstruere tradisjonelle paradigmer på, og kommer med eksempler fra jødedommen på hvordan dette kan gjøres (Gopin 2000a). I likhet med Appleby beskriver også Gopin mennonittenes arbeid som et eksempel på religiøst motivert fredsarbeid som bygger på et religiøst paradigme med fokus på fred.

Gopin er positiv til mennonittenes arbeid gjennom Mennonite Central Committees forskjellige programmer for forsoning, fred og konfliktløsning. Men i motsetning til Appleby er Gopin svært kritisk til CPT. Gopin mener at CPT «[...] purposely generate conflict for the sake of witnessing and calling attention to injustice and for the sake of standing with the defenseless in such a way that one invites injury» (Gopin 2000:159a). Slik Gopin ser det, arbeider CPT først og fremst for å tydeliggjøre urettferdighet – blant annet ved å provosere fram en aggressiv respons fra den sterke parten i konflikten – og han mener metodene de bruker ikke kan kalles fredsarbeid. Gopin påpeker en språklig og handlingsmessig aggressivitet hos CPT, som han mener har til hensikt å understreke urett mer enn det er ment å skape dialog. «This is clearly a situation in which the religious value of peace is at odds with the religious value of justice» (Gopin 2000:159a). Gopin kritiserer også CPT for at de tar aktivt parti for den svake parten og mener igjen at dette er logisk i en kamp for rettigheter, men nettopp ikke i fredsarbeid der man skal mekle mellom to parter. Han er kritisk til at CPT har valgt Hebron som arbeidssted, fordi situasjonen i byen domineres av parter, både på palestinsk og israelsk side, som ikke ønsker dialog.

Gopin kan ha rett i at CPT-erne i noen tilfeller framprovoserer mer fysisk vold, men hvis vi ser CPT-ernes noen ganger provoserende ikke-voldelige handlinger i lys av Sharps teori skaper ikke CPT mer vold. Ifølge Sharp er metodene CPT bruker med på å tydeliggjøre konflikten i Hebron og At-Tuwani, og den iboende volden i Israels bosetningspolitikk og okkupasjonen av palestinske områder. Det å gjøre seg selv sårbar for gjengjeldelse fra makthavere skaper ikke mer vold: «The nonviolent challenge had not created, but only revealed the violence [inherent in the system]» (Sharp 2000:544). Vold kan utøves i mange former. Når CPT-erne ved hjelp av sine ikke-voldelige metoder framprovoserer fysisk vold er dette ikke «ny» vold som kommer til syne, men er et uttrykk

---

55 Gopin nevner den kristne rettferdig krig-doktrinen som et eksempel på hvordan en tradisjon har begrenset tilhengernes tilnærming til konflikter. Gopin mener man i kristendommen, og mange andre religiøse tradisjoner, har gjort et kunstig skille mellom diskurser om krig og fred og diskurser om etikk og menneskelig psykologi. Dermed har man begrenset mulige måter å tilnærme seg menneskelige problemer på. Ved å se krig og fred i lys av et bredere felt innen den enkelte religiøse tradisjonen, og da spesielt den bredere etiske religiøse litteraturen, kan man lettere finne alternative handlingsmåter som støtter opp om fredsarbeid (Gopin 2000:35-36a).

for en allerede eksisterende strukturell vold. Også April Carter skriver at ikke-vold kan intendere å provosere fram vold, slik at volden i systemet blir tydelig framfor folket og verden (Carter i Sharp 2000:544). For Sharp er dette en helt legitim og nødvendig måte å drive ikke-voldelig kamp på:

Without fear of sanctions, the sanctions lose their power to produce submission. The actionists may therefore – instead of fearing repression – openly defy laws, seek imprisonment and may even ask the opponent to do his worst. The result may be to make the repression impotent (Sharp 2000:546).

Det er likevel en spenning mellom CPT-ernes slagord «getting in the way» – som konkret henspiller på CPT-erne som går i mellom for å hindre at fysisk vold blir utøvd mot den svake parten – og metodene deres som i noen tilfeller framprovoserer fysisk vold, og hvorpå CPT-erne går i mellom, slik at de selv blir rammet. Spenningen økes ved deres fokus på konfrontasjonen som en åndelig opplevelse som bekrefter deres selvbilde som Jesu lidende disipler. CPTs arbeid mot vold må likevel ses som arbeid mot alle former for vold og der de mener de må tåle fysisk vold for å tydeliggjøre strukturelle ikke-fysiske komponentene i konflikten, noe som er helt i tråd med Sharps teori.

For CPT-erne synes ikke spørsmålet om de arbeider for fred eller for rettferdighet relevant. De religiøse verdiene fred og rettferdighet er uløselig knyttet sammen: Rettferdighet er både en del av og en forutsetning for Guds kongedømme, og Guds kongedømme er per definisjon fredelig. CPT-erne prøver å utfordre den åpenbare mangelen på like rettigheter mellom israelere og palestinere i Hebron og At-Tuwani, et arbeid som for CPT-erne handler like mye om rettferdighet som om fred. Gopin kan ha rett i at Hebron ikke er det beste stedet å drive dialog. Frontene er skarpe – hverken bosettere eller ytterliggående palestinere er interessert i dialog i Hebron. Men CPT har ikke sagt at de skal drive dialog, deres mål er «getting in the way of violence». At de i tillegg arbeider for å få den israelske fredbevegelsen på banen i Hebron, må ses på som en utvidelse av deres grunnleggende mål og som et resultat av at prosjektet i Hebron har blitt et langtidsprosjekt. Slik jeg ser det er Hebron og At-Tuwani ideelle steder for CPTs arbeid. Her får de oppfylt sine idealer om å følge Jesus og å ta på seg selv andres lidelse, og de ser konkret at de faktisk hjelper folk i deres hverdag.

6.4 CPTs arbeid som religiøs performans

The peace task is divine. Working for peace – this is my path towards the divine (informant, mann 32).

Med ikke-vold og aktivisme som det viktigste religiøse uttrykket, får kristendommen et praktisk fokus for informantene. Jesus gir oppskriften på hvordan man bør leve et godt liv og viser hvordan man blir del av Guds kongedømme der fred og rettferdighet råder. Fordi fred er riktig måte å organisere samfunnet på, blir ikke-vold og konfliktløsning det viktigste ved Jesu lære. På grunn av dette fokuset kan det være nyttig å trekke inn Peter Beyers *religious performance* (Beyer 1994) og se på CPT i lys av dette begrepet. Beyer henter begrepet fra Niklas Luhmann⁵⁶, som snakker om *Leistung*. *Leistung* betyr ytelse eller tjeneste. Jeg vil her bruke ordet *performans*.

Religiøs performans er et fenomen som, ifølge Beyer, kan beskrive religionens rolle i møte med det moderne globaliserte samfunnet. Beyer beskriver globalisering som en prosess med økt relativisering av kultur og identitet, samtidig som det skjer en differensiering av samfunnssystemer. Differensieringen fører til separate, spesialiserte og funksjonelle subsystemer som politikk, økonomi, vitenskap, helse, utdanning og lov og rett. Der religion, spesielt den kristne kirken, før hadde en overordnet rolle overfor de andre systemene, blir religion i en globalisert verden redusert til et spesialisert subsystem på linje med de andre subsystemene, og mange av religionens tidligere roller blir overtatt av andre sekulære subsystemer. Et uttrykk for dette er at religion i økende grad er privatisert. Det som skiller religion fra de andre subsystemene er religionens funksjon, det å være menneskenes bindeledd til det transcendent. Beyer framhever at religion i tillegg til det funksjonelle aspektet også har et performativt aspekt:

Function is the pure, 'sacred' communication involving the transcendent and the aspect that religious institutions claim for themselves, the basis of their autonomy in modern society. Religious performance, by contrast, occurs when religion is 'applied' to problems generated in other systems but not solved there, or simply not addressed elsewhere (Beyer 1994:80) [...] [Performance religion is] addressing non-religious problems on a religious basis (Beyer 1994:141).

Religiøs performans har både et konservativt og et liberalt uttrykk. Der de konservative ser

---

56 Beyer henter begrepene fra Luhmanns bok *Funktion der Religion* (Luhmann 1977).

revitalisering av tradisjon som løsningen på globaliseringens relativisme, orienterer de liberale seg mot verden som helhet i stedet for kulturen deres egen tradisjon tilhører (Beyer 1994:10). Den franske revolusjonens idealer – frihet, likhet og brorskap – har spilt en viktig rolle i selve globaliseringsprosessen, samtidig som idealene har blitt «globale» (Beyer 1994:100). De liberale religiøse retningene vektlegger disse idealene. Selv om idealene ligger til grunn for mye av utviklingen i moderne tid, ser man ikke en oppfyllelse av idealene i det globaliserte samfunnet. Innebygget i det globale systemet finnes en motsetning mellom systemets effekt og systemets verdier (Beyer 1994:101):

Among the many results [of globalization] are vast inequalities among people in terms of wealth, power, and life chances: exacerbated cultural conflicts as people of very different outlooks find themselves living in the same society; greatly accelerated population growth; and the significant alteration of the physical environment (Beyer 1994:101).

Når en religiøs aktør tar ansvar for problemer av typen beskrevet ovenfor, det Beyer kaller *residual matters*⁵⁷ (Beyer 1994:97), overføres religiøse løsninger på saker som går ut over religionens rene funksjonsområde. Religiøse aktører som dette finner man ofte i sosiale bevegelser⁵⁸.

Movement involvement counters the tendency for religion to become a privatized mode of communication, by applying it as a cultural resource to serve mobilization directed at problems which are not inherently religious. These are performance-oriented religio-social movements (Beyer 1994:97).

Beyer trekker fram to hovedelementer som beskriver sosiale bevegelser: De mobiliserer folk til handling overfor globaliseringens problemer, og de søker å imøtegå disse problemene ved å påvirke det respektive subsystemet (Beyer 1994:107). Her ligger det en anti-systemisk holdning i det at sosiale bevegelser ser på problemene som et resultat av globaliseringen, noe som kan føre til en viss polarisering mot deler av systemet – for eksempel handelsavtaler mellom fattige og rike land eller allianser i storpolitikken der supermaktens interesser overstyrer idealene. Samtidig søker sosiale

---

57 Rest-spørsmål/overskytende problemer (Beyer 1994:97).

58 Beyer er mest opptatt av hva som kjennetegner sosiale bevegelsers arbeidsmåte og sier her lite om hvordan sosiale bevegelser er bygget opp. En sosial bevegelse er en løst organisert, men ofte økonomisk støttet kampanje som arbeider for å virkeliggjøre eller hindre endringer i samfunnets strukturer eller verdier. Størrelsen på sosiale bevegelser varierer, men de er kollektive og dannes ofte som en mer eller mindre spontan sammenkomst av mennesker som ellers ikke har et definert forhold til hverandre (Encyclopædia Britannica). CPT blir, slik jeg skriver i introduksjonen, en mellomting mellom en organisasjon og en sosial bevegelse, fordi de har en sterkere organisasjonsstruktur enn det man normalt ser hos sosiale bevegelser. Deres kriterier for medlemskap og deres grenser for det religiøse fellesskapet er heller ikke typisk for en sosial bevegelse. Samtidig er de løse organisert enn de fleste ideelle organisasjoner og deres måte å arbeide på er mer typisk for en sosial bevegelse enn for en organisasjon.

bevegelser å påvirke de respektive subsystemer for å få dem til å respektere og oppfylle idealene. Religiøse sosiale bevegelser henter inspirasjon til sine handlinger og mobilisering fra religion.

When global society as such is the unit of reference for religious actors, residual problems appear in a different light. Inequalities and identity are still at issue, but now from a global rather than a sectional point of view. For religion, the whole is all of humanity, and even all of existence, rather than a particular segment of it (Beyer 1994:108).

I Beyers perspektiv blir CPT et eksempel på en religiøs performans-orientert sosial bevegelse. Deres idealverden – Guds kongedømme – og deres menneskesyn, er bygget på globaliseringens idealer. CPT gjør problemer som primært er utenfor religionens rene funksjonsområde til sitt anliggende, og arbeider for å virkeliggjøre globaliseringens verdier. CPT arbeider både for og mot det globale systemet. De er anti-systemiske ved at de er i sterk opposisjon til egen regjering, til kristne som sitter med makt og som går til krig. Deres oppfatning av at verden i dag er styrt av et System of Domination, kan ses på som en kritikk av hvordan globaliseringen har vært med på å forme verden. CPT-erne i Hebron og At-Tuwani er anti-systemiske i og med at de ser Israel/Palestina-konflikten som et resultat av hvordan verden er organisert. De ser at USA som supermakt støtter Israels undertrykkende politikk. Samtidig er de pro-systemiske fordi de arbeider for en globalisering av idealene, og prøver å påvirke systemet slik at idealene kan bli virkeliggjort. I sin anti-systemiske polemikk kan religiøse sosiale bevegelser lett helle mot en dualisme der systemet – eksempelvis kapitalismen eller supermaktenes interesser – blir framstilt som det onde (Beyer 1994:143). De kan også trekke et skille mellom dem som støtter systemet og dem som arbeider mot det, som er et kjennetegn på en konservativ religiøs respons på globaliseringen. CPT-erne kan sies å ha et dualistisk syn på verden i og med at de, slik vi har sett, ga uttrykk for at de oppfattet sin tolkning av kristendommen som den rette, og fordi de satte et tydelig skille mellom dem som arbeider for fred med ikke-voldelige metoder og dem som støtter krig.

Kan man da se CPT som en liberal eller en konservativ religiøs performans-orientert sosial bevegelse? Jeg vil hevde at CPT primært er et liberalt performans-orientert svar på globaliseringen, men at de har visse konservative trekk: Deres mål er bygget på globaliseringens verdier og kommer til uttrykk i deres metoder, som i praksis betyr å anvende religiøse løsninger på ikke-religiøse problemer utenfor deres egen kultur og tradisjon. At metodene samtidig er en måte å forsvare og kjempe for deres, i egne øyne, sanne tro gjør at de heller mot en konservativ performans-orientert respons på globaliseringen.

6.5 Oppsummering

Hvis man ser nærmere på en definisjon av militant og på handlingene informantene utfører på bakgrunn av sin tro, kan man kalle CPT-erne religiøse militante. CPT-ernes virkelighetsforståelse kan også karakteriseres som fundamentalistisk, blant annet fordi de ser på sin tolkning av kristendommen som den sanne, og fordi de har et dualistisk syn på verden. Idéen om den sanne tro fører til et skille mellom dem som arbeider for fred og dem som ikke gjør det, samt en avstandstagen fra andre kristne som ikke støtter CPT sin måte å være kristne på. Informantenes tro kommer sterkest til uttrykk i deres ikke-voldelige handlinger.

Bortsett fra én informant stod alle CPT-erne for en prinsipiell ikke-vold som er begrunnet i deres tro. Informantene fortalte om flere forskjellige typer av ikke-voldelige handlinger de benytter seg av i sitt arbeid. Alle metodene og handlingene overlapper med metoder beskrevet i Sharps teori om ikke-vold. Informantenes syn på risikoer og de sjansene de er villige til å ta i forbindelse med arbeidet er også i overensstemmelse med Sharps teori. CPT-ernes handlinger framstår dermed som mindre ekstreme enn ved første øyekast, selv om de klart kan kalles militante. Det som skiller CPT-erne fra «vanlige» ikke-voldsaktivister og gjør at de framstår som mer militante, er at CPT-erne ikke er en direkte berørt part i konflikten. CPT-erne reiser til Hebron og At-Tuwani av egen fri vilje for å hjelpe en undertrykt part de i utgangspunktet ikke står i direkte relasjon til. CPT er en tredjepart i Israel/Palestina-konflikten som bruker militante ikke-voldelige metoder fundert i en tolkning av Bibelen som understreker det å leve som Jesus og å være hans lidende disipler.

CPT kritiseres av Gopin for å være for fokusert på rettferdighet og for å skape mer vold ved sin konfronterende ikke-vold. Ser man CPT-ernes metoder i lys av Sharps teori kan man tilbakevise Gopins kritikk om at CPT skaper mer vold. Volden er allerede tilstede og kommer tydeligere til syne ved CPT-ernes handlinger. Fokuset på rettferdighet er forståelig når man ser metodene i lys av informantenes verdensbilde: Rettferdighet og fred er to sider av samme sak.

Informantenes måte å leve ut sin religiøsitet på og deres måte å tolke hendelser i verden i lys av sitt religiøse ståsted, gjør at man kan se på CPT som et liberalt, religiøst performans-orientert svar på globaliseringen. CPT kjemper for globaliseringens verdier og mot globaliseringens negative sider. CPT-erne ser konflikt og vold, aspekter ved et globalisert samfunn som ligger utenfor religionens funksjonelle sfære, som aspekter som i høyeste grad angår dem som kristne.

AVSLUTNING

Hva ligger bak informantenes motivasjon for å bli med i CPT? Deres motivasjon og mål er overlappende og er knyttet til metodene CPT-erne bruker i sitt arbeid. Motivasjonen er tett knyttet til deres tro og den religiøse plikten til å drive ikke-voldelig aktivisme, kallet flere hadde fått til arbeidet i CPT, og ansvaret de som kristne føler for medmennesker i konfliktområder. Den klart viktigste motivasjonsfaktoren for de fleste informantene var av religiøs art. Flere mål var også av religiøs karakter. Målene kunne i seg selv være en motivasjon for å bli med i CPT.

Et av målene informantene framhevet var å leve og praktisere ikke-vold, og et viktig aspekt ved dette målet var å spre ikke-vold. Ved å leve og praktisere ikke-vold er informantene selv del av Guds kongedømme, og ved å vise andre hvordan man lever et kristent liv, håper informantene at de kan få andre til å praktisere ikke-vold. På den måten vil de sørge for at Guds rike kan bli en realitet for stadig flere mennesker. Den religiøse utviklingen var også en viktig motivasjonsfaktor. I CPT blir informantenes tro hele tiden utfordret. De opplever livstruende og livsbekreftende situasjoner der de legger sin egen skjebne i Guds hender: Opplevelsene bekrefter deres tro – at de er troende – og beviser at de er «avhengige» av Gud, fordi troen på Gud hjelper dem videre når situasjonen blir for tøff.

For flere informanter var også det sosiale et tungtveiende aspekt. I Hebron og At-Tuwani er CPT-erne sammen med likesinnede: Andre kristne menn og kvinner som har det samme synet på verden og den samme religiøse overbevisning. Her har CPT-erne et fellesskap som de kanskje ikke finner i menighetene de kommer fra. Informantene er engasjerte, samfunnsbevisste og ydmyke mennesker som går lenger og ofrer mer for å hjelpe andre enn de fleste av oss ville drømme om. Oppgitte over det de oppfatter som Vestens overfladiske forbrukskultur, søker flere meningen med livet i det å hjelpe andre. Samtidig balanserer noen av dem på en hårfin grense mellom uselvvisk oppofrende hjelpsomhet og søken etter å dekke egne behov – mellom det å arbeide for å oppnå konkrete resultater i Hebron og At-Tuwani og å selv leve et hellig liv.

Hvilket verdensbilde og hvilken kristendomsforståelse ligger til grunn for CPT-ernes motivasjon, metoder og mål? I en verden der de sterke dominerer og utnytter de svake, føler informantene et sterkt ansvar for medmennesker i konfliktområder. Ansvarsfølelsen sammen med følelsen av at det å drive ikke-vold er en religiøs plikt, gjør at det å dra til Hebron og At-Tuwani gir mening. I Hebron og At-Tuwani får informantene bekreftet sitt dualistiske verdensbilde der en sterk part dominerer en

annen, og der fredsaktivistene er de som kan arbeide mot System of Domination. Ved å leve side om side med palestinerne og i så stor grad som mulig ta på seg selv de samme lidelsene som palestinerne opplever, identifiserer CPT-erne seg med de første kristne. De forsvarer troen slik de mener Jesus opprinnelig brakte den til menneskene – det autentiske budskapet – ved å selv leve ut det de mener er Jesus viktigste formaninger og lære. Selv om CPT-erne ikke kan bli palestinere og ikke er gjenstand for den samme behandlingen fra israelske soldaters og bosetteres side, får informantene likevel bekreftet sitt selvilde som Jesu lidende disipler ved at de frivillig tar på seg andres lidelse. Deres virkelighetsforståelse kan karakteriseres som fundamentalistisk, noe man vanligvis ikke forbinder med ikke-voldelige grupper. CPT er et uttrykk for at man kan ha et fundamentalistisk utgangspunkt for sin tro og virkelighetsforståelse og kjempe for sitt syn og sin tro, uten å bruke voldelige metoder. CPT-ernes ikke-vold skader ingen andre enn dem selv.

Ved å fokusere på fredsbudskapet og ikke være opptatt av andre aspekter ved troen, finner medlemmene i CPT sammen på tvers av kirketilhørighet. CPT har et universalistisk menneskesyn, som selv om det er kledd i et religiøst språk, er bygget på idealene fra den franske revolusjonen. CPT gjør den moderne tids idealer til religiøse verdier ved at de finner igjen idealene i måten de leser Bibelen på. Idealene resonnerer også bra med mennonittenes historiske fokus på pasifisme. Deres forståelse av kristendommen og forfedrenes opplevelse av å være forfulgt, fører til en sterk identifisering med andres lidelse som en del av deres egen. Med sin ikke-vold, der CPT-erne aksepterer å ta risikoer som er vel fundert i sekulær ikke-voldsteori, kan man si at CPT-erne har tatt den liberale religiøsiteten i en globalisert tid til den ytterste konsekvens: Med livet som innsats skal de ikke bare rydde opp i globaliseringens negative konsekvenser, men også fremme globaliseringens positive sider, nemlig like rettigheter for alle mennesker.

Videre perspektiver

Å kunne bedømme om CPTs arbeid bringer konflikten nærmere en løsning eller ikke er vanskelig. Det man kan si er at CPT-erne i Hebron og At-Tuwani gjør livet lettere for en rekke palestinske sivile ved at de støtter dem i deres hverdag, hjelper dem gjennom kontrollposter, stiller spørsmål ved soldaters behandling av sivile, ved bosetteres framferd i området og israelske myndigheters håndtering av bosetteres vold mot palestinere. CPT tar også mål av seg å støtte opp om, og samarbeide med, lokale ikke-voldelige grupper. Inntrykket man får av konflikten gjennom media viser få innslag av ikke-voldelige aksjoner, men både israelere og palestinere har vært og er aktive i ikke-voldelig arbeid mot okkupasjonen. Her har CPT hatt en viss innflytelse ved at de har ledsaget

israelere til de palestinske områdene, israelere som i etterkant har stiftet organisasjonen Israeli Committee Against House Demolition, som arbeider aktivt for en rettferdig løsning på konflikten. Bortsett fra å støtte opp om vanlige palestineres ikke-voldelige handlinger, som for eksempel å dyrke jord israelske myndigheter nekter dem tilgang til, er det i det daglige lite samarbeid mellom CPT og organiserte israelske og palestinske ikke-voldsaktivister. CPTs viktigste bidrag i det daglige er kanskje at de er tilstede, viser solidaritet med befolkningen og er der som utenforstående med et stort nettverk i ryggen.

En fredsprosess må føres parallellt på mange nivåer i samfunn i konflikt, og tilstedeværelsen av internasjonale aktivister som arbeider ikke-voldelig på grasrotnivå i konfliktområder kan være et viktig bidrag i fredsarbeid. Men deltakelse fra internasjonale fredsarbeidere er ikke helt uproblematisk. Deltakelse krever sensitivitet overfor kulturen og kunnskap om konflikten man kommer til. Velmenende hjelp kan fort snu og bli en belastning, og uten kunnskap om en konflikt kan utenforstående lett bli utnyttet av involverte parter. Å få til en endring av situasjonen i Israel og Palestina krever sannsynligvis at kampen føres fra israelske og palestinske sivile selv. De som er direkte berørte parter i konflikten må selv drive fram en bred ikke-voldelig bevegelse. Ved hjelp av internasjonale støttespillere kan en lokal ikke-voldsbevegelse nå ut til vestlige velgere. Ved støtte og tilstedeværelse av internasjonale aktivister i konfliktområdet, kan lokale aktivister lettere føre en aktiv ikke-voldelig kamp. Derfor bør en tredjeparts intervensjon i konflikten kanskje i større grad baseres på at internasjonale fredsarbeidere drar til Israel og Palestina som en del av en palestinsk-israelsk drevet bevegelse, slik at internasjonale ikke-voldsaktivister arbeider under de lokales ledelse.

For CPTs del tror jeg de lettere vil lykkes med sitt arbeid hvis de baserer sin bevegelse på større grad av deltakelse fra palestinske og israelske ikke-voldsaktivister. En måte å få dette til på er å oppheve kravet om at medlemmene må være kristne, og akseptere muslimer og jøder som aktivister som så langt det er mulig arbeider på lik linje med de vestlige CPT-erne. Ved å være kolleger med lokale ikke-voldsaktivister kan CPT-erne ved sin tilstedeværelse fortsatt «get in the way of violence». Men CPT-ernes hovedfokus bør kanskje være å formidle standpunktene til de lokale ikke-voldsaktivistene til vestlige velgere, som på sin side har mulighet til å påvirke sine sittende regjeringers utenrikspolitikk.

LITTERATURLISTE

Appleby, Scott (2000): *The Ambivalence of the Sacred. Religion, Violence and Reconciliation*. Roman & Littlefield, USA.

Aschehoug og Gyldendals store norske leksikon. Kunnskapsforlaget, Oslo, 1980.

Barr, James (1981): *Fundamentalism*. SCM Press Ltd, London. 2. utgave.

Bender, Harold S. (1955) : «The Pacifism of Sixteenth Century Anabaptists», *Church History* vol. 24, nr 2 June 1955. American Society of Church History, USA, s 119-131.

Beyer, Peter (1994): *Religion and Globalization*. SAGE Publications, London.

Bowker, John (ed) (1999): *The Oxford Dictionary of World Religions*. Oxford University Press, New York.

Brown, Tricia Gates (ed) (2005): *Getting in the Way. Stories from Christian Peacemaker Teams* Herald Press, Scottsdale.

Bruce, Steve (2003): *Politics and religion*. Polity Press, Cambridge.

B'Tselem. *The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories*. URL: <http://www.btselem.org/>. Se under Settlements og Historical background [Lesedato 12.04.2005]

B'Tselem Publication (2003): *Hebron, Area H-2: Settlements Cause Mass Departure of Palestinians*. B'Tselem August 2003.

B'Tselem Publication (2005): *Means of Expulsion: Violence, Harrassment and Lawlessness Towards the Palestinians in South Hebron Hills*. B'Tselem July 2005.

Carter, April (2005): *Direct Action and Democracy Today*. Polity Press, Cambridge.

Caplex ettbindsleksikon (2004): URL: <http://www.caplex.net> [Lesedato 18.03.06]

Christian Peacemaker Teams. (a) URL: <http://www.cpt.org/publications/history.php> [Lesedato 02.05.2005]

Christian Peacemaker Teams. (b) URL: <http://www.cpt.org/publications/faq.php> [Lesedato 30.11.2005]

Christian Peacemaker Teams. (c) URL: <http://www.cpt.org/publications/history.php> [Lesedato 27.11.2005]

Christian Peacemaker Teams. (d) URL: http://www.cpt.org/hebron/documents/Tuwani_media_packet.htm [Lesedato 30.11.2005]

Christian Peacemaker Teams. (e) URL: <http://www.cpt.org/archives/2005/oct05/0029.html> [Lesedato 07.02.2006]

Christian Peacemaker Teams. (f) URL: <http://www.cpt.org/archives/1996/march.html#10> [Lesedato 11.12.2005]

Christian Peacemaker Teams. (g) URL: <http://www.cpt.org/archives/2005/feb05/0024.html> [Lesedato 06.10.2005]

Christian Peacemaker Teams. (h) URL: <http://www.cpt.org/archives/2005/mar05/0031.html> [Lesedato 17.11.2005]

- Christian Peacemaker Teams*. (i) URL: <http://www.cpt.org/archives/2005/dec05/0037.html>
[Lesedato 16.02.2006]
- Christian Peacemaker Teams*. (j) URL: <http://www.cpt.org/archives/2001/aug01/0024.html>
[Lesedato 15.07.2005]
- Clarke, Victoria (2003): «Special Report: the Christian Zionists» i *Prospekt*, July 2003, s 54-58.
- Collin English Dictionary*. Harper Collins Publishers, London 1994.
- Crocker, Chester A. and Fen Osler Hampson (eds) (2003): *Turbulent Peace. The Challenges of Managing International Conflict*. USA Institute of Peace Press, Washington D.C. 2. utgave.
- Driedger, Leo og Donald B. Kraybill (1994): *Mennonite Peacemaking. From Quietism to Activism*. Herald Press, Scottdale.
- Den amerikanske ambassaden i Israel*. URL: <http://www.usembassy-israel.org.il/publish/mission/amb/assistance.html> [Lesedato 28.02.2006]
- Dyck, Cornelius J. (1967): *An introduction to Mennonite History. A Popular History of the Anabaptists and the Mennonites*. Herald Press, Pennsylvania.
- Dyck, Cornelius J. (1985): «The Suffering Church in Anabaptism». I *Mennonite Quarterly Review*, January 1985. The Mennonite Historical Society for Goshen College and Associated Mennonite Biblical Seminaries, Goshen, s 4-16.
- Encyclopædia Britannica*. URL: <http://www.britannica.com/eb/article-9106255?query=social%20movement&ct=> [Lesedato 21.03.2006]
- Friedman, Robert (1975): *The Theology of Anabaptism. An Interpretation*. Herald Press, Scottdale. 2. utgave.
- Frykenberg, Robert E. (1994): «Accounting for Fundamentalisms in South Asia: Ideologies and Institutions in Historical Perspective». I Marty og Appleby (eds): *Accounting for Fundamentalisms. The Dynamic Character of Movements*, Chicago/London 1994. University of Chicago Press. Vol 4, s 591-616.
- Girard, René (1978): *Des choses cachées depuis la fondation du monde*. Bernard Grasset, Paris. *Things Hidden Since the Foundation of the World*. Stanford University Press, Stanford, 1987.
- Girard, René (1999): *Je vois Satan tomber comme l'éclair*. Bernard Grasset, Paris. *I See Satan Fall Like Lightning*. Orbis Books, Maryknoll, 2001.
- Girard, René (2005): *Violence and the Sacred*. Continuum, London.
- Gish, Arthur G. (2001): *Hebron Journal. Stories of Nonviolent Peacemaking*. Herald Press, Scottdale.
- Gopin, Marc (2000a): *Between Eden and Armageddon. The Future of World Religions, Violence, and Peacemaking*. Oxford University Press, Oxford.
- Gopin, Mark (2000b): «The religious Component of Mennonite Peacemaking and Its Global Implications». I Lederach og Sampson (eds): *From the Ground up: Mennonite Contributions to International Peacemaking*. Oxford University Press, New York, s 233-255.
- Grimsrud, Ted (2000): «Scapegoating no more: Christian Pacifism and the New Testament Views of Jesus' Death». I *Violence Renounced. René Girard, Biblical Studies and Peacemaking*. Swartley, Willard M. (ed). Pandora Press, Telford, s 49-69.
- Haar, Gerrie and James J. Busuttil (eds) (2003): *The Freedom to do God's Will. Religious*

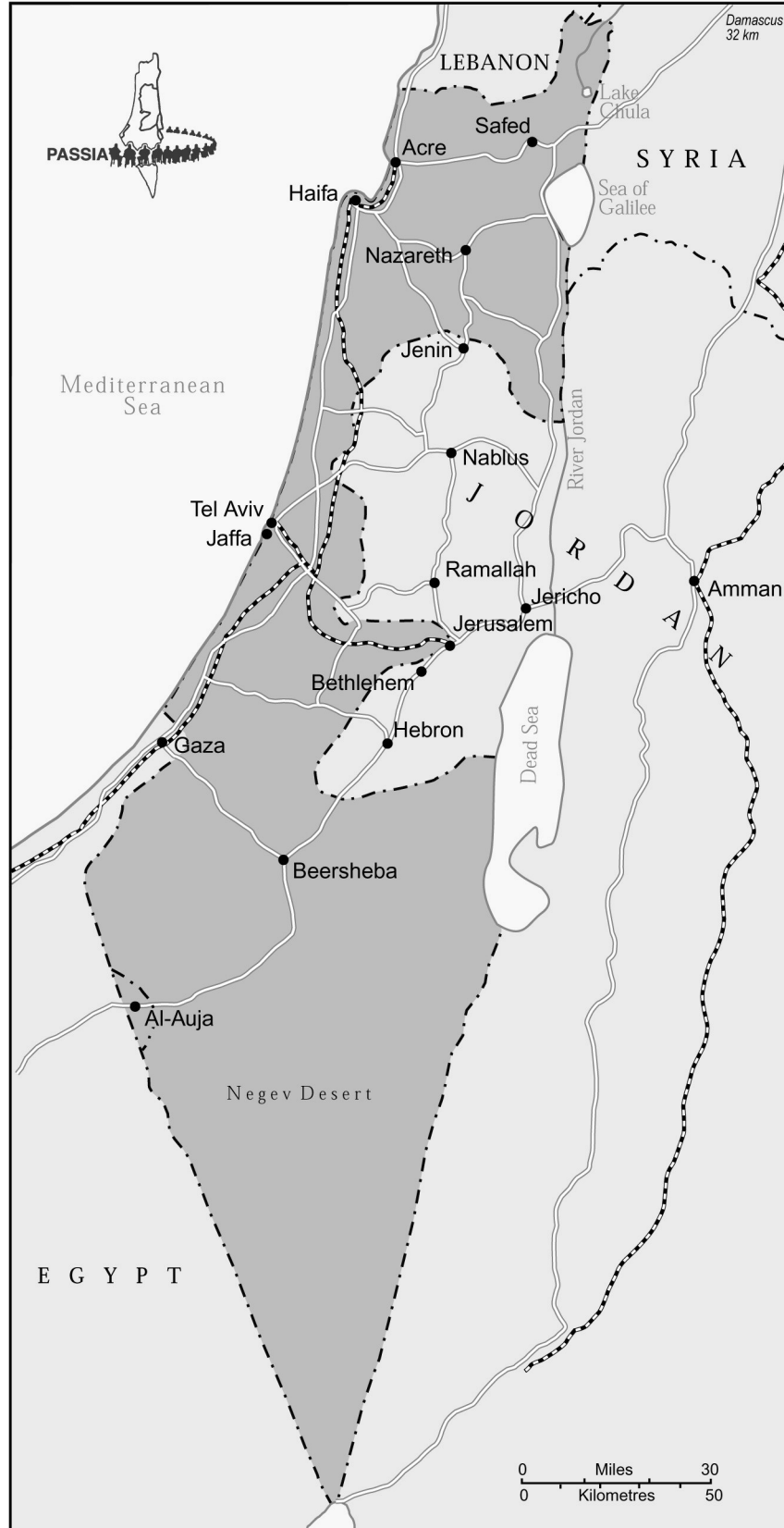
- Fundamentalism and Social Change*. Routledge, London.
- Haynes, Jeff (1998): *Religion in Global Politics*. Longman Ltd, London and New York.
- Hebron Agreement* (1997). URL: <http://domino.un.org/UNISPAL.NSF/0/c7d7b824004ff5c585256ae700543ebc?OpenDocument> [Lesedato 30.11.2005]
- Hebron Rehabilitation Committee*: URL: <http://www.hebronrc.org/> [Lesedato 24. 02. 2006]
- Henriksen, Jan-Olav (1994): *Guds virkelighet. Hovedtrekk i kristen dogmatikk*. Luther forlag, Oslo.
- Hillerbrand, Hans J. (1996): *The Oxford Encyclopedia of the Reformation, Volume 3*. Oxford University Press, New York.
- Israeli Committee Against House Demolition*. URL: <http://www.icahd.org/eng/campaigns.asp?menu=4&submenu=2> [Lesedato 13.02.2006]
- Jensen, Hans J. Lundager (1991): *René Girard*. Anis, Fredriksberg.
- Jurgensmeyer, Mark (2000): *Terror in the Mind of God*. University of California Press, Los Angeles.
- Kern, Kathleen (2000): «From Haiti to Hebron With a Brief Stop in Washington D.C. The CPT Experience». I Lederach og Sampson (eds) *From the Ground up: Mennonite Contributions to International Peacemaking*. Oxford University Press, New York, s183-200.
- Kværne, Per og Kari Vogt (1992): *Religionsleksikon. Religion og religiøsitet i vår tid*. Kunnskapsforlaget, Oslo.
- Lederach, John Paul og Synthia Sampson (eds) (2000): *From the Ground Up. Mennonite Contributions to International Peacebuilding*. Oxford University Press, New York.
- Lee, Raymond M. (1995): *Dangerous Fieldwork*. SAGE Publications, California.
- Marsden, George M. (1993): «Evangelical and Fundamental Christianity». I *The Encyclopedia of Religion*. Elliade, Mircea (ed). MacMillian Library Preferences, New York, s 190-197.
- McGuire, Meredith B (1992): *Religion: the Social Context*. Wadsworth Publishing Company, Belmont, 3. utgave.
- Mennonite Quarterly Review*. URL: http://www.goshen.edu/mqr/Dirk_Willems.html [Lesedato: 20.03.2006].
- Miller, Marlin E. (2000): «Girardian Perspectives and Christian Atonement». I *Violence Renounced. René Girard, Biblical Studies and Peacemaking*. Swartley, Willard M. (ed). Pandora Press, Telford, s 31-48.
- Mosher-Puangusuwan, Yeshua and Thomas Weber (2000): *Nonviolent Intervention Across Borders*. University of Hawai'i Press, Honolulu.
- Nome, Frida (2002): *Martyrbrigadene – de palestinske selvmordsbomberne*. Cappelen, Oslo.
- Packull, Werner O. (2004) «An Introduction to Anabaptist Theology». I *The Cambridge Companion to Reformation Theology*. Bagchi og Steinmetz (eds). Cambridge University Press, Cambridge, s 194-219.
- Palestine Facts*. URL: http://www.palestinefacts.org/pf_1991to_now_oslo_accords_2.php [Lesedato 13.02.2006]
- Passia. Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs*. URL: http://www.passia.org/index_pfacts.htm [Lesedato 27.03.2006]

- Redekop, Calvin (1989): *Mennonite Society*. John Hopkins University Press, Baltimore and London.
- Rubin, Herbert J. og Irene S. Rubin (1995): *Qualitative Interviewing. The Art of Hearing Data*. SAGE Publications, California.
- Røislien, Hanne Eggen (2002): *Obligations of Sacred Place? : an Analysis of how the Jewish Community of Hebron Legitimizes its Disputed Presence*, Universitetet i Oslo.
- Shahak, Israel (1999): *Jewish Fundamentalism in Israel*. Pluto Press, London.
- Sharp, Gene (2000): *The Politics of Nonviolent Action, I, II, III*. Porter Sargent Publishers, Boston. 8. utgave.
- Sharp, Gene (1968): «Types of Principled Nonviolence». I *Nonviolent Direct Action*. Hare and Blumberg (eds). Corpus Publications, Washington, s 273-305.
- Sharp, Gene (1959): «The Meaning of Non-Violence: A Typology (Revised)». I *The Journal of Conflict Resolution*, Vol. 3, nr 1. Studies from the Institute for Social Research, Oslo, Norway, s 41-66.
- Sider, Ronald J.(1984): *Jesus' Call to be Peacemakers*. URL: <http://www.cpt.org/publications/sider.php> [Lesedato 02.05.2005]
- Swartley, Willard M. (2000): *Violence Renounced: René Girard, Biblical Studies and Peacemaking*. Pandora Press, Telford.
- Taayush: URL: www.taayush.org. For informasjon om South Hebron Hills se under «Ongoing Activities» og «Donations Campaign for Strengthening the Standing of the Cave-Dwellers of South Hebron Mountains» [Lesedato 13.01.2006]
- Thorstensen, Erik (2003): «Voldens Dogmatikk» i *Din. Tidsskrift for religion og kultur*, nr 3 og 4, 2003. URL: <http://www.hf.ntnu.no/din/thorstenson.html> [Lesedato 18.03.06]
- Weber, Max (1993): *The Sociology of Religion*. 4. utgave, Beacon Press, Boston.
- Williams, George Huntston (1992): *The Radical Reformation. Sixteenth Century Essays & Studies*, 3rd Edition, Sixteenth Century Journal Publishers, Kirksville.
- Wink, Walter (1992): *Engaging the Powers. Discernment and Resistance in a World of Domination*. Fortress Press, Minneapolis.

APPENDIKS 1

Kart over Israel og de okkuperte palestinske områdene med Rhodes våpenhvilelinje fra 1949, også kalt «den grønne linjen», som i dag er internasjonalt anerkjent som grense mellom Israel og Palestina. Israel anerkjenner ikke den grønne linjen som grense (Passias nettside).

The Rhodes Armistice Line, 1949

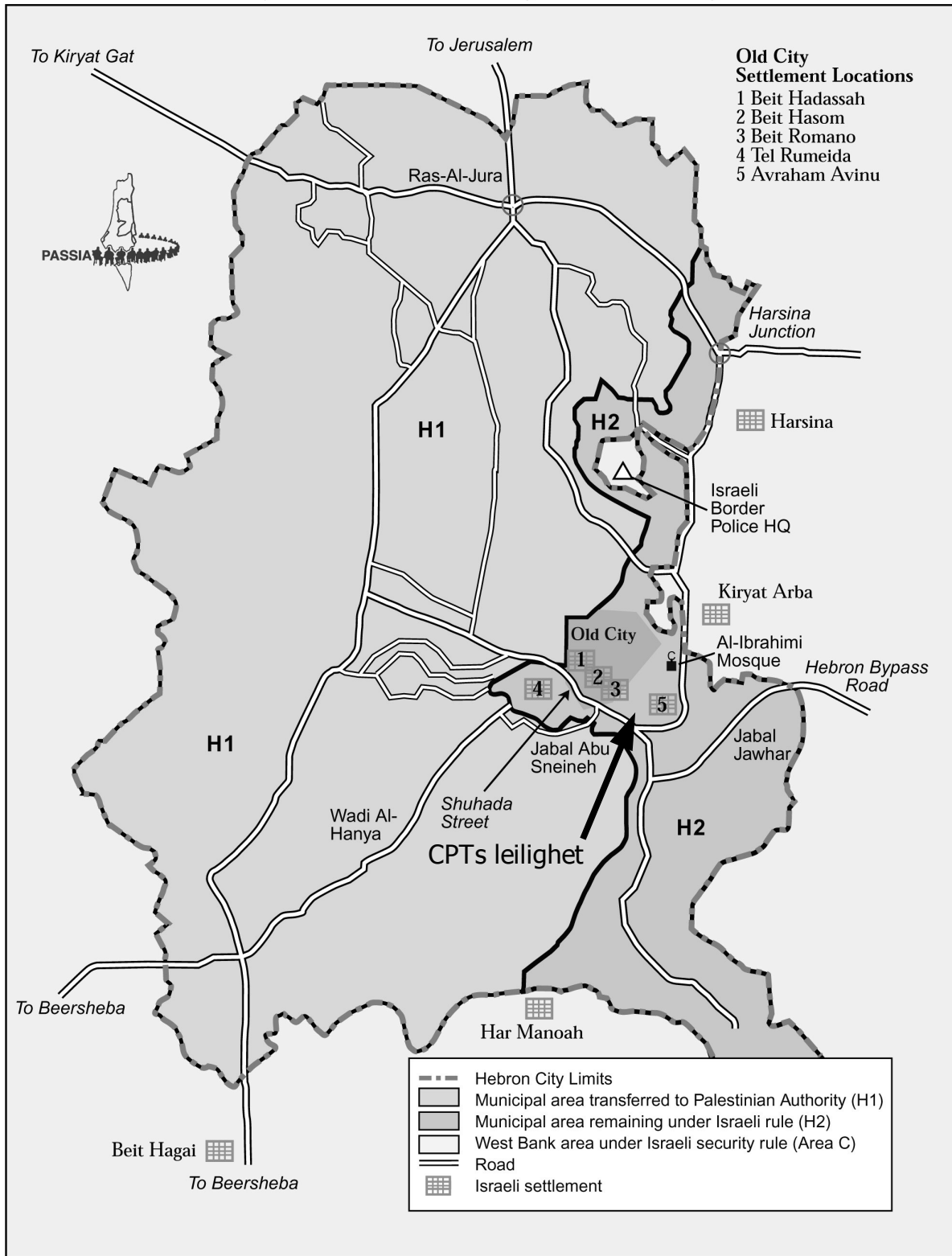
Adapted from: H.M.Sachar A History of Israel Knopf, New York 1981

**Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs
(PASSIA)**

APPENDIKS 2

Kart over Hebron by som viser delelinjen mellom H1 (palestinsk kontrollert del) og H2 (israelsk kontrollert del), samt beliggenheten til israelske bosetninger og CPTs leilighet (Passias nettside).

The Divided City of Hebron, Following the Hebron Agreement, 1997

Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs (PASSIA)

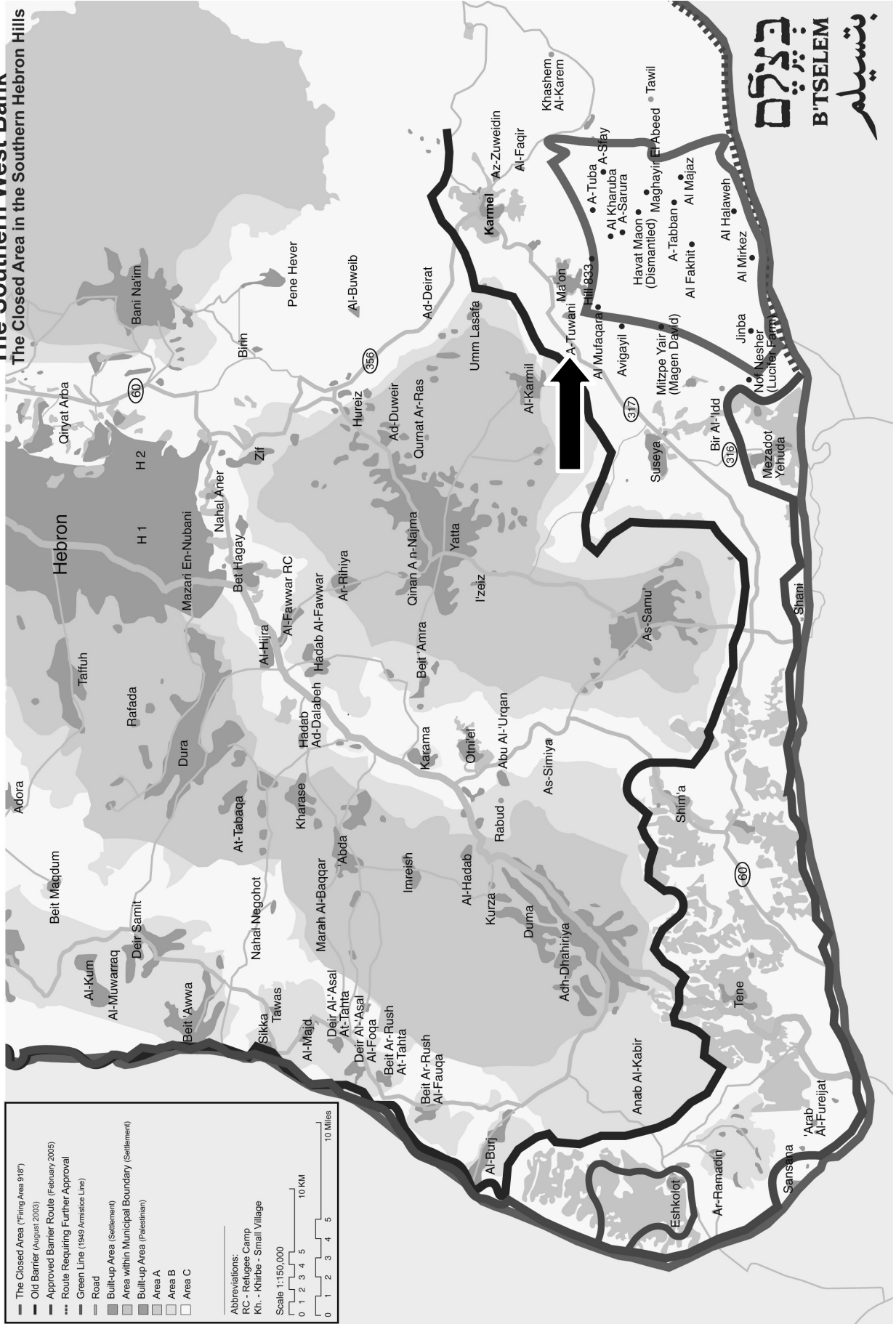

APPENDIKS 3

Kart over South Hebron Hills med At-Tuwani og omkringliggende bosetninger (B'Tselems nettside).

The Southern West Bank

The Closed Area in the Southern Hebron Hills

بيتسيلم
B'TSELEM

APPENDIKS 4

Ron Siders tale ved Den mennonittiske verdenskonferansen i Strasbourg som ledet opp til opprettelsen av CPT (CPTs nettside).

Jesus' Call to be Peacemakers **by Ron Sider**

Violent economic structures annually maim and murder the poor by the millions. Idolatrous nationalism, religious bigotry, racial prejudice, and economic selfishness turn people against people in terrifying orgies of violence in Northern Ireland, the Middle East, Southern Africa, and Latin America. The competing self-righteous ideologies of the United States and the Soviet Union trample arrogantly on the people's dreams for justice and freedom in Central America and Afghanistan, the Philippines and Poland. Always, behind every regional conflict which kills thousands or millions, lurks the growing possibility of a nuclear exchange between the superpowers which would kill hundreds of millions. We teeter on the brink of nuclear holocaust.

Our 450 years of commitment to Jesus' love for enemies finds its kairos in these two terrifying decades. This could be our finest hour. Never has the world needed our message more. Never has it been more open. Now is the time to risk everything for our belief that Jesus is the way to peace. If we still believe it, now is the time to live what we have spoken.

To rise to this challenge of history, we need to do three things: 1) we need to reject the ways we have misunderstood or weakened Jesus' call to be peacemakers; 2) we need to embrace the full biblical understanding of shalom; 3) and we need to prepare to die by the thousands.

Jesus' Call To Be Peacemakers

First, the misunderstandings. Too often we fall into an isolationist pacifism which silently ignores or perhaps profits from injustice and war as long as our boys don't have to fight. Provided conscientious objector status protects our purity and safety, our neighbors need not fear that we will raise troubling questions about the injustice their armies reinforce or the civilians they maim and kill. The most famous advocate of our time, Mahatma Gandhi, once said that if the only two choices are to kill or to stand quietly by doing nothing while the weak are oppressed and killed, then, of course, we must kill. I agree. But there is always a third option. We can always prayerfully and nonviolently place ourselves between the weak and the oppressor. Do we have the courage to move from the back lines of isolationist pacifism to the front lines of nonviolent peacemaking?

Sometimes we justify our silence with the notion that pacifism is a special vocation for us peculiar Anabaptists. It is not for other Christians. But this approach will not work. In fact, it is probably the last stop before total abandonment of our historic peace witness. If pacifism is not God's will for all Christians, then it is not God's will for any. On the other hand, if the one who taught us to love our enemies is the eternal Son who became flesh in the carpenter who died and rose and now reigns as Lord of the universe, then the peaceful way of nonviolence is for all who believe and obey him. Do we have the courage to summon the entire church to forsake the way of violence?

Sometimes we weaken and confuse our peace witness with an Anabaptist version of Martin Luther's two-kingdom doctrine. Luther said that in the spiritual kingdom, God rules by love. Therefore in our private lives as Christians, we dare never act violently. But in the secular kingdom, God rules by the sword. Therefore, the same person in the role of executioner or soldier rightly kills. I was talking recently with one of our Anabaptist church leaders for whom I have the deepest respect. He said that he was a pacifist and believed it would be wrong for him to go to war. But he quickly added that the government is supposed to have armies. The United States, he added, had unfortunately fallen behind the Soviet Union and therefore President Reagan's nuclear build-up was necessary and correct. I suspect he and many other American Mennonites and Brethren in Christ have endorsed the current arms race at the ballot box. If we want wars to be fought, then we ought to have the moral integrity to fight them ourselves. To vote for other people's sons and daughters to march off to death while ours safely register as conscientious objectors is the worst form of confused hypocrisy. If, on the other hand, we believe that Jesus' nonviolent cross is the way to peace, then we need to implore everyone to stop seeking security in ever more lethal weapons. Jesus wept over Jerusalem's coming destruction because it did not recognize his way of peace. Do we have the courage to warn the governments of the world that the ever upward spiral of violence will lead to annihilation?

Finally, the affluent are regularly tempted to separate peace from justice. We affluent Anabaptists, in North America and Western Europe, can do that by focusing all our energies on saving our own skins from nuclear holocaust and neglecting the fact that injustice now kills millions every year. We can also do it by denouncing revolutionary violence without condemning and correcting the injustice that causes that violence. In Central America today, fifty percent of the children die before the age of five because of starvation,

malnutrition, and related diseases. At the same time, vast acres of the best land in Central America grow export crops for North Americans and Western Europeans. Unjust economic structures today murder millions of poor people. Our call to reject violence, whether it comes from affluent churches in industrialized countries or middle-class congregations in Third World nations, will have integrity only if we are willing to engage in costly action to correct injustice. Thank God for the courageous youth that MCC has sent to stand with the poor. But that is only a fraction of what we could have done. The majority of our people continue to slip slowly into numbing, unconcerned affluence. Do we have the courage as a united reconciling people to show the poor of the earth our peace witness is not a subtle support for an unjust status quo, but rather a commitment to risk danger and death so that justice and peace may embrace?

Embrace The Biblical Vision Of Shalom

Acknowledging past temptations and misunderstandings is essential. But we dare not remain mired in our failures. Instead we can allow the fullness of the biblical vision of shalom to transform us into a reconciling people ready to challenge the madness of the late twentieth century.

The richness of the biblical vision of peace is conveyed in the Hebrew word "shalom". Shalom means right relationships in every area -- with God, with neighbor, and with the earth. Leviticus 26:3-6 describes the comprehensive shalom which God will give to those who walk in obedient relationship to God. The earth will yield rich harvests, wild animals will not ravage the countryside, and the sword will rest. Shalom means not only the absence of war but also a land flowing with milk and honey. It also includes just economic relationships with the neighbor. It means the fair division of land so that all families can earn their own way. It means the Jubilee and sabbatical release of debts so that great extremes of wealth and poverty do not develop among God's people. The result of such justice, Isaiah says, is peace (32:16-17). And the psalmist reminds us that God desires that "justice and peace will kiss each other" (Psalm 85:10). If we try to separate justice and peace, we tear asunder what God has joined together.

Tragically, the people of Israel refused to walk in right relationship with God and neighbor. They ran after false gods, and they oppressed the poor. So God destroyed first Israel and then Judah. But the prophets looked beyond the tragedy of national destruction to a time when God's Messiah, the Prince of Peace, would come to restore right relationships with God and neighbor. (e.g., Isaiah 9:2ff; 11:1ff). And they shall beat their swords into plowshares and their spears into pruning hooks; nation shall not lift up sword against nation, neither shall they learn war anymore (Isaiah 2:4). Jesus, Christians believe, was the long-expected Messiah. And just as the prophets had promised, shalom was at the heart of his messianic work and message. But Jesus' approach to peacemaking was not to lapse into passive nonresistance; it was not to withdraw to isolated solitude; it was not to teach one ethic for the private sphere and another for public life. Jesus modeled an activist challenge to the status quo, summoning the entire Jewish people to accept his nonviolent messianic strategy instead of the Zealot's militaristic methods.

Jesus' approach was not one of passive nonresistance. If Jesus' call not to resist one who is evil in Matthew 5:39 was a summons to pure nonresistance and the rejection of all forms of pressure and coercion, then Jesus regularly contradicted his own teaching. He unleashed a blistering attack on the Pharisees, denouncing them as blind guides, fools, hypocrites, and snakes -- surely psychological coercion of a vigorous type as is even the most loving church discipline which Jesus prescribed (Matthew 18:15ff). Nor was Jesus nonresistant when he cleansed the temple! He engaged in aggressive resistance against evil when he marched into the temple, drove the animals out with a whip, dumped the money tables upside down, and denounced the money changers as robbers. If Matthew 5:39 means that all forms of resistance to evil are forbidden, then Jesus disobeyed his own command. Jesus certainly did not kill the money changers. Indeed, I doubt that he even used his whip on them. But he certainly resisted their evil in a dramatic act of civil disobedience.

Or consider Jesus' response when a soldier unjustly struck him on the cheek at his trial (John 18:19-24). Instead of turning the other cheek and meekly submitting to this injustice, he protested! "If I have spoken wrongly, bear witness to the wrong; but if I have spoken rightly, why do you strike me?" Apparently Jesus thought that protesting police brutality or engaging in civil disobedience in a nonviolent fashion was entirely consistent with his command not to resist the one who is evil. Jesus would never have ended up on the cross if he had exemplified the isolationist pacifism of withdrawal. Nor would he have offended anyone if he had simply conformed to current values as we are often tempted to do when we abandon the pattern of isolation. Rejecting both isolation and accommodation, Jesus lived at the heart of his society challenging the status quo at every point where it was wrong.

Jesus upset men happy with the easy divorce laws that permitted them to dismiss their wives on almost any pretext. He defied the social patterns of his day that treated women as inferiors. Breaking social custom, he appeared publicly with women, taught them theology, and honored them with his first resurrection appearance.

Jesus angered political rulers, smugly satisfied with domination of their subjects with his call to servant leadership.

And he terrified the economic establishment, summoning materialists like the rich young ruler to give away their wealth, denouncing those who oppressed widows, and calling the rich to loan to the poor even if they had no hope of repayment (Luke 6:30ff). Indeed, he considered concern for the poor so important that he warned that those who do not feed the hungry and clothe the naked will go to hell. Jesus disturbed the status quo -- but not for mere love of change. It was his commitment to shalom, to the right relationships promised in messianic prophecy, that make him a disturber of an unjust peace. He brought right relationships between men and women, between rich and poor by his radical challenge to the status quo.

Repeatedly in our history, the terror of persecution and the temptation of security have lured us to retreat to the safety of isolated solitude where our radical ideas threaten no one. But that was not Jesus' way. He challenged his society so vigorously and so forcefully that the authorities had only two choices. They had to accept his call to repentance and change or they had to get rid of him. Do we have the courage to follow in his steps?

Jesus approach was activist and vigorous, but it was not violent. A costly self-giving love, even for enemies, was central to his message. He called his followers to abandon retaliation, even the accepted "eye for an eye" of the Mosaic legal system. He said that his followers would persist in costly love even for enemies, even if those enemies never reciprocated.

It is hardly surprising that Christians have been tempted to weaken Jesus' call to costly self-sacrifice -- whether by postponing its application to the millennium, labeling it an impossible ideal, or restricting its relevance to some personal private sphere. The last is perhaps the most widespread and the most tempting. Did Jesus merely mean that although the individual Christian in his personal role should respond nonviolently to enemies, that same person as public official may kill them?

In his historical context, Jesus came as the Messiah of Israel with a plan and an ethic for the entire Jewish people. He advocated love toward political enemies as his specific political response to centuries of violence. His radical nonviolence was a conscious alternative to the contemporary Zealots' call for violent revolution to usher in the messianic kingdom. There is no hint that Jesus' reason for objecting to the Zealots was that they were unauthorized individuals whose violent sword would have been legitimate if the Sanhedrin had only given the order. On the contrary, his point was that the Zealots' whole approach to enemies, even unjust oppressive imperialists, was fundamentally wrong. The Zealots offered one political approach; Jesus offered another. But both appealed to the entire Jewish nation.

The many premonitions of national disaster in the Gospels indicate that Jesus realized that the only way to avoid destruction and attain messianic shalom was through a forthright rejection of the Zealots' call to arms. In fact, Luke places the moving passage about Jesus' weeping over Jerusalem immediately after the triumphal entry -- just after Jesus had disappointed popular hopes with his insistence on a peaceful messianic strategy. "And when he drew near and saw the city he wept over it, saying, 'Would that even today you knew the things that make for peace!'" (Luke 19:4ff).

Zealot violence, Jesus knew, would lead to national destruction. It was an illusion to look for peace through violence. The way of the Suffering Servant was the only way to messianic shalom. Jesus' invitation to the entire Jewish people was to believe that the messianic kingdom was already breaking into the present. Therefore, if they would accept God's forgiveness and follow his Messiah, they could begin now to live according to the peaceful values of the messianic age. Understood in this historical setting, Jesus' call to love enemies can hardly be limited to the personal sphere of private life.

Furthermore, the personal-public distinction also seems to go against the most natural, literal meaning of the text. There is no hint whatsoever in the text of such a distinction. In fact, Jesus' words are full of references to public life. "Resist not evil" applies, Jesus says, when people take you to court (Matthew 5:40) and when foreign rulers legally demand forced labor (v. 41). Indeed, the basic norm Jesus transcends (an eye for an eye) was a fundamental principle of the Mosaic legal system. We can safely assume that members of the Sanhedrin and other officials heard Jesus words. The most natural conclusion is that Jesus intended his words to be normative not just in private but also in public life.

We have examined the horizontal shalom with the neighbor which Jesus brought. But Jesus also announced and accomplished a new peace with God. Constantly he proclaimed God's astonishing forgiveness to all who repent. And then he obeyed the Father's command to die as the atonement for God's sinful enemies.

God's attitude toward sinful enemies revealed at the cross is the foundation of nonviolence. Let us never ground our pacifism in sentimental imitation of the gentle Nazarene or in romantic notions of heroic martyrdom. Our commitment to nonviolence is rooted in the heart of historic Christian faith. It is grounded in the incarnation of the eternal Son of God and in his substitutionary atonement at the cross. Jesus said that God's way of dealing with enemies was to persist in loving them. "Love your enemies and pray for those who persecute you." Why? "So that you may be sons and daughters of your Creator in heaven." In fact, Jesus went even further. Jesus said that God's way of dealing with enemies was to take their evil upon himself. The crucified criminal hanging limp on the middle cross is the eternal Word who in the beginning was with God and indeed was God, but for our sake became flesh and dwelt among us. Only when we grasp that that is who the crucified one was, do we begin to fathom the depth of Jesus' teaching that God's way of dealing with enemies is the way of suffering love. By powerful parable and dramatic demonstration, Jesus had taught that God forgives sinners again and again. Then he died on the cross to accomplish that reconciliation. The cross is the most powerful statement about God's way of dealing with enemies. Jesus made it very clear that he intended to die and that he understood that death as a ransom for others.

That the cross is the ultimate demonstration that God deals with enemies through suffering love receives its clearest theological expression in St. Paul. Listen to Romans 5:8-10: "God shows love for us in that while we were yet sinners, Christ died for us. . . While we were enemies we were reconciled to God by the death of God's Son." Jesus' vicarious death for sinners is the foundation of, and the deepest expression of, Jesus' command to love our enemies. We are enemies of God in a double sense. For one thing because sinful persons are hostile to God and for another because the just, holy Creator cannot tolerate sin. For those who know the law, failure to obey it results in a divine curse. But Christ redeemed us from that curse by becoming a curse for us. Jesus' blood on the cross was an expiation for us sinful enemies of God. He who knew no sin was made sin for you and me.

Jesus' vicarious death for sinful enemies of God is the foundation of our commitment to nonviolence. The incarnate one knew that God was loving and merciful even toward sinful enemies. That's why he associated with sinners, forgave their sins, and completed his mission by dying for them on the cross. And it was precisely the same understanding of God that prompted him to command his followers to love their enemies. We as God's children are to imitate the loving characteristics of our heavenly God who rains mercifully on the just and the unjust. That's why we should love our enemies. The vicarious cross of Christ is the fullest expression of the character of God. At the cross God suffered for sinners in the person of the incarnate Son. We will never understand all the mystery there. But it's precisely because the one hanging limp on the middle cross was the word who became flesh that we know two interrelated things. First, that a just God mercifully accepts us sinful enemies just as we are. And second, that God wants us to go and treat our enemies exactly the same way. What a fantastic fulfillment of the messianic promise of shalom. Jesus did bring right relationships -- both with God and with neighbor. In fact, he created a new community of shalom, a reconciled and reconciling people. As Ephesians 2 shows, peace with God through the cross demolishes hostile divisions among all those who stand together under God's unmerited forgiveness. Women and slaves became persons. Jews accepted Gentiles. Rich and poor shared their economic abundance. So visibly different was this new community of shalom that onlookers could only exclaim: "Behold how they love one another". Their common life validated their gospel of peace. And so it must always be. Only if people see a reconciled people in our homes and our congregations will they be able to hear our invitation to forsake the way of retaliation and violence. If I am not allowing the Holy Spirit to heal the brokenness in my relationship with my spouse, I have little right to speak to my president about international reconciliation. If our Mennonite and Brethren in Christ congregations are not becoming truly reconciled communities, it is a tragic hypocrisy for us to try to tell secular governments how to overcome international hostility. It is a farce for the church to try to legislate what our congregations will not live.

On the other hand, living models impact history. Even small groups of people practicing what they preach, laying down their lives for what they believe, influence society all out of proportion to their numbers. I believe the Lord of history wants to use the small family of Anabaptists scattered across the globe to help shape history in the next two decades.

Die By The Thousands

But to do that, we must not only abandon mistaken ideas and embrace the full biblical conception of shalom. One more thing is needed. We must take up our cross and follow Jesus to Golgotha. We must be prepared to die by the thousands.

Those who have believed in peace through the sword have not hesitated to die. Proudly, courageously, they gave their lives. Again and again, they sacrificed bright futures to the tragic illusion that one more righteous crusade would bring peace in their time. For their loved ones, for justice, and for peace, they have laid down their lives by the millions.

Why do we pacifists think that our way -- Jesus' way -- to peace will be less costly? Unless we Mennonites and Brethren in Christ are ready to start to die by the thousands in dramatic vigorous new exploits for peace and justice, we should sadly confess that we really never meant what we said. We did, of course, in earlier times. In previous centuries, we died for our convictions. But today we have grown soft and comfortable. We cling to our affluence and our respectability.

Unless comfortable North American and European Mennonites and Brethren in Christ are prepared to risk injury and death in nonviolent opposition to the injustice our societies foster and assist in Central America, the Philippines, and South Africa, we dare never whisper another word about pacifism to our sisters and brothers in those desperate lands. Unless we are ready to die developing new nonviolent attempts to reduce international conflict, we should confess that we never really meant the cross was an alternative to the sword. Unless the majority of our people in nuclear nations are ready as congregations to risk social disapproval and government harassment in a clear ringing call to live without nuclear weapons, we should sadly acknowledge that we have betrayed our peacemaking heritage. Making peace is as costly as waging war. Unless we are prepared to pay the cost of peacemaking, we have no right to claim the label or preach the message.

Our world is at an impasse. The way of violence has led us to the brink of global annihilation. Desperately, our contemporaries look for alternatives. But they will never find Jesus' way to peace credible unless those of us who have proudly preached it are willing to die for it.

Last spring I attended a large evangelical conference on the nuclear question. I shared my Anabaptist convictions and called for Christian nonviolent peacekeeping forces to move into areas of conflict such as the Nicaragua-Honduras border. A former chief of the U.S. Air Force who was there told me that he was ready to join in that kind of alternative. As we talked I realized he was so terrified by the current impasse of nuclear terror that he was ready to explore every nonviolent alternative for resolving international conflict.

A number of us Mennonites are part of the Witness for Peace which now has a small nonviolent task force permanently located on the Nicaragua-Honduras border. To be sure, those few dozen Christians can offer only symbolic opposition to the weapons of war that flow both ways across that border. But think of what a few thousand could do! What would happen if the Christian church stationed as many praying Christians as the U.S. government has sent armed guerrillas across that troubled border?

What would happen if we in the Christian church developed a new nonviolent peacekeeping force of 100,000 persons ready to move into violent conflicts and stand peacefully between warring parties in Central America, Northern Ireland, Poland, Southern Africa, the Middle East, and Afghanistan? Frequently we would get killed by the thousands. But everyone assumes that for the sake of peace it is moral and just for soldiers to get killed by the hundreds of thousands, even millions. Do we not have as much courage and faith as soldiers?

Again and again, I believe, praying, Spirit-filled, nonviolent peacekeeping forces would by God's special grace, be able to end the violence and nurture justice. Again and again, we would discover that love for enemies is not utopian madness or destructive masochism but rather God's alternative to the centuries of escalating violence that now threatens the entire planet. But the cross -- death by the thousands by those who believe Jesus -- is the only way to convince our violent world of the truth of Christ's alternative.

I want to plead with the Mennonites, Brethren in Christ, and others in the Historic Peace Churches to take the lead in the search for new nonviolent approaches to conflict resolution. We could decide to spend 25 million dollars in the next three years developing a sophisticated, highly trained nonviolent peacekeeping force. The most sophisticated expertise in diplomacy, history, international politics, and logistics would be essential. So would a radical dependence on the Holy Spirit. Such a peacekeeping task force of committed Christians would immerse every action in intercessory prayer. There would be prayer chains in all our

congregations as a few thousand of our best youth walked into the face of death, inviting all parties to end the violence and work together for justice.

If as a body we started such a program, we could invite the rest of the Christian church to join us. In fact, as the Witness for Peace shows, others have already begun. If we are not careful, God will raise up others to live out the heritage we have feared to apply to the problems of our day. Together the Christian church could afford to train and deploy 100,000 persons in a new nonviolent peacekeeping force. The result would not be utopia, or even the abolition of war. But it might tug our trembling planet back from the abyss.

I have one final plea. I know we live in a vicious, violent world. I know it takes more than winning smiles and moral advice to enable sinners to love their enemies. Sinners will never be able to fully follow Jesus' ethic. But they ought to. That they do not is the measure of their sinful rebellion. But regenerated Spirit-filled Christians can follow Jesus. Our only hope is a mighty peace revival that converts sinners and revives the church.

In the next decades, I believe we will see disaster and devastation on a scale never before realized in human history, unless God surprises our unbelieving world with a mighty worldwide peace revival. Therefore, my final plea is that we fall on our knees in intercessory prayer pleading with God for a global peace revival. At the worst of times in the past, God has broken into human history in mighty revivals that led to social movements that changed history. The Wesleyan revival in the eighteenth century resulted in Wilberforce's great crusade against slavery that changed the British Empire. The same could happen in the next few decades. Pray that God revives millions of lukewarm Christians. Pray that God draws millions of non-Christians into a personal living relationship with the risen Lord. Pray that millions and millions of people in all the continents of our small planet come to see that Jesus is the way to peace and peace is the way of Jesus. Pray that with our eyes fixed on the crucified one, the church will dare to pay the cost of being God's reconciling people in a broken world.

Today is the hour of decision. The long upward spiral of violence and counter violence today approaches its catastrophic culmination. Either the world repents and changes or it self-destructs. For centuries we Anabaptists have believed there is a different way, a better way. Our world needs that alternative. Now. But the world will be able to listen to our words only if large numbers of us live out the words we speak. Our best sons and daughters, our leaders, and all our people must be ready to die. The cross comes before the resurrection.

There is finally only one question: Do we believe Jesus enough to pay the price of following him? Do you? Do I?

APPENDIKS 5

Hebron statement (CPTs nettside).

CPT HEBRON: STATEMENT OF CONVICTION

After receiving death threats in July, 1995, members of the Christian Peacemaker Team in Hebron issued a statement that detailed what they would like to have happen should they be injured or killed in the course of their work. The Hebron team reissued this "Statement of Conviction" on November 25, 1996, upon hearing both Israelis and Palestinians predict some imminent violent disaster.

The team has enjoyed positive relationships with most people in the tense city of Hebron including selected members of the Israeli Defense Force. Militant Israeli settlers have accused CPTers of being members of Hamas, a Muslim group with an armed wing.

This statement calls for the removal of all persons who have guns and encourages an end to all U.S. aid to Israel. The team urges people committed to nonviolence to take the same risks that soldiers are asked to assume in order to establish peace.

We reject the use of force to save our lives should we be caught in the middle of a conflict situation or taken hostage. In the event that we die as a result of some violent action, we reject the use of violence to punish the people who killed us.

Should our deaths come as a result of attacks by soldiers or settlers in Hebron, we ask that our deaths be regarded as no more tragic than the murders of dozens of Palestinians who have died here in the last decade. We ask that all legal nonviolent means be taken to ensure that these deaths do not continue. We ask that the government of Israel follow the principle of logical consequences. People with guns who kill other people should be removed from society for that society's protection. Whether those people are soldiers, rabbis or students should make no difference.

At present, we feel safer walking through Palestinian neighborhoods than we do when we walk past the Israeli settlements in Hebron. However, should our lives be threatened by Palestinians, we ask that they be treated by the authorities in the same way as those authorities would treat Israelis intent on harming us. If more Palestinian blood is shed by Israelis on our account, then our deaths will indeed be in vain. We think it is possible that a collaborator or unstable individual could be encouraged to harm us, and ask that this possibility be investigated in the event of our deaths. We also ask that the people who care about us look into the root causes of violence found amongst oppressed peoples struggling for liberation.

All of us who are part Christian Peacemaker Teams recognize there are certain risks inherent in this work. We believe that until people committed to nonviolence are willing to take the same risks for peace that soldiers are willing to take for war, people will always choose violence as the most viable solution to their problems. If our deaths promote the sort of soul-searching that leads to a rejection of armed conflict characteristic of this occupation then our deaths will indeed have redemptive value. Following the central tenet of our faith, we do not hate the people who have harmed us (Matthew 5:44-45.) We believe that those best able to love their enemies will ultimately emerge the victors in this bloody conflict.